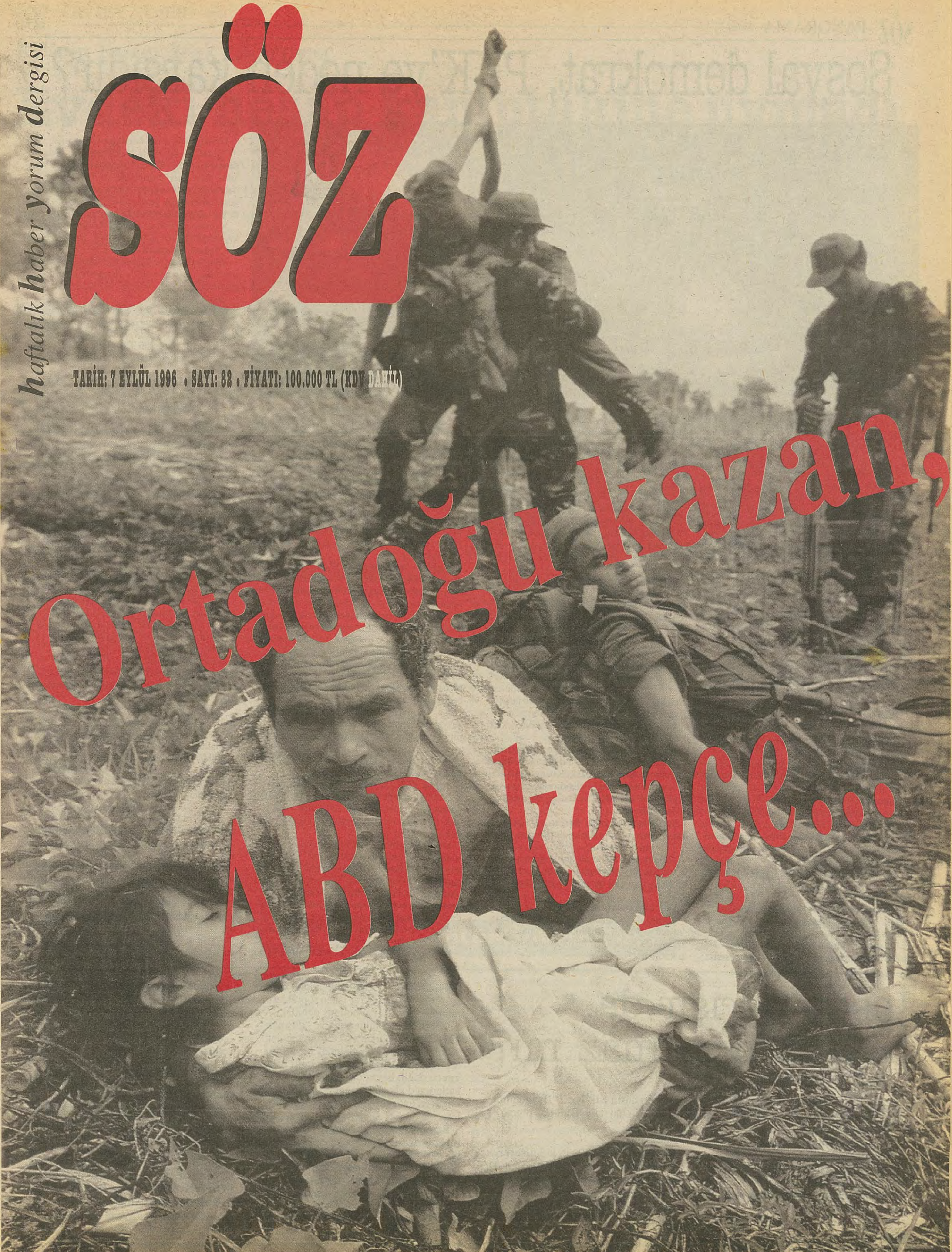
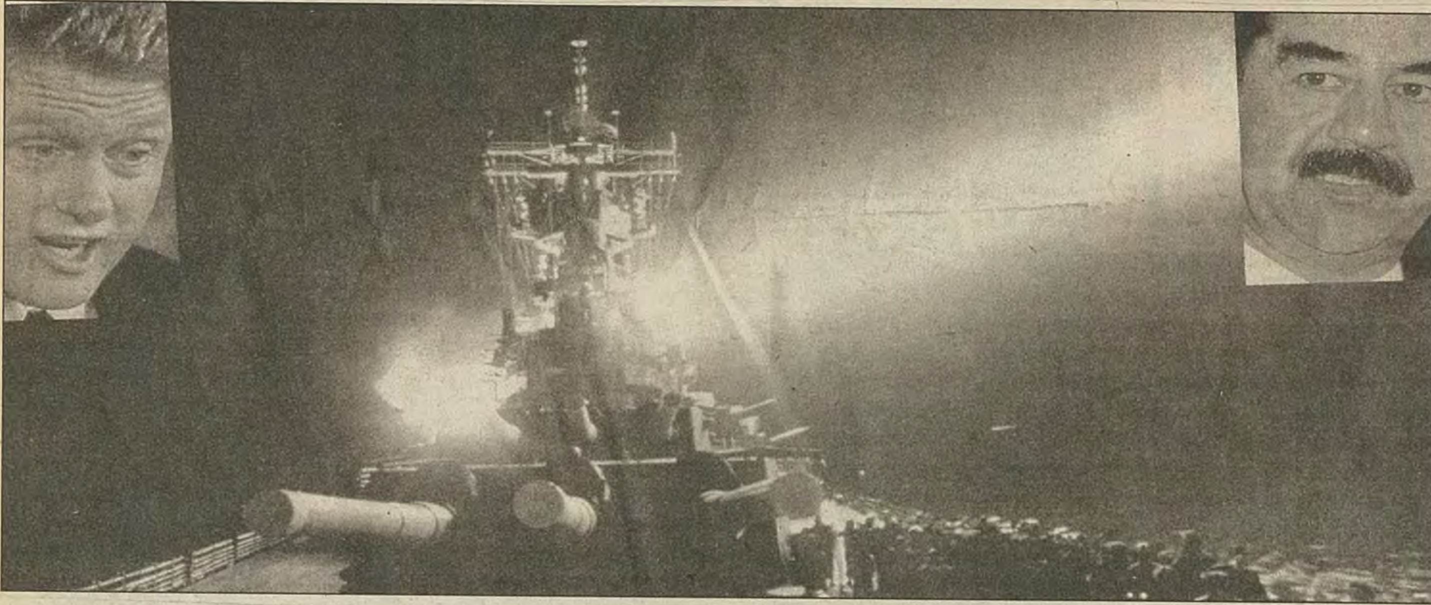

haftalık haber yorum dergisi
SÖZ
TARİH: 7 EYLÜL 1996 . SAYI: 82 . FİYATI: 100.000 TL (KDV DAHİL)
Ortadoğu kazan,
ABD kepçe...

Sosyal demokrat, PKK'ye neden karşıdır?

SÖZ dergisinin geçen sayısında yayınlanan Barış Bildirgesi'nde şunlar yazılıydı:

"Körfez savaşı Kürt sorununda yeni bir duruma yol açtı. Irak Kürdistanı'nda tüm kurum ve kurallarıyla fiilen bir Kürt devleti ortaya çıktı. PKK'nin bu bölgedeki askeri varlığı ve politik nüfuzu, onu söz konusu devletin dolaylı da olsa bir ortağı durumuna getirdi."

Belge bu saptamayı yaptıktan sonra aşağıdaki sonuca varıyor:

"Böylece Kürt sorununu barışçı yoldan çözmek (bu durum devam ettiği sürece), artık devlet istese de Türkiye ile PKK arasında sınırlı bir iş olmaktan çıktı."

Peki ne oldu?

Yazılıyor:

"Bölgedeki tüm Kürt hareketi, aralarındaki çatışmalara rağmen, giderek barış çabalarının ortak tarafı haline gelmeye başladı."

Kuzey Irak'ta bir Kürt devletinin varlığı zaten politik çevrelerde ve medyada kabul edilen bir gerçek. İşte rastgele bir örnek. "Eylül tarihli Milliyet'te Doğan Heper şunları yazıyor:

"Kuzey Irak'ın şimdilik bölük pörçük, birbiriyle çatışır göründüğüne bakmayın. Orada, yani Kuzey Irak'ta geri dönülmez bir olgu var. Devlet olgusu..."

Peki, Kuzey Irak'ta böyle bir "olgu"dan yani fiili devletin varlığından nasıl bir sonuç çıkarılmalı?

Konu aktüel...

Gerçi şu son Barzani-Talabani çatışmasından ve birinin Irak'la, ötekinin de İran'la işbirliğinden sonra, örneğin Milliyet'ten Güneri Civaoğlu'nun İsrail değerlendirmesine dayanarak söylediği gibi, Kuzey Irak'ta bir Kürt devletinin kurulması "böyle bir olasılık, artık uzun bir süre gündemden çıkmış gibidir" diyenler vardır.

Bunlar elbette erken yapılmış yorumlardır. Irak'ta Kürt siyasal partileri arasında hiçbir zaman tam bir bütünleşme zaten olmamıştır ve onların arasındaki uzlaşma istisnai bir olgudur. Buna rağmen Körfez savaşından sonra Kuzey Irak'ta karşıt Kürt gruplarının içinde yer aldığı fiili bir devlet ortaya çıkabilmiştir.

Bu gerçeği çok iyi kavrayan kimseler devlete yöneltttikleri önerilerde söz konusu fiili durumu Türkiye'nin lehine çevirmenin nasıl mümkün olabileceği sorunu üstüne kafa yoruyorlar.

2 Eylül tarihli Hürriyet'te Ferai Tınç ilginç bir "alt-emperyalist" öneri yapıyor:

"Ankara, Kürtlerin olduğu kadar, Türkmenlerin güvenliğinin de sorumluluğunu yüklenmeli ve bunu hem bölgedeki Kürtlere, hem Washington'a, hem de Saddam'a açık açık söylemeli."

Ertesi gün aynı gazetede Enis Berberoğlu bu görüşe katılıyor: "Açıkçası Ankara'nın Türkmenlere ve Kürt vatandaşlarının Kuzey Irak'taki soydaşlarına sadece insani yardım borcu vardı. Her uygar ülke gibi, Irak Kürtlerinin can ve mal güvenliğine sahip çıkmalıdır..."

Bu ilginç görüşler, önümüzdeki günlerde Türk yayılmacı güçlerinin, Türkiye'de Kürtlerin varlığını tanıma gibi bir adımı, sınırötesindeki "Kendi Kürt vatandaşlarımızın soydaşları olan" Kürtlerin "can ve mal güvenliğini koruma" politikasıyla birleştirebileceklerine dair önemli işaretler veriyor.

İşin aslına bakılırsa, Türkiye öteden beri Barzani'ye mali, askeri ve diplomatik destek veriyordu. Ama bu destek, Kuzey Irak'ta fiili devletin temellerini güçlendirmek amacıyla değil, KDP'nin PKK'yı tasfiye etmesi amacıyla veriliyordu.

Şimdi yeniden Ferai Tınç'ın yazısına dönelim... Himayeci bir Kürt politikasının yanı sıra Tınç şunu öneriyor:

"Kuzey Irak hükümetinin kurulmasına karşı çıkmamalı, ama bunun içinde Türkmenlerin de eşit ve adil bir oranda yer almalarını istemeli..."

Peki neyin karşılığında? Tınç yazıyor:

"Barzani ve Talabani 'ye eşit yakınlıkta durmanın ve eşit yardımda bulunmanın karşılığında PKK'ya karşı birlikte mücadele koşulu konmalı..."

Amaç nedir?

Amaç Bağdat'ın ortada bir Kürt hükümeti bulunsa bile, "bölgede otorite" kurmasını sağlamaktır. Tınç da zaten öyle diyor:

"Barzani ve Talabani arasında sürtüşme devam ettikçe Bağdat'ın bölgede kuracağı otoritenin kalıcı olması mümkün değil..."

Demek oluyor ki, Türkiye Irak Kürtleri üzerinde himayeci bir etki kuracak, onları birleştirecek, PKK'yı tasfiye edecek, sonra da bölgede Bağdat'ın egemen olmasını sağlayacak...

Hoş bir şey...

Şimdi bu hoş şeylere DSP'nin ağır topu, sevimli hocamız Mümtaz Soysal'dan son derecede akıllı bir itiraz var. Biraz uzun da olsa aktaralım:

"Beğenelim, beğenmeyelim, terör yöntemlerinin yanında bölgeye egemen olmayı sağlayacak ekonomik ve sosyal reform programına sahip tek Kürt kuruluşu olan PKK'nın sonuçta hepsini (Talabani ve Barzani'yi, *Söz*) alt edeceğini söylemek hiç yanlış olmaz. Dolayısı ile Irak'ın kuzeyinde PKK tarafından bağımsız bir Kürt devleti kurulması istenmiyorsa, Türkiye'nin önünde aynı ekonomik ve sosyal reformları yapabilecek olan Bağdat rejimiyle diyalog kurmaktan başka seçenek yoktur."

Bir sosyal demokrat için ne kadar ilginç bir pozisyon değil mi?

Soysal PKK'ye yalnız "terör yöntemleri" kullandığı için değil, daha ziyade, bu partinin "bölgeye egemen olmayı sağlayacak ekonomik ve sosyal reform programına sahip" olduğu için karşı çıkıyor...

Daha da ilginci, PKK'nin bölgeye elindeki silahlarla ve iddia üzre kullandığı "terör yöntemleri" nedeniyle değil, fakat elindeki "ekonomik ve sosyal program" nedeniyle egemen olacağını söylüyor ve bu büyük sosyal demokrat böylece partisinin "terörist bir örgüt" ile değil, fakat "ekonomik ve sosyal reform" yapacak olan bir "siyasi parti" ile savaştığını itiraf etmiş oluyor...

Her neyse... Bu laik "Hoca"nın bileceği bir şey...

Gelelim Hoca'nın önerisine... Yazmış:

"Şimdi bu iki sözde 'lider'den biri, yani Mesut Barzani, Bağdat'la yakınlaşmasını bir adım daha ileri götürmüşse ve 'anayasal özerklik' çerçevesinde Irak'ın toprak bütünlüğünü tanıyacağa benziyorsa, Türkiye'nin ciddi bir tepki göstermesi doğru olur mu?"

Soysal ya PKK ya Bağdat ikileminden çıkış arıyor...

Çözümü "anayasal özerklik"...

Yani Irak devleti içinde Kürtler "anayasal özerklik" elde edecek ve Kuzey Irak sorunu çözülecek...

Şimdi soruyoruz:

Sayın Soysal, Kuzey Irak sorununu Irak rejiminin Kürtlere "anayasal özerklik" tanımasıyla bir güzel çözüyor olduğunuza göre, hiç değilse aynı çözümün Türkiye'de yaşanan aynı soruna da uygulanacağını kabul ediyor musunuz?

Soysal Türkiye'de Kürtlere "anayasal özerklik" tanımak mı istiyor?

Olacak iş değil ama, akla gelen soru budur...

Bölgede durum, herkesi yeni arayışlara itecek... Bu doğaldır.

Nitekim ABD Dışişleri Sözcüsü Burns, hem Talabani'yi, hem de Barzani'yi ABD ve Türkiye ile masaya oturmaya çağırdı bile... PKK'nin burada yeri var mı? Talabani'den dinleyelim:

"Dublin görüşmelerinde KDP ile tam anlaşmıştık. Ancak ABD, Türkiye ve KDP PKK'nın terörist olduğunu ifade eden bir maddeyi gündeme getirdiler. Biz de bunu kabul etmedik.

Her şeyden önce Kürtler olarak kendi gücümüze güvenmeliyiz..."

ABD iki lideri Türkiye ile masaya oturttuğu zaman, siz bilin ki o masada Dublin'dekiyle kıyaslanmaz bir ağırlıkta oturacak olan devletimizin "eşkıya" dediği örgüttür...

Çiller ne diyor bu işe?..

Bakın neler diyor:

3 Eylül tarihli Milliyet'te Taha Akyol Çiller'e sorduğu soruyu ve aldığı yanıtı aktarmış:

"Barzani'nin Saddam'la bu işbirliği, Irak'taki Kürt sorununun çözümü için, Bağdat'la Kürtlerin diyalog kurmasının başlangıcı olabilir mi?

Çiller'in evabı: 'Biz destekleriz bunu, teşvik ederiz. Keşke böyle bir şey olsa. Türkiye daima diyalog yanlısı olmuştur..."

Gerçekten öyle...

Türkiye daima diyalog yanlısı olmuştur...

Kürtlerin Bağdat'la konuşmasını istiyoruz... Ama Kürtler Ankara'yla konuşmak istediği zaman "eşkıya ile masaya" oturmuyoruz...

Neden Soysal'ın "ekonomik ve sosyal reform programına sahip" dediği Türkiye'nin Kürtleri "eşkıya" oluyor da, yine aynı devlet adamının "sözde lider"ler tarafından yönetilenler, dediği Irak'ın Kürtleri konuşmaya değer sayılıyor?..

Anlayan beri gelsin "sayın abim", vatandaş artık bu işleri anlamak istiyor...

İnsan barışır da, bayrak barışmaz mı?

Alçaklar, şerefsizler, bölücü terör örgütünün bayrağının altında durmuşlar..."

Aşağı yukarı böyle...

Program sunucusu soruyor:

"Neden PKK bayrakları altında oturdunuz, görmediniz mi?"

RP milletvekili ruhani yüzüyle yanıtlıyor:

"İçerisi karanlıktı, bir oturduk ki, üstümüzde bayraklar varmış..."

PKK bayrağı altında oturan "arabulucular" veryansın ediliyor... "Bayrağımızı indirenlerin bayrağının altında oturan vatan hainleri..."

Fesupanallah...

Şu bayrak kavgası belli ki bitmeyecek...

Şimdi bir düşünün... İHD, Mazlum-Der yöneticileri ile RP'li Fethullah Erbaş ve diğerleri, PKK tarafından tutsak edilen erleri almak için arabuluculuk görevini üstleniyorlar...

Erler nerede?

Erler elbette şanlı Türk bayrağının gürül gürül akan seller gibi dalgalandığı özgür, müreffeh ve demokrat vatan topraklarında pikniğe çıkıp da kaybolmuş değiller...

"Düşman" topraklarında ve "düşman" kuvvetlerinin elinde esir durumundalar.

O halde bizim "arabulucu" heyetimiz, her savaşta olduğu gibi eline milli bayrağımızı değil, beyaz bayrağı alıp "düşman" hatlarına doğru, herhangi bir milli kimliği olmayan katırların sırtında ilerlemekteler...

Bizim hatlarımızdan, bizim komutanlarımızın rızasıyla çıkmışlar, yakınlarıyla bir güzel helalleşmişler ve "düşman" öncü birlikleriyle temasa gelmişlerdir.

"Elçiye zeval olmaz" misali, dertlerini elbette askerin askerle konuşması gibi sert ve ültimatom verir gibi değil, "düşman"ı ikna etmek için yumaşatarak anlatmışlar...

Peki neden PKK bayrakları altında oturmuşlar?

Nerede oturacaklardı ki?

Onların askerleri almak için nereye gittiklerini düşünüyordu savcılar, milliyetçi, şoven politikacılar, medyaya yuvalanmış savaş ağaları?

PKK karargahının tepesine Türk bayrağı çekilmesini mi bekliyorlardı?

Bir de karşılarında silahlı bir tören kıtasının varlığı kızdırmış efendileri...

Arbulucu heyetin kılıç kalkan ekibiyle ve de mehteran takımıyla karşılanacağını mı umuyorlardı dersiniz?

Bu iş kirli iş...

Birdal'ın ve Arslan'ın gözaltına alınması, gerçekte çatışan taraflar arasında her türlü dolaylı ve dolaysız diyaloğu yok etmek isteyenlerin tertibidir...

Diyalog olmayan yerde kan durmaz...

Diyalog kanayan yaranın biricik ilacıdır... O, bayrakları da barıştırır...

RP'nin Kuzey Irak çıkarması

Evdeki hesap kamptakine uymadı

Öncülüğünü RP'li Fethullah Erbaş'ın yaptığı esir askerleri getirme girişimi başarısızlıkla sonuçlandı. İddialara göre birileri araya girip PKK'nin esir askerleri RP inisiyatifli bir heyete vermesini engelledi.
PKK elinde esir tuttuğu askerleri serbest bırakmak için devleti temsil edebilecek güçlü bir heyet beklediğini açıkladı.

Mustafa ERDOĞAN

Geçtiğimiz hafta başında Güney Kürdistan'a PKK'nin elinde bulunan askerleri teslim almak üzere giden heyet Türkiye'de önemli bir tartışma sürecini de başlattı. PKK kampından eli boş dönen heyet üyeleri, DGM tarafından takibe alınırken, esirlerin neden serbest bırakılmadığı konusu karanlıkta kaldı. RP Van Milletvekili Fethullah Erbaş'ın öncülüğünde kurulan heyetin çalışmalarından Başbakan Erbakan ve Adalet Bakanı Şevket Kazan'ın bilgisi vardı. İşler yolunda giderse RP, esir askerleri PKK'den sağ salim teslim alarak evlerine bırakacak ve bu gelişmelerden siyasi kazanımla çıkacaktı. Sonuçta kamuoyunda RP lehinde bir hava esecekti. Ancak, RP'nin evdeki hesapları PKK'nin kamptaki hesaplarına uymadı.

PKK elinde esir bulundurduğu askerleri almak üzere gelen heyete, içinde askeri yetkililerin de bulunduğu daha güçlü bir heyet beklediklerini açıkladı. RP'li Erbaş, İHD Genel Başkanı Akın Birdal, Mazlum–Der Genel Başkan Yardımcısı M. İhsan Arslan'dan oluşan heyetin girişimlerinin konunun kamuoyuna getirilmesi ve bir ilkin başlatılması açısından yararlı olduğunu belirten PKK Ana Karargah komutanlarından Rıza Altun, "RP'nin bu sorunu çözmesini istemeyen güçlerin müdahalesi" olarak değerlendirdi.

PKK'nin esir askerleri "Barış Heyeti"ne teslim etmemesi farklı tartışmaları da beraberinde getirdi. Yaklaşık bir aydır sürdürülen çalışmalar, üst üste yapılan basın toplantıları ve medya aracılığıyla kurulan diyalog süreci başarısızlıkla sonuçlanmış, RP'ye göre PKK sözünü tutmamıştı. PKK'ye göre ise, "RP kampa kadar gelmemesi gerekirken" gelmişti. Ana Karargah kampında yapılan basın toplantısında esir askerleri bir süre sonra bırakacaklarını açıklayan PKK komutanları sorunun çözümü için dönüm noktası olacak yeni bir adımın eşiğinde olduklarını belirttiler. Bu yeni adımın ne olduğu konusunda ayrıntılı bilgi vermekten kaçınan PKK'lilerin, aralarında askeri temsilcilerin, hükümetin ve uluslararası gözlemcilerin de bulunduğu yeni bir heyet beklediği öğrenildi. PKK komutanlarından Rıza Altun kampta gazetecilere yaptığı açıklamada, "Resmi bir heyet bekliyoruz" derken söz konusu heyetin kısa bir süre sonra kendileri ile temas kuracağını öne sürdü. Esir askerleri bir yılı aşkın süredir koruduklarını, bunun için bedeller ödediklerini belirten Altun, asker bırakma işleminin siyasal bir sonucu olması gerektiğini de ifade etti. Bu gelişmelerden halkların barışı açısından kazanımla çıkacaklarını ifade eden Altun, Barış Heyeti'nin girişimini önemsediklerini de söyledi.

Peki neydi bu PKK'nin "yeni bir adım" dediği şey? İçinde ordu temsilcilerinin, siyasilerin ve diplomatların yer alacağı bir heyetin bu konjonktürde PKK ile açık açık temas kurması mümkün müydü? PKK'yi bu kadar iyi niyetli düşünmeye sevkeden şey ne? Doğrusu çok fazla mantıklı neden sıralamak mümkün görünmüyor. RP'nin siyasi hesaplarını bir yana bırakırsak, askerler serbest bırakılmış olsalardı, PKK ile resmi ya da gayriresmi ilk diyalog kurulmuş olacaktı. Sonu mutlu biten bu diyalog yüksek bir olasılıkla DGM takibine uğramayacak, PKK kamuoyunun nezdinde sözüne güvenilir, iyiniyetli ve barış yanlısı bir imaj kazanacaktı. Ancak bu gelişme savaştan beklentisi olan birçok kesimin hesaplarının alt üst olması demekti. Yıllardır süren savaşın bize öğrettiklerine göre devlet içinde böyle bir sonuçtan rahatsızlık duyacak kesimler oldukça fazla.

RP'NİN girişimi sabote edildi

Heyetin kuruluşunda görev alan RP Van Milletvekili Fethullah Erbaş, kampta bulunduğu sırada askerlerin kendilerine teslim edilmemesinin yanlış olduğunu belirtirken, partisinden ve basından kendisine yöneltecek eleştirilerin bir karalama kampanyasına dönüşeceği endişesini taşıyordu.

Bu karalama kampanyası ile RP'nin yıpratılmaya çalışılacağını belirten Erbaş'ın tahminleri doğru çıktı. Bu düşüncelerini PKK komutanlarına da ileten Erbaş, PKK komutanlarından Murat Karayılan ve Rıza Altun'u ikna edemedi. Devletin inisiyatifi ile gelişecek çok önemli bir adım beklediklerini belirten Karayılan ve Altun, Erbaş'a esir askerleri teslim etmediler. Fethullah Erbaş ile esir askerlerin alınması konusunda sürecin başından beri birlikte çalışan RP Diyarbakır Milletvekili Haşim Haşimi PKK'nin verdiği kararı SÖZ için değerlendirdi.

Askerleri alacak heyette RP'li bir milletvekilinin bulunmasının ve gelişmelerin önünü tıkadığını belirten Haşim Haşimi, siyasi çözüm konusundaki olumlu gelişmelerin önünü tıkadığını belirten Haşim Haşimi, siyasi çözüm konusunda RP'nin inisiyatif sahibi olmasını istemeyen güçlerin gelişmelerin önünü tıkadığını öne sürdü. Haşimi şunları söyledi:

"RP'nin inisiyatif sahibi olmasını istemediler. Barışı istemeyen bazı güçlerin sürece müdahale ettiklerini düşünüyorum. Bir de Fethullah Erbaş şov yapıyor, diyorlar. Biz bu konuda üzerimize düşeni yapmaya devam edeceğiz. Bu sorunun çözümü RP'siz olmaz. Bölgedeki diğer partilerin konumuna düşmeyeceğiz." Kamuoyunun esir askerlerin serbest bırakılması için başlatılan süreci ilgi ile izlediğini belirten Haşimi, şöyle devam etti: "Sonuç ne olursa olsun askerler serbest bırakılmalıydı. Sivil toplum örgütleri barışa ilişkin böyle si önemli bir çalışmada devreden çıkarılmamalıydı. Gelişmeler barış isteyen tüm kesimlerin ayağa kalktığını ve artık seslerini yükselttiğini gösteriyordu. İlk kez İHD ve Mazlum-Der gibi iki farklı kesimin temsilcileri bir araya gelmişlerdi. Bu Türkiye için çok önemli bir mesajdı. Böyle bir dönemde askerlerin verilmemesi yanlıştır."

Bu gelişmelerin ardından Güney'de savaş patlak verdi. Kaderin garip bir cilvesi ya da çok büyük bir "tesadüf" eseri Milliyet yazarı Güneri Civaoğlu da bölgede idi. Hem de heyetin askerleri alamadığının ve eli boş geri döndüğünün öğrenilmesinin ardından. Habur'a OHAL Valiliği'nin tahsis ettiği askeri bir helikopterle gelen Civaoğlu, Saddam'ın tanklarının Barzani kuvvetleri ile birlikte Erbil'e saldırmasının öncesinde Barzani'nin karargahına gitti. Ortalık bir anda toz duman olmuştu. PKK'nin beklediği heyet büyük olasılıkla bölgedeki savaş nedeni ile gidemeyecekti. Türkiye Kuzey Irak'a operasyon yapmayı ya da en azından sınırın öte yanında -muhtemelen PKK kamplarının bulunduğu bölgelerde- bir güvenlik şeridi oluşturmayı kararlaştıracaktı.

Böylece başlanan yere geri dönülmüş oldu. Başarısız bir diyalog girişimi İHD ve Mazlum-Der'e verdiği tahribatla birlikte en azından şimdilik başarısızlıkla son buldu.

'Misafirler'in bırakılması için...

PKK'nın son bir buçuk yıl içinde ele geçirdiği Türk askerlerinin serbest bırakılması için Güney Kürdistan'a giden heyetin girişimleri sonrası Türkiye'nin operasyonları azaltması ve ortamın yumuşaması isteniyor.

Aslında İHD, MAZLUM-DER ve RP Van Milletvekili Fethullah Erbaş ve esir askerlerin ailelerinden oluşan heyetin ziyareti sonrası askerlerin serbest kaldıkları ifade ediliyor. Ancak bunun 'resmen' gerçekleşmesi için biraz daha zamana ve farklı muhataplara ihtiyaç duyulduğu da gözleniyor. Türkiye'deki siyasi ve askeri iklimin son derece sert olmasından yakınılırken askerlerin güvenli bir şekilde serbest bırakılarak eve dönebilmeleri için ortamın daha da yumuşamasının beklenmesi söz konusu.

Esir askerleri almaya gelen İHD Genel Başkanı Akın Birdal, MAZLUM-DER Genel Başkan Yardımcısı İhsan Arslan ve ailelerle düzenlenen basın toplantısında askerlerin 15-20 gün içinde serbest bırakılacakları belirtilerek, bu süre içerisinde Türkiye'yi temsilen bir heyetin oluşmasının beklendiği söylenebilir.

Son yapılan girişime karşılık olarak askerlerin serbest olduğu belirtilirken, devletin resmi düzeyde de bazı girişimleri başlatması gerektiği ifade ediliyor.

Askerler 'misafir' olarak değerlendirilirken zaten serbest bırakılmış oldukları söyleniyor. Ortamın yumuşatılması gerektiği üzerinde durulurken sert açıklamalardan, şiddeti tırmandıracak adımlardan uzak durulması gereği de vurgulanıyor. İki taraflı bir ateşkes ve bu temelde bir diyalog arayışı dikkat çekerken 'misafir askerlerin' Türkiye'ye gönderilmesi de bu gibi gelişmelerle bağlantılı olarak gerçekleşeceğe benziyor. Ancak böylesi koşullar olgunlaştığı ölçüde serbest bırakılacak askerlerin Türkiye'ye dönüşlerinin de sağlıklı ve güvenli olacağı vurgulanıyor. Barış sürecinin gelişmesi için yapılan girişimlerin, çabaların karşılıksız kaldığına inanılıyor. Askerleri bırakma kararlarının değişmediği, verilen söze uygun davranılacağı ileri sürülürken bu adımın barışçı bir sürecin gelişimine katkıda bulunması üzerinde duruluyor.

Türkiye'nin hemen her düzeydeki yetkilisinin soruna ilişkin görüş açıklarken 'tehditkar', 'küçümseyici' bir uslüp ve ifade tarzı kullanması diğer taraf üzerinde olumsuz etki yaratıyor. Onüçüncü yılına giren savaşın daha bir bu kadar sürmesinin olanaksızlığına dikkat çekilirken savaşın tırmanmasından kimsenin kazançlı çıkmayacağı vurgulanıyor. Kısacası sorunu barışçıl yollardan ve demokratik bir şekilde çözümleme kararlılığına sahip tarafların oluşması, muhatapların belirlenmesi gerekiyor. 'Misafirler'in bırakılması da bu sürecin bir parçası olarak algılanıyor...

Kuzey Irak'taki çatışma ve kriz, gizli ittifakın politikalarını alt üst etti

Kardeşi yok sayma birakujî nedeni

Kürt örgütlerinin sık sık birakujî'leri yaşamak zorunda kalmaları, herhangi birinin diğerini hiçe sayan ittifaklar ve politikalara yönelmesinden ileri geliyor. PDK'nın Türkiye ve Irak'la yaptığı gizli ittifakı, dışlanan YNK'nın kabul etmesi mümkün değildi. YNK'nın Barzani güçlerine saldırı amacı, askeri bir zafer kazanmaktan ziyade, Türkiye-Irak-PDK ittifakını bozmak, bu ittifakın politikalarını boşa çıkarmaktı.

Vehbi ERSAN

Kürt sorununun Ortadoğu'da kilit bir sorun haline geldiği son olaylarla tekrar kanıtlandı. Hiçbir devlet veya örgütün, Kürt sorununu çözmeye dönük ciddi politikalara sahip olmaksızın Ortadoğu'da etkili rol oynayamıyor. TC devletinin Ortadoğu'daki son kriz ile içine düştüğü durum tam da bu. Politikalarını Kürt sorununu yok sayma ve PKK'yi yok etme üzerine kurmuş bulunan devletin, REFAHYOL hükümetiyle Irak, İran ve Suriye'yle geliştirmek istediği politika bir anda yerle bir oldu. Şu anda Türkiye'nin olaylardan en çok zararlı çıkan ve herhangi bir etkide bulunamayan bir taraf olduğu, konuyla ilgilenen herkesin hemfikir olduğu ortak nokta.

Kürtlere gelince, onlar tarih boyunca sıyrılamadıkları "Birakujî"lerini (Kürtçe, kardeş savaşı) bir kader gibi yineliyorlar. Her "Birakujî", emperyalistleri ve bölge devletlerini davalarına bulaştırıyor ve içinden çıkılmaz hale getiriyor. Birakujîleri tarihe gömecek modern bir Kürt hareketine duyulan ihtiyaç ve bu noktada PKK'nin önemi daha iyi anlaşılıyor.

Birakujî'nin nedeni

Irak Kürdistanı'nda islami, milliyetçi veya sol tandanslı irili ufaklı birçok örgüt bulunuyor; ama bunların en etkin olanlarını Barzani'nin Kürdistan Demokrat Partisi (PDK), Kürdistan Yurtseverler Birliği (YNK) ve Kürdistan İşçi Partisi (PKK) oluşturuyor. Bu üç örgüt de birbirlerini herhangi bir şekilde yok edemedikleri gibi, sürekli bir ittifakı da başaramıyorlar. Yer yer "Birakujî"yi yaşamak zorunda kalmaları, herhangi birinin diğerini hiçe sayan ittifaklar ve politikalara yönelmesinden ileri geliyor.

Geçtiğimiz yıl, ABD'nin gözetiminde, Türkiye'nin de gözlemci olarak katıldığı Londra'daki toplantılarda PKK'nin gözardı edilmesi nedeniyle başlayan PKK-PDK savaşı ile şimdi yaşanan PDK-YNK savaşı aynı içeriği taşıyor. PDK, YNK veya PKK, diğerini dışlayan bir çözüm arayışına girdiğinde, karşısında ilk önce "kardeşi"ni buluyor. Her savaşta "kardeşler" birbirlerine "ben olmaksızın bir politika yürütemezsin"i hatırlatıyor ve sonunda bir anlaşmaya varıyorlar. Bütün bunları sadece, feodal ilişkiler içinde yaşayan Kürtlerin, örgütlerin de kaçınılmaz olarak bu zeminin etkilerini üzerinde taşımalarına bağlamak doğru olamaz. Başta ABD olmak üzere, emperyalist ülkelerin ve bölge devletlerinden en az dördünün bu sorunun doğrudan tarafı olduğu unutulmamalı. Bu, Kürt [illegible] bağımsız bir politika oluştururken yaşadıkları handi[illegible]ların objektif temel[illegible] gösteriyor.

Birakujî[illegible] bir kader olmaktan çıkaracak olan, aşiret çıkarlarından [illegible] kültüründen arınmış modern bir Kürt hareketinin gelişmesidir. Buna en yakın grup ise PKK'dır.

Talabani: [illegible] varım

Irak Kürdistanı'[illegible] [illegible]cünü ve prestijini Barzan aşiretinden [illegible] aşiretin köklü tarihinden alan Barzani'nin PDK'sı, politikalarını en yakın "kardeşi" YNK'yı dikkate almaksızın yürütme[illegible] çalışıyordu bir süreden beri. BM'nin Irak'a karşı yumuşayan yaptırımları, [illegible]da ve [illegible] petrol satışının serbest bırakılması, Türkiye'nin PDK'ya ve Irak'a sıcak yaklaşımları onu yanılgıya sürükledi. Zira Türkiye ve Irak üzerinden yürütülecek politikalar baştan ölü doğmuş politikalardı. Her iki devlet Kürtlere sadece şiddet öngörüyorlardı. Bunun konjonktürel bir yararı bile olamayacağı kısa sürede anlaşıldı.

Talabani'nin YNK'sı, Türkiye-Irak-Barzani arasında gelişen gizli ittifakı kabul etmesi mümkün değildi. Bu hem Barzani'yi güçlendiriyor hem kendisini devre dışında bırakıyordu; üstelik genel olarak Kürtlerin bölgedeki kazanımlarını uzun vadede tehlikeye sokuyordu.

Ve YNK, 17 Ağustos'ta Barzani'nin denetimi altında bulunan, Türkiye'ye sınır petrol bölgesine saldırıya geçti. BM'nin sınırlı satışına izin verdiği ve Kürtlerin pay alacağı belli olan Kerkük-Yumurtalık petrol hattı üzerinde etkinlik mücadelesi gibi görünen bu saldırının asıl nedeni, YNK'nın devre dışı bırakıldığı Türkiye-Irak-PDK ittifakını bozmak, bu gizli ittifakın politikalarını boşa çıkarmaktı.

Talabani, çatışmayla "gizli ittifakı" açığa çıkardıklarını belirterek, eski statüyü bozmaya çalışan bu ittifakın girişimine karşı ABD ve batıyı harekete geçmeye çağırdı. Irak'ın, PDK peşmergeleriyle birlikte Erbil'i kontrolü altında almış olması, Talabani'ye göre her şeyi netleştirmişti. Şimdi geri, başta ABD olmak üzere, Batı'nın Irak'a gereken sert tepkiyi göstermesiydi. Eğer bu olmazsa her şey değişirdi. Bölge Irak ve İran yanlısı olarak iki kutba ayrılır diyen Talabani şunları söylüyordu:

"Bu bölünmenin, Saddam Hüseyin'e karşı birleşik bir güç oluşturmak ümidiyle Kürt halkını korumak amacını taşıyan Batılı ülkelerin, Güney Kürdistan'da yaptığı operasyonların sonu anlamına gelebilir. Birkaç gün ya da bir hafta diyelim, Batı'nın ve ABD'nin tepkisinin ne olacağını bekleyeceğiz. Batı'nın bize ihanet etmesi halinde, tabii ki biz de yardıma hazır başkalarına yöneleceğiz."

Yanlış attan inmeyen Türkiye

Kürt sorununda yeni bir politika oluşturamayan rejim, REFAHYOL hükümetiyle politikalarının özüne dokunmadan, kendisine geçici bir nefes aldırmak istiyordu. RP'nin İslami karakteri ve İslam ülkeleriyle ilişkileri bu açıdan yararlı olabilecekti. MGK, RP'nin ilişkilerini ve imkanlarını rejimin hizmetine sunmasını istiyordu. Irak, İran ve Suriye'yle ilişkiler bozuktu ve bu üç ülke bir şekilde PKK'ye kucak açmıştı veya destekliyordu. Türkiye'nin hiçbir uyarılarını dikkate almıyorlardı. ABD'nin önculüğündeki BM'nin Kuzey Irak politikaları da ekonomik ve siyasi açıdan [illegible] uçuruma sürüklüyordu. Hem Kürt [illegible]nunu yok sayıp Kürtlerle işbirliği [illegible] hem BM politikalarını çı[illegible] görüp onlara uymak, hem İran-Suriye'yi düşman görüp, onları PKK'ye karşı sa[illegible]rmak istemek, bütün bunları [illegible] Türkiye'deki rejimin nasıl başaracağı kimsenin aklının almadığı bir işti. Rejimin, PKK'ye endekslediği Ortadoğu [illegible]tta uluslararası politikalarının [illegible] kendi politikacıları, akademisyenleri tarafından da dile getiriliyordu.

MGK, RP eliyle, zor durumdaki ekonomiyi İslam ülkeleriyle geliştirilecek ticaretle aşmayı ve yine RP eliyle, Kuzey Irak'taki İslami [illegible] İran, Suriye'yi PKK'ye [illegible]aya, Irak'la da ticareti [illegible] planlamıştı. Erbakan'ın ön[illegible]an'la başlayan dış gezilerinin [illegible]ti buydu.

Görünüşte her şey iyi gidiyor gibiydi. BM, Irak'a karşı [illegible], sınırlı petrol satışına izin verilmişti. Türkiye buradan hem para kazanacak hem enerji ihtiyacını karşılayacaktı. PKK'ye karşı da Barzani d[illegible]klenecek, onun güçlenmesi için çalışılacaktı. Irak [illegible] Türkiye'nin politikalar[illegible] B[illegible] ambargosunun kaldırılması [illegible] desteklenmesi konusunda [illegible].

Yok saymanın bedeli

RP, MGK'nın çizdiği politikayı "tamam ben bu işi hallederim" diyerek omuzladı. Ancak Kürt sorununda köklü bir değişiklik yapmaksızın izlenecek her politika kısa bir sürede mahkum olmaya hazırdı. RP, takiyyesine ve kurnazlığına güveniyordu. Ortadoğu'nun hele de Kürt sorununun öyle RP kurnazlıklarına papuç bırakmadığı hemen anlaşıldı. MGK'nın aylardır planladığı, REFAHYOL'la umutlandığı politikalar, Kuzey Irak'taki krizle alt üst oldu ve tersine döndü.

Bölgedeki bütün ilişkiler yeniden gerildi. Irak'la yumuşamak isterken Erbil'e yapılan müdahaleyi protesto etmek, ABD müdahalesine sessiz kalmak zorunda kaldı. Saddam ve Barzani'yle yakınlaşmasından dolayı İran'la ilişkiler yeniden gerildi. ABD, Avrupalı müttefiklerinin de desteğiyle hava sınırını genişletip Kürt federe devleti için daha güçlü bir zemin yaratarak rejimin ebedi mezarını kazdı.

İstemediği güçler, Talabani ve İran şu ana kadar kazançlı çıktılar. PKK, zaten çatışmanın içinde değildi, hiçbir şey kazanmasa da en azından prestijini artıracaktı.

Rejim ise bütün bu aleyhte tablo içinde, bu krizin faturasını bize çıkarmayın, ticari anlaşmayı ertelemeyin diye yakınmaktan ve rutin hale gelen güney operasyonlarını sürdürmekten başka bir şey yapamadı. Şimdi bu hareketsizliği ve etkisizliğini bertaraf edecek bir hazırlığın içine giriyor: Kuzey Irak'ta uzun süreli kapsamlı bir operasyonla, kendisine güvenlik şeridi oluşturmak, böylece PKK'nın kuzeyle bağlantısını önlemek. Ne var ki daha önce de tasarlanan ve başarıya ulaşamayan bu planın yine PKK'ye endekslendiği için başarılması, hele bugün PKK'nin daha da güçlendiği koşullarda güç görünüyor. Güvenlik şeridi planı, bu saplanmaktan kaçtığı K. Irak bataklığına saplanması demek olacak; daha ötesi Kürt hareketinin iki parçası arasında birbirinden kopuk yürüyen Kürt mücadelesini kaderini daha da ortaklaştıracak.

Rejim, PKK endeksli politikalarıyla kendi mezarını kazmaya devam ediyor. Bugüne kadar izlediği politikalar nasıl, hep karşı olduğu Kuzey Irak'ta bir Kürt federe devletinin kurulmasını sağlamışsa, kuzey ve güney arasındaki bağı koparmak için tasarladığı güvenlik şeridi planı, bu iki parçanın birleşmesini sağlayan bir rol oynayacak.

Kim kazandı, kim kaybetti

En başta ve rahatlıkla söylenebilecek ilk şey, krizle birlikte Türkiye'nin son aylarda oluşturmaya çalıştığı politikanın boşa çıkmış olması. Tutması çok güç olan bu politikanın, yakın bir zamanda tekrar hayatiyet kazanabilmesi olanaksızlaşmıştı. Talabani, İran'ı arkasına alarak, Türkiye-Irak-PDK gizli ittifakının planlarını bozmasıyla şu anda istediği sonuca ulaşmıştı. Erbil'i kaybetmiş veya savaşta büyük zayiatlar vermiş olması sonucu değiştirmiyor. ABD'nin Irak'a düzenlediği operasyon Talabani'nin çıkarına oldu. Olup bitenler şu anda İran'a yarıyor görünse de ABD'nin buna daha fazla izin vermesi sözkonusu olmayacak.

PKK'ye gelince. Çatışmaların dışında kalan PKK, doğrudan taraf olmadan, kendisinin de karşı olduğu Türkiye-Irak-PDK ittifakının planlarının bozulmasından kuşkusuz memnunluk duyuyor. Bunu, YNK'ya verdiği manevi destekle de gösterdi. PKK Genel Başkanı Abdullah Öcalan, Barzani'den esir alınan Talabani'nin eşiyle diğer parti yöneticilerine iyi muamele edilmesini aksi taktirde kendilerinin YNK saflarında yer alacaklarını açıkladı. PDK ve YNK karşısında mesafeli davranan PKK, siyasi prestijini ve gücünü artırmış olarak çıkacak.

Ortadoğu'da 'kararsız denge' bozulurken...

Temel DEMİRER

Hamas'ın bombaları patlayana değin, "Pax-Americana" Ortadoğu'da işler yolunda gidiyordu... 'Filistin Özerk Yönetimi' oyunu ile Arafat ve ekibi ehlileştirilmiş, İran'ı izole planları (İngiltere kanalı ile) AB'nin tartışma gündemine alınmış, Türk(iye) hükümetine "Kürt sorunu"nda daha toleranslı davranılır olunmuş ve başını Mısır-Ürdün'ün çektiği blokun etkinliği artmıştı...

Hayaller gerçeğe dönüşüyordu ki, Hamas'ın bombaları, pembe düşleri tuzla-buz etti... Tehlike sinyalleri çalmaya başlayınca, apar-topar "Teröristler Zirvesi" toplandı. Zirve, buzun üzerine yazılmış, dilek ve temenniler ötesinde bir şey üretemedi. Ardından İsrail'in Lübnan'a yönelik "Gazap Üzümleri" saldırganlığı da tutmadı. İran, avantajlı bir konuma geçti... Tam bu noktada ABD'nin, İran ve Libya'ya yönelik "ambargo" arayışları devreye sokuldu. AB mızıkçılık yapınca, bu da tutmadı... Sonra da, İsrail'de Netanyahu seçildi... Her şey karmakarışıktı...

"Pax-Americana", eski yönelim ve müttefikleri ile yolunu açamadığı için yeni bir vizyon gerekiyordu... "Yeni vizyon"un ne olduğu son olaylarla şekilleniyor. Ancak yeni vizyonun son noktası vurulmuş değil... Son olaylar, Ortadoğu'ya yönelik senaryoların "ilk hamlesi" ve arkası da gelecek... Ortadoğu satrancında, yeni hamleler kaçınılmaz gibi görünüyor... Unutulmasın satrançta ilk hamle, hep en sonuncuya yöneliktir. ABD, "Pax-Americana"nın geleneksel Ortadoğu politikalarında, yeni bir düzenlemeye gitmiş ve Irak'ta İran ve Libya'ya yönelen zincirin en zayıf halkasını oluşturan Irak harekatını başlatmıştır.

Çok bilinmeyenli ve değişken Ortadoğu denklemi!...

Ortadoğu, tarihsel soru(n)ları ve sıcak güncelliğiyle, yine dünyanın önemli gündem maddesi. Politik denkleminde bilinmeyenlerin ve değişkenlerin katlanarak çoğaldığı Ortadoğu, Kuzeyli küresel milliyetçi güçlerin (emperyalistlerin) "içselleşmiş" uluslararası sorunu. Kaotik özellikler taşıyan sorunun merkezinde, Ortadoğu'ya yeniden "çeki düzen" verme amaçlı paylaşım gerçeği yatıyor. Ortadoğu'ya ilişkin kararlar, hep aynı nedenlerle verilir: Zenginliklerin yoğunlaştığı stratejik bölgenin kontrolü ve talanı... Çünkü Kuzey için Ortadoğu sorunu, "demokrasi söylevleri"nin bir yana bırakıldığı, "raison d'etat/ devlet haklılığı" kuralını acımasızca uyguladığı ve "reel politiker" illüzyonların karmaşık coğrafyasıdır.

Karmaşık coğrafyanın güç dengelerinin asli unsuru (ve aktörleri), ne yazıktır ki, (Irak gibi) "küçük" haydutlarla, (ABD gibi) "büyük" haydutlardır. Büyük ve küçük haydutlara, bir ara kategori olarak, bölgesel denetim maşaları da eklenebilir: Türk(iye) ve İsrail egemenleri gibi... Büyük haydutun Ortadoğu reçetesi, "Pax-Americana" düşünde somutlanır: "Barış" adına, Ortadoğu talanının güvenliğini esas alır. Küçük haydut ise, bölgesel sermaye birikim modelinde, varlığını devredışı bırakan düzenlemeye "evet" diyemediği için, ulusçu/veya islamcı motifli anti-ABD'ciliğe soyunur. Konjonktürel özellikler taşıyan "anti"cilik, bölge ezilenleri için bir panzehir değil, manipülasyon aracıdır.

Bu anlamda, Ortadoğu'da klasik bir "ilericilik/gericilik" matrisinin işlevli olmadığı çok açıktır. Özetle, 'Erbil ve Süleymaniye'ye (IKDP kanalıyla) el atan Barzani-Saddam ittifakı mı, yoksa ABD saldırısı mı?' ikilemine yaslanmanası gereken tablo, mazlumlarla zalimlerin kapışması kapsamında ele alınmamalıdır. Ancak altı çizilmesi gereken önemli bir yan, bu tablo içinde Kürt sorununun, yeniden ve bir kez daha kurtlar sofrasında paylaşılma tehlikesiyle karşı karşıya kalmasıdır. Barzani'nin IKDP ve Talabani'nin KYB'sinin konumlanışları açısından bir kullanma-kullanılma söz konusudur. Bu durumda aslolan Kürtlerin bölgedeki genel kazanımları savunulmalı ve bölgeye yönelik ABD müdahalesine (Saddam'ı savunur pozisyona düşmeden !) ikircimsizce karşı çıkılmalıdır.

Devrimci Marksistler'in, bölgedeki son olayları bir "Pandora Kutusu" veya "Gordiyom Düğümü" biçiminde ele almaları veya küçük ve büyük haydut arasında bir tercihte bulunmamaları, kimseyi şaşırtmamalıdır. Çünkü "Yeni Dünya Düzen(sizliğ)i" koşullarındaki çok bilinmeyenli ve değişkenli Ortadoğu tablosunun (Bizans saray oyunlarını anımsatan ve Borjiyalar'a rahmet okutan!) giriftliği geleneksel

bakış açılarıyla kavranamaz. Çünkü her şeye damgasını vuran, köklü bir düzensizliktir...

Girift görüngülerin ardında, ABD'nin Ortadoğu'nun sırtına "Pax-Americana"nın deli gömleğini geçirmek için İran'daki mollarşik egemenliği yıkma amaçlı senaryoları yatar. ABD'nin, 1979'da gerçekleşen ve emperyalistlerin çıkarlarını Körfez'de gerileten İran İslam Devrimi'ne yönelik tahammülsüzlüğü, Ortadoğu'daki kararsız dengelerin miladını oluşturur. Buna Ortadoğu'nun kanayan yaraları, Kürt ve Filistin sorunu da eklenmelidir. Filistin sorununu, İsrail'in koçbaşı işlevini gördüğü "Seçmeli Caydırıcılık"la kısmi olarak ehlileştiren "Pax-America"nın, İran konusunda benzer bir "zafer"i elde edemediği açıktır.

ABD patentli "Pax-Americana"nın, başının belası İran'ın, "yeşil tehlike", "fundamentalist enternasyonal", "global intifada" temalarında ifadesini bulan bir tehdidi içermesi ve en önemlisi İslamı, anti-Amerikancılığı ile millileştirmesi de ABD açısından önemli argümanları oluşturmaktadır. Çünkü İran'daki mollarşik yönetimin millileştirdiği ve toplumsal bir olgu olan İslam, Kuzey-Güney çelişkisinin ürünü olan ve yeşil renge bürünen hoşnutsuzluğun ürünüdür. (Bu arada geçerken anımsatalım: Fransız araştırmacı Olivier Roy, 'Esprit' dergisinin Nisan 1996 sayısında yayınlanan makalesinde, islamcılığın, "İslami miliyetçiliğe" dönüştüğünü belirtiyor.)

Tüm bunlar ABD'yi cidden rahatsız etmektedir... Örneğin, 24 Mayıs 1996'da Amerikan Merkezi Haberalma Örgütü (CIA) Başkanı John Deutch'un, Lübnan'daki Hizbullah ile Mısır'daki İslami Cemiyet örgütlerini "en aktif terör örgütleri" olarak nitelemesi ve "İran'ın teröre destek veren ülkeler arasında birinci sırada" geldiğinin altını çizerek, "Tahran'ın terörizmi meşru bir silah olarak gördüğünü" açıklaması boşuna değildir... Ayrıca eklemeden geçmemek gerek: ABD'li Ortadoğu Uzmanı Dr. Paul Jureidini, bir süre önce, "Ortadoğu Barış Sürecinin Geleceği: Beklentiler ve Çözümler" konulu bir konferansta, "barış süreci durduğu takdirde, Ortadoğu'da bugüne dek sağlanan kazanımların tümüyle yitirilmesi riski"ne dikkat çekmişti.

Hamlenin nihai hedefi İran

ABD Başkanı Bill Clinton "terörsüz bir dünya için çalışmalıyız" deyip, ABD'yi "barış için büyük bir güç" olarak tanımladıktan sonra, "Kuzey İrlanda'dan, Bosna'ya, Haiti'ye ve Ortadoğu'ya kadar barış için çalışıyoruz.

Dünya ülkelerini, ortak düşmanlarımız olan terörizm, örgütlü suç, uyuşturucu kaçakçılığı, nükleer silahların yayılmasına karşı birlikte mücadele için bir araya getirmeye çaba gösteriyoruz. Kendimizi bu amaçlar için yönlendirmezsek Amerika'nın geleceği parlak olmaz. Dünyayı daha barış dolu bir yer yapmaya çalışmalıyız. Terörsüz, uluslararası suçtan arınmış, uyuşturucu maddelerden ve silah kaçakçılığından temizlenmiş bir dünya için çalışmalıyız", diyor.

Ardından "Pax-Americana"nın Ortadoğu'daki boy hedefi olarak İran'ı, buna da, "Füze tehdidi gerekçesi"ni gösteriyor. ABD'de, "Nükleer Tehdide Karşı Koalisyon" adlı kuruluş tarafından yayımlanan "Son 15 Dakika" başlıklı raporda, Ortadoğu ülkeleri için birinci derecedeki balistik füze tehdidinin, İran, Irak ve Suriye'den kaynaklandığı ve bu ülkelerin, ABD müttefikleri ve askeri gücünü tehdit etme olasılığının "çok yüksek" olduğu ifade edildi. Raporda ayrıca, bu ülkelerin elindeki füzelerin büyük bir bölümünün şimdilik hasar gücü yüksek konvansiyonel başlıklar ile donatıldığı, nükleer başlıklar ile donatılmasının da "gelecekte" mümkün olabileceği öne sürüldü.

"Pax-Americana", Ortadoğu'da (AB hegemonyasını devredışı bırakan bir) güvenlik ve istikrar istiyor. Ancak her şeyi belirleyen elbette ABD değil. Bir de Ortadoğu'ya el atan diğer Kuzeyli "devler" var: Almanya, Fransa ve Japonya gibi... Bu arada son ABD harekatına karşı çıkan Rusya da unutulmamalı...

Denilebilir ki, emperyalistlerin bölgeye ilişkin farklı emelleri, bölge düzeyindeki soru(n)ların girifleşmesinde de önemli bir rol oynuyor. Fransa ve Almanya'nın "farklı Ortadoğu politikaları" herkesin malumu. Bu senaryoda, Irak'ta Saddam yönetimi mevcut, İran'daki mollarşik yönetim de haritadan silinmiyor.

ABD, son Ortadoğu müdahalesiyle AB'yi devredışı bırakarak, ileri bir hamleyi deniyor. Bu hamle kolay değil, hatta bir hayli de riskli... Söz konusu hamle, mevcut durumun tozu dumanı içinde ciddi bir dalgalanmaya yol açarken, kimseye ait olmayan sözleri dahi telaffuz ettirebiliyor. Ancak bu geçici bir durumdur.

Artık aslolan, AB'nin Ortadoğu politikalarıyla birlikte, Irak ve İran'a ne olacağına ilişkin sorunun yanıtında ve de Türk(iye) hükümetinin ne yapacağındadır...

'Pax-Americana'nın Ortadoğu hesaplarında Türkiye

Ortadoğu tablosu giderek karmaşıklaşırken, yeni kamplaşmalar kaçınılmaz. Harmanlanma yaşanırken, roller de değişiyor. Ancak değişen içinde değişmeyen, sadece T."C"nin rolü. Yani Ortadoğu'da "Pax-Americana" şemsiyesi altında yeniden oluşturulan blokta Türkiye'nin yeri malum ve sabit: Alt-emperyalist yönelimli bölge jandarmalığı...

Türkiye, Ortadoğu'da taraf olduğu "Pax-Americana" yönelişiyle, iradesi dışında hızla "Ortadoğu denklemleri"nin parçası oluyor.

Hem de sadece bir figüran olarak... Türkiye Ortadoğu barışında bir "bölge ülkesi" ağırlığına sahip değil. Olması da mümkün görünmüyor. Türk dış politikasında, T."C"nin komşularıyla ilişkisinde düşmanlık motifi bileniyor.

Türk(iye) hükümetinin, daima dış düşman(lar)a ihtiyacı oldu. Krizden kaynaklanan iç sorunlarla sık sık açmaza giren Türkiye, böylelikle, emekçilerin dikkatlerini iç sorunlardan uzaklaştırarak dışa yöneltiyor.

Özetle, Türk(iye) hükümetinin Ortadoğu politikalarını (RP'ye rağmen) hala "Pax-Americana" bölgedeki ihtiyaçları belirliyor.

İsrail'in diğer Ortadoğu ülkeleriyle karşılaştırmalı ekonomik gücü

	Nüfus (milyon)	GSMH (milyar /$)	Kişi Başına Düşen Milli Gelir (yıllık /$)	Büyüme hızı (yıllık/%)
İsrail	**5.4**	**78**	**14.410**	**6.9**
Lübnan	2.8	9.5	3.200	8.5
Ürdün	**5.1**	**5.8**	**1.390**	**5.7**
Suriye	13.7	17	1.280	5.5
Irak	**19.9**	**24**	**1.200**	**1.0**
Filistin	2.1	2.4	1.200	7.05
Mısır	**57.6**	**41**	**710**	**1.5**

BARIŞ

Susmalı silahlar;

Yan yana gelmeli şu ile ateş...

Haber Merkezi- "Çatışma", "operasyon", "baskın", "düşman", "vatan haini", "kin", "intikam", "kan", "leş", "ceset", "şehit", "onlardan üç ölü, bizden beş ölü" gibi sözcüklerin artık günlük dilimize yerleştiği bir zaman diliminde her şey barışa dairdi 1996 1 Eylül'ünde. Yıllardır barışa susamış insanların yaşadığı bu topraklarda 1 Eylül, barış çığlığını yükseltmek için fırsat oldu.

Barıştan yana olanların sesi ne kadar güçlü çıkarsa suçları da o kadar büyüyor! Esir askerlerin bırakılması amacıyla Kuzey Irak'taki PKK kampına giden RP Milletvekili Fethullah Erbaş, İHD Genel Başkanı Akın Birdal ve Mazlum-Der Genel Başkan Yardımcısı İhsan Arslan bu suça iştirak ettiler! Birdal ve Arslan Türkiye'ye döner dönmez önce gözaltına alındılar, sonra tutuklandılar. Gözaltına alınmaları 1 Eylül Dünya Barış Günü'nün hemen ertesinde gerçekleşti. Bu olay savaşı sürdürme kararlılığında olanların tutumunu daha da netleştiriyordu.

Denizdeki damlalar...

20 bin insanın ölümüne, milyonlarcasının göçüne, trilyonlarca maddi kayıba, onbinlerce insanın tutuklanmasına yol açan bir savaşın gölgesinde kutlanan 1 Eylül Dünya Barış Günü'nde, her iki taraftan çocuklarını bu savaşta yitiren analar babalar barışa alkış tutuyordu. Savaş karşıtı "Şehit asker aileleri" denizde bir damla kadar az olmalarına rağmen büyük etki yarattılar.

Bu savaşta "taraf olmalıyız" diyen muhalifler, sosyalistler, demokratlar, aydınlar, yazarlar, sanatçılar, yeşiller, kadınlar "akan kan dursun" talebiyle el ele tutuşuyordu.

Toplumu şizofrenleştiren bu savaşta "askeri çözüm"den yana olanlara karşı, "barışçıl yöntem"den yana olanların yan yana gelmeleri için bir fırsattı 1 Eylül..

Barışseverler yan yana

O gün barışseverlerin bir araya gelmesi resmi güçler açısından "olağanüstü"ydü. Barış mitingi ya da şenliği yapılan her yerde polisler ve panzerler bekliyordu.

1 Eylül'de savaşın durmasından yana tutum almış, kamuoyu önünde askeri yöntemlerle bu sorununun çözülemeyeceğini beyan etmiş barış yanlısı partiler, örgütler ve sivil inisiyatiflerin anlamlı ittifakları hemen her şehirde gerçekleşti.

HADEP, ÖDP, DBP ve İHD'lilerin yoğun bir katılım sağladığı barış etkinlikleri ve şölenlerinde halkların kardeşliği bir gün de olsa hayat buldu. Kürtler, Türkler, Lazlar ve çeşitli milliyetlerden insanların barış çığlığı her yerden duyuldu..

Yaşanan savaşın acıları o kadar büyüktü ki.. Bu acı, kaynaşmayı zorunlu kılmıştı ve barış çığlığını birlikte haykırmayı sağlamıştı.

Barış şenliklerinde kültürlerin kaynaşmasını sağlayan en önemli araçlardan biri de müzikti.

Allı yeşilli folklorik kıyafetleriyle Kürt kadınlar, ellerinde "silahlar sussun" pankartlarıyla Türkler, birlikte savaşı lanetliyordu. "Savaş bitsin, gençler ölmesin!" sloganlarıyla gençler savaş taraftarlarını yuhluyordu. En kitlesel katılım İstanbul'da Yedikule Zindanları'ndaki şenlikteydi. Sayı olarak "15 bini aşkın" diye ifade edilen kalabalık için, "20 bin" saptaması yapanlar da hayli fazlaydı.

Orası bir piknik yeri gibiydi adeta. Domatesleriyle, karpuzlarıyla gelen insanlar sofralarını yere açmıştı. Karpuzlar dilimlenmiş, ekmekler kırılıp paylaşılmıştı. İstanbul'un birçok ilçesinden insanlar "ailecek" katılmıştı bu şenliğe..

Ne göz!

Akan kan üzerine siyaset yapanların aracı olan medya görmezden gelmişti bu sesi.. Boyalı gazetelerde ses bulamamıştı bu çığlık.. Yeniyüzyıl, Yedikule'deki 15 bin kişilik katılımı 2 bin kişiye indirmişti. Hürriyet, Ankara'daki miting için "sönük geçti" diyordu. İstanbul'daki şenliğe ise magazin muhabiri gönderilmişti. (Gazetede haberin altında 'Magazin servisi' yazıyor!) Muhabir ordusunun bütün gün orada "olay" beklediği de ortaya çıkmıştı. "Kavga-kan" olmayınca da notlar çöpe gitmişti galiba.. Sanki emir almış gibiydiler.

Sarı-kırmızı-yeşile gözaltı

Yedikule Zindanları 15 bini aşkın insanın bir araya gelişine sahne olmuştu 1 Eylül'de.

Kadınlar Yedikule'ye bir barış treniyle gitmeyi tercih etmişlerdi. 1 Eylül sabahı saat 11.30'da Sirkeci'den hareket eden trenin camlarından sarkıtılan "Akan kan dursun, biz kadınlar savaş istemiyoruz" yazılı pankart yol boyunca alkışlanıyordu.

Şenlik 12.00'de başlayacaktı. İnsanlar sabah 11.00'den itibaren otobüslerle ve trenle Yedikule'ye geliyordu. Kale'ye girerken kapıda çok sayıda polis bekliyordu arama yapmak üzere. O gün sarı-kırmızı-yeşil alarmı verilmişti. Polisler kapı girişinde eşarptan, mendile kadar bu renkteki eşyaları ve giysileri "tutuklamıştı." Zuladakiler hariç! Polis tarafından patlatılan balonların da tek suçu bu yasak renklere boyanmasıydı.

O kadar kalabalık vardı ki.. İçeri girmek için büyük bir izdiham oluşmuştu. Şenliğe giren ve çıkanlarla saat 18.00'e kadar giriş kapısından sürekli sirkülasyon yaşandı.

Kale'de ilk göze çarpan iki dev parkarttı: "Önce silahlar sussun", "Barış hemen şimdi."

Buraya barışı kışkırtmaya gelmişti insanlar. Sunucu Orhan Aydın mikrofonu eline aldığında böyle diyordu; "Burada tek amacımız, ülkemizde devam eden bu aşağılık ve kirli savaşın sona ermesi ve barışın sağlanmasıdır."

Osmanlı'nın bir zamanlar zindan, bir zamanlar da silah deposu olarak kullandığı bu Kale'de barış şenliği yapılması anlamlıydı.

Daha da anlamlı olanı halkların ve kültürlerin kaynaşmasıydı. Kürt kadınlar, Laz Rock grubu Zugaşi Berepe sahneye çıkıp Lazca müziğe başladığında yan yana durup halaya geçmişti.

Müzik aralarında çeşitli partilerin ve demokratik kitle örgütlerinin temsilcileri, konuşma yapıyordu. Hasan Ocak'ın babası Baba Ocak özel bir konuktu. ÖDP Genel Başkanı Ufuk Uras, HADEP Genel Başkan Vekili Güven Özata, DBP Genel Başkanı Refik Karakoç Kıbrıs Cumhuriyetçi Türk Partisi üyesi Hasan Erçakıca, Savaş Karşıtları Derneği Başkanı Fatma Güresin konuşmacılar arasındaydı.

Ufuk Uras konuşurken bir sessizlik hakim olmuştu etrafa.

Yuhlar ve alkışlar

İHD İstanbul Şube Başkanı Ercan Kanar'ın konuşması ise sık sık kesiliyordu. "Ölen Kürt gerillaları da, ölen Türk askerleri de bizim kardeşlerimiz" diyordu konuşmasında Kanar. (Gerilla sözü geçen her yerde alkışlar yükseliyor) "İkisi de yoksul halk çocukları. Savaş çığırtkanlarının çocukları Avrupa'larda, villalarda yaşarken..... (Burada da büyük bir 'yuuhh' patlak veriyor kalabalıktan)

"Barış yönünde girişimde bulunan siyasi partiler ve diğer partiler için vatan haini diyorlar. Gerçek vatan hainleri savaşı devam ettirenlerdir. (Yuh'lar yine başlıyor)

Mikrofondan "savaş yanlıları" sözcüğü duyulduğunda bir yuh sesi yükseliyordu.

Barışa bedenin diğer yarısı

Gazeteci Mete Çubukçu Bosna'dan mesaj iletmek üzere sahneye geldiğinde ayakları felç olmuş bir Bosnalı'dan söz etti. Bosnalı'nın şu sözlerini aktarıyordu Çubukçu; "Bosna'da ateşkes ilan edildiği gün patlayan bir silahtan çıkan kurşun ayaklarımı felç etti. Ancak ben barış için vücudumun diğer yarısını da vermeye hazırım!"

Saatler süren bu şenlikte coşku hiç azalmamıştı. Ezginin Günlüğü, Yavuz Bingöl, Onur Akın, Grup Merdiven, Mazlum Çimen, Koma Denge Azadi, Muammer Ketençoğlu sahnedeyken eller hep havadaydı. Alkışlar ve sloganlar hiç susmadı.

Coşkunun olağanüstü boyuta ulaştığı bir an vardı. Önce sunucu Orhan Aydın "ışıkları söndürün" dedi. Alan karartıldı. Mumların ve çakmak-

---

İHD 'den Zeynep Baran izlenimlerini anlattı

İki annenin barış çığlığı..

Beş kurumun ortaklaşa organize ettiği bir şenlikti bu. Çok değişik çevreden parti ve kurum temsilcilerinin birlikte organize ettiği bu şenliğe aynı zamanda bir çok kurum da destek vermişti. Yani bu şunun açık ifadesidir; Bütün sivil toplum örgütlerinin, gerekse partilerin çok açık bir barış talebi var. Bu talebin bir ifadesidir bu bir araya geliş. Barış konusunda herbirimizin farklı düşünceleri olabilir. Ama ortak noktamız yine barış istemidir.

Gecedeki gözlemlerim oldukça olumlu. Çok coşkulu bir şenlikti. Gündüz 12.00'den başlayıp gece 23.00'e kadar saatlerce sürdü ve insanlar bu sürede sabırla programı izlediler. Alan çok büyük olmasına rağmen sürekli bir sirkülasyon yaşandı. Ama orası hiçbir zaman boş kalmadı.

Orada önemli olaylardan biri de bu savaşta çocuğunu yitirmiş bir asker annesi ile bir dağda kızını kaybetmiş gerilla annesinin kucaklaşmalarıydı. Oradaki izleyicilerin hepsini duygulandırdı bu kucaklaşma. Herkesin gözleri doldu. Bir bölümü ağladı hatta. Bu çok önemli nokta. Bu coğrafyada yaşayan halkın savaş istemediği, adil kalıcı bir barış istediği çok açık ortada. Barış elbette evrenseldir. Ancak biz diğer corafyalarda yaşanan savaşlara da karşı çıkıyoruz ve adil, kalıcı barışlarla noktalanmasını istiyoruz. Fakat burada esas olan bizim coğrafyamızda yaşanan kirli kuralsız bir savaş var. Hepimiz bu coğrafyada yaşıyoruz her şeyden önce. Bu savaşa karşı bizlerin duyarlı olması ve bir şeyler yapması gerekiyor. Bu elbetteki ilk bir adım değil ama son adım da olmayacak. İnsanların barış istemleri sürekli ve diri olmalı. Şenliğe hazırlık için birkaç hafta öncesinden şenlik komitesinin teknik toplantıları oldu.. Ciddi bir aksama olmadı. Oradaki kitlenin komitenin uyarılarını dikkate alması önemliydi. Güvenlik iyi alınmıştı. Provokasyona karşı, gelen kitle de duyarlı ve hassastı. Zaman zaman farklı sesler çıktı, ama bu oradaki insanların genel eğilimini belirlemedi. Beni en çok etkileyen yan ise bu iki annenin sahneye çıktığı andı. Sahnenin en önündeki insanların bazılarının gözleri dolmuştu. Ağlayanlar vardı.. O sırada tüylerim ürperdi, gözlerim doldu.

Türk anne, İslami kesimden gelen bir anne. 95 yılının nisan ayında sınır ötesi operasyonda oğlu Murat Fatih Diktaş'ı yitirmiş. Cesedi dahi anneye teslim edilmemiş devlet tarafından. Devlet tarafından PKK'liler kaçırdı diye açıklama yapılmış. Devlet başınız sağolsun, oğlunuz şehit oldu diye yazı gönderiyor. Ailesi bize başvurmuştu bu olaydan sonra. Çatışma esnasında orada bulunan diğer askerlerin ifade ettikleri şu olmuş; 'Çatışma esnasında o yaralanmıştı ama hepimiz alanı terkettik.' diye açıklamada bulunmuşlar. Muhtemelen kan kaybından ölmüş. Bize yapılan başvurudan sonra biz İşişleri bakanlığı, Başbakanlık, uluslararası kurumlar, Kızılhaç, Avrupa Parlamontosu dahil girişimlerde bulunduk ve hiçbir sonuç alamadık. PKK'nin tuttuğu esir asker listesinde de yoktu. Cesetleri de yok! Cesedi PKK tarafından kaçırıldı diye ibareler var bize gönderilen resmi yazılarda.. Annenin şöyle bir umudu vardı. Acaba oğlum yaralı bir şekilde PKK'lilerin eline esir mi düştü diye. Bu umudunu hala yitirmemiş. Ben oğlum için her şeyi yaparım diyor anne. Barış istiyorum. Bu savaşın bitmesini istiyorum, diyor. Aslında şenlik gecesi sahneye çıkmadan evvel 'Ben oğlumu devlete diri teslim ettim, ama cesedini bile alamadım. Oğlumun mezarına bile gidemiyorum' diyeceğim diye anlatıyordu bize. Ama sanheye çıktığında heyecandan her şeyi unuttu. Tansiyonu yükseldi. O "hem askerlerin hem de gerillaların ölmesini istemiyorum çünkü hepsi bizim çocuklarımız' diyor. 'Biz bunları savaşa göndermiyoruz ama bu insanları kardeş kanı döküyorlar' diyor. Ben oğlumu vatani görevini yapsın diye gönderdim. Çocuğumu devletten ölü ya da diri istiyorum' diyor. Annenin söylemek istediği bir şey daha vardı esir askerleri almaya yönelik heyete gidenlere karşı basının tavrını ve devletin bu olayın üzerine gitmesine çok tepki duydu. Bunları da sahnede söyleyemedi. Ama heyecandan hiçbirisini söyleyemedi.

BARIŞların ışıkları belirdi karanlıkta. Bu olağanüstü görüntüde sahneye iki kadın geldi. Gerilla annesi Zahide Çaçan ile şehit asker annesi Naide Diktaş'ın bir araya gelişinin ardından alkışlarla tarihi kalenin duvarları adeta yerinden oynadı. Ve barış meşalesini yaktı iki ana. Meşalenin alevleri sahneyi aydınlatırken, el ele tutuşan iki kadın kardeşleşmenin simgesi olarak dakikalarca alkışlanıyordu.

Geçen yıl da benzer olay AKM'de yaşanmıştı. Çatışmada ölen albayın eşi Tomris Özden ve gerilla ablası Emine Duman'la başlayan bu kardeşleşme hareketine yönelik günlerce karşı kampanya yürütüldü. Yıl boyunca şovenistler ve savaş yanlıları militarist ve milliyetçi duyguları körükledi. Cuma annelerinin, cumartesi annelerine karşı kışkırtılma çabalarına medya yoğun destek verdi. Ve bütün bu pompalamaya rağmen birileri yine de kucaklaştı. Şehit babası Mehmet Yüksel, "Kan davası gütmüyorum, gelin barışalım" dedi Kürtlere.. "Gözyaşının rengi yoktur, aynı acıyı yaşıyoruz" dedi kayıp eşi Hasene Türkoğlu.

Ve bu yıl bir esir asker annesi ile bir gerilla annesi yine kucaklaştı.

Tomris Özden'ler çoğalmıştı.

Herkesin sanatçısı...

Herkesin beklediği bir sanatçısı vardı. Kürt gençleri Ferhat Tunç sahneye çıkana kadar saatlerce "Ferhat, Ferhat" diye tempo tutmuşlardı. Ön tarafa yığılan gençlerin önüne güçlü bir koruma zinciri oluşturulmasaydı sahneye fırlayacaktı hayranlar! Tunç'un konseri bittiğinde çoğunluğu Güneydoğu'lu ve Dersimli olan gençler çıkış kapısına yönelmişti.

Bulutsuzluk Özlemi ÖDP'lileri coşturken, Edip Akbayram ise bütün halkları ayağa kaldıracaktı sahneye geldiğinde. "Aldırma gönül"ü binlerce insan hep bir ağızdan söyleyecekti.

İçerdeki kalabalık sabit kalmıyordu. Çıkanların yerini yenileri dolduruyordu. Polisler didik didik arıyordu yeni gelenleri. Bu arada kalenin yüksek duvarlarına yerleştirilen polislerden bazılarının arada bir aşağıya tükürmelerinin nedeni de anlaşılamamıştı (!)

Hava karardığında tertip komitesindeki partilerin olağanüstü önlemler alması göze çarpıyordu. İzleyicilerin etrafında el ele oluşturulmuş güvenlik zinciri gece daha da sıkılaştı.

Gecenin sonunda tertip komitesinden insanlar sahneye geldi. "Barış güvercinleri" şaşkın bir şekilde saatlerdir bekledikleri karton kutudan çıkartılıp havaya fırlatıldıklarında ne yazık ki güçlü spot lambalarının ışığından ve alkışlardan panik halinde yerlere düştüler. Bazıları korkudan kalenin duvarlarına çıkıp dakikalarca inmedi.. Barışın simgesi olmak onlara pahalıya mal olmuştu!

Yedikule Zindanları'ndaki kalabalığın dağılması sırasında da ise aynı izdiham yaşanıyordu. Saat 23.00'te dağılan kalabalığın üzerine üniformalılar silahlarını doğrultmuştu.

Diğer şehirler

1 Eylül'de ve onu takip eden günlerde bir çok şehirde barış savunucuları farklı eylemleriyle ve etkinlikleriyle barışa dair sözünü söylüyordu. Bazı şehirlerde (Adana, Mersin vb.) silahların gölgesinde kutlanıyordu. Batı'ya doğru eylem şekilleri değişiyordu. Didim'de barış yanlıları

Ege Denizi'ne "Ege denizi kararmasın, barış denizi olarak kalsın" mesajının yazıldığı şişeleri denize bıraktı. Çiçeklerle birlikte denize atılan bu şişelerdeki mesajler Türkçe ve Yunanca'ydı.

Ankara

Ankara'da barış şenliğine 2 bine yakın insan katılmıştı. Ankara Demokrasi Platformu'nun organize ettiği mitinge HADEP, SİP, ÖDP, DBP ve demokratik kitle örgütleri katıldı. Sıhhiye Köprüsü üzerinden başlayan yürüyüş kolu Tandoğan Meydanı'na sloganlarla geldi. Mitinge DİSK ve Türk-İş yöneticileri katılmamıştı.

İzmir

İçinde ÖDP, HADEP gibi partilerin ve DKÖ'lerin içinde yer aldığı İzmir Demokrasi Platformu tarafından düzenlenen ve bine yakın insanın katıldığı mitingte en çok atılan sloganlar "Silahlar sussun, barış hemen şimdi", "Yaşasın halkların kardeşliği", "Adalet, özgürlük yoksa barış da yok" sloganlarıydı.

Adana

Barış mitingi yoğun polis önlemleriyle başladı. İnönü Parkı'ndaki mitinge gelmek isteyen çok sayıda insan yolardan geri çevirildi. Her şeye rağmen katılım yüksekti.

Geleneksel buluşma gerçekleşti

Can Dündar; Benim şimdi bir kayalıkta olmam lazım!

Barış İçin Bir araya Çalışma Grubu geçen yıl olduğu gibi bu yıl da bir barış etkinliği düzenledi 1 Eylül pazar gecesi. İzleyiciler, Grubun bir yıllık çalışmalarından bir bölümünü videodan izledi. Ardından sahneye Kürt, Ermeni, Rum ve Yahudi müzik grupları çıktı. Yahudi Müzisyenlerin söylediği "Barış" isimli bir parça oldukça etkileyiciydi. Alevilerin semah göterisinden sonra konuşmacılar kürsüye çıktı.

Çok şık bir geceydi. Rengarenk giysileriyle halklar güzel bir mozaik oluşturuyordu.

Kıbrıslı Şair Neşe Yaşın, konuşmasında şöyle diyordu; "Buraya Kıbrıslı bir Rum barışsever arkadaşımla birlikte çıkmak isterdim. Son sıralarda hepimiz çok üzüldük, çok kaygılandık Kıbrıs'ta olan olaylardan. Kıbrıs'ta barışseverler de var. Bunun bilgisi dolaşımda değil. Taşı atmak için kalkan el haber oluyor. Tetiği sıkan el haber oluyor, ama insanların kucaklaşmaları haber olmuyor. Son olayları planlayanlar bize Kıbrıs'ta çözüm olamaz demek istiyorlar.

Oysa bu olayların gösterdikleri Kıbrıs'ta milliyetçilerin bir çözüm bulamayacağıdır. Onlar birleşmeden, toprağın, sermayenin, devletlerin birleşmesini anlıyor olabilirler. Ama bizim birleşmeden anladığımız insanların birleşmesidir.

Onlar öldürmek için işbirliği yapıyorlar. Esas işbirliği yapması gereken biziz. Bizim Türkiye'deki barışseverlere ihtiyacımız var. Bir Kıbrıslı Rum'un, Türkiye'nin yalnızca şiddet ve korku demek olmadığını bilmeye, Türkiye'de barışseverler olduğunu işitmeye ihtiyacı var. Bir Kıbrıslı Türkün de Yunanistan'da kendisinin varlığını kabul eden ve acıları için kaygılanan Yunanlılar olduğunu bilmeye ihtiyacı var. Bu üçgenin barışseverleri işbirliği yapmalıyız."

Gecede Londra'yla bir barış köprüsü kuruldu. Trafalgar Squar Meydanı'nda aynı anda bir barış gösterisi gerçekleşiyordu. Oradan bir telefon bağlantısı kuruldu. İngiliz milletvekilinin sesi AKM'den duyuldu, Milletvekili, Türkiye'deki barışseverlere desteğini iletti.

Gazeteci Can Dündar ise konuşmasında medyanın kışkırtıcı rolünden söz etti ve ve espriyle karışık bir gönderme yaptı: "Aslında benim burada değil bir kayalıkta bulunmam ve bayrak dikiyor olmam lazım bir gazeteci olarak!"

Gecenin en coşkulu anı savaşta yaşamını yitiren asker ve gerilla anneleriyle, kayıp yakınlarının el ele sahneye çıkmasıydı.

Albay'ın eşi Tomris Özden, Zeynep Poyraz'ın annesi Menekşe Poyraz, eşi Siirt'te çatışmada ölen Elmas Kızıldemir, kardeşleri çatışmada ölen Medine Çetinkaya, asker oğlunu çatışmada yitiren Naziye Tural el ele tutuştu. O sırada salondan Kürtçe. Türkçe ve İngilizce "barış" sloganı atılıyordu.

Peace, Barış, Aşiti!

Aynı sıralarda Almanya'da bir barış gösterisiyle canlı bağlantı yapıldı. Sloganlar o gösteride de yankılandı.

Gecenin sunuculuğunu yapan sanatçı Şanar Yurdatapan sahnedeki 7 kişiyi gösterip "Buraya bu gece bu kadar kişi çıkabildi. Çünkü herkes korkuyor.

Bu acılar evlerde konuşuluyor. Binlerce insan bu acıyı yaşıyor, ama bacadan dışarıya çıkmıyor. Evlerde gizli kalıyor bunlar" diyordu.

1 Eylül'de cumartesi annesi cuma annesini kucakladı

Hasene Türkoğlu, çatışmada ölen asker Murat'ın annesi ile kucaklaştı neyazık ki bu anlamlı anın fotoğrafını çekemedik

1 Eylül'de ve sonraki bir haftada yüzlerce ilçe ve beldede yapılan etkinliklerde ne yazık ki barıştan yana tutum alan, basına da yansımayan kucaklaşmalar yaşandı. Bunlardan biri Kocaeli'ne bağlı Şirintepe Beldesi'nde gerçekleşti.

Beldede bu yıl üçüncüsü yapılıyordu.

Şenlik alanı olarak Şirintepe Parkı seçildi. Gecenin sonuna doğru bir anons yapıldı. Anonsun ardından kayıp eşi Hasene Türkoğlu, 17 ay önce Şırnak'ta bir çatışmada yaşamını yitiren Komando Er Yavuz Güner'in annesi ve babası Kadriye ve Orhan Güner, Metin Göktepe'nin ağabeyi İhsan Göktepe sahneye geldi. Kuruçeşme Belediye Başkanı Mürsel Ok, bu insanlara plaket vermek üzere sahneye çıktı.

İlk kez bir cuma annesiyle bir cumartesi annesi buluşuyordu. Müthiş bir heyecan yaşandı o an.

İki kadının kucaklaşmasının ardından Türkoğlu mikrofonu eline alıp halka seslendi. Şöyle diyordu Türkoğlu;

"Şu an barış sözcüğünü bile ne yazık ki çok buruk bir şekilde telaffuz edebiliyorum. Bütün dünyada yaşanan savaşlar var ve ben bugün barışı buruk yaşıyorum. Bu ülkede kayıplar var, yargısız infazlar var. Vahşetin birebir acısını yaşayan, ölen, yaralanan insanlar var. Bu savaşta ve yaşanan insan hakları ihlallerinde birçok insan ölüyor. Şu anda Güneydoğu'da ölenler gencecik insanlar.. Bizler asker gençlerimize tetik çekmemesini öğretmeliyiz. Bu savaş bitmediği sürece daha çok gençlerimizi yitireceğiz. Şu anda orada yaşamını yitiren askerlerden birinin annesiyle yan yanayız. Yanımda duran bu annenin acısı benimkinden farksız. Bizleri Cuma cumartesi annesi diye karşı karışıya getirmeye çalışıyorlar, ama biz biliyoruz bunlar savaşın sonuçlarıyla beslenen haramiler, savaş tacirleri. Ama hiç ummasınlar, boşuna uğraşmasınlar.. Bizi karşı karşıya getiremeyecekler."

Hasene o gece, Şırnak'taki çatışmada ölen asker annesi Kadriye ile kucaklaştığı andaki duygularını şöyle anlatıyordu: "Onunla kucaklaştığım anda bizi birbirimize düşman etmek isteyenlerin çabalarının boşuna olduğunu hissettim. Şeffaf cisimlerin içinde olan şeyler görülür ya. O anda onun yüreğinin acısını gördüm, duydum. Bakışlarımız karşılaştığı anda onun da aynı acıyı yaşadığını hissettim. . Anne mazbut bir anneydi. Çok az konuşuyordu. Sahnede birbirimize sarıldık. El ele tutuştuk. Uzun süre elimi bırakmadı."

BARIŞ

Barış zindan içinde:
Savaş kaç, barış tut

Sezai SARIOĞLU

Barış Şenliği yeni bir geleneğin ilk adımını gerçekleştirdi. ÖDP ve HADEP'in merkezinde olduğu şenlik, her iki kitlenin sıcak temasının sağlamasının yanısıra, barış projesinin açık alandaki güvencelerinin kimler olması gerektiğinin işaretini verdi...

Siyasal ve kültürel olarak üst dezeyde bir olgunluk karşısında şahsen ben, gerek şenliğe katılanların, gerekse katılmayanların "şenlik nasıl geçti" sorusuna, "yıldızlı pekiyi" yanıtını verdim..

Bu tür birlikteliklerin en temel kusuru olan, politik kültürümüzde neredeyse kalıcı bir gelenek halini alan "slogan yarışı" gibi tuhaflıkların olmaması sevindiriciydi. Kendimizi birbirimize karşı tarif etmek geleneğinin, ayrılığı öne çıkaran ve sonunda değişik çatışmalara yol açan moral bozucu yanlarını bilmeyen var mı? Aslolan kendi 'biz'imizi diğer muhalif bize karşı tarif etmek değil, devlete ve sisteme karşı tarif etmektir. Şenlik böyle bir olgunluğun da müjdecisiydi...

Türkiye halkını barışa ikna etmek bizim görevimiz. Barış'ın sadece askerler ve gerillalar, tarafların siyasileri arasındaki bir "konsensüs an'ı" olmadığını bilenler için tüm halkların ve azınlıkların birbirini keşfetmeleri ve bir barış, özgürlük projesi ile ilişkilenmelerinin önemi yaşamsal. Bu nedenle, barışın oluşturucu temel öznelerinin Türk, Kürt kitleler olduğu düşünüldüğünde, barış'ın "an" değil, "süreç" olduğu gerçeğiyle karşı karşıya kalırız. Bu saptamanın işaret ettiği ise, barış sürecinin, öncesinde ve sonrasında sadece siyasal bir olgu olmadığının, insani, sosyolojik, kültürel, felsefi karmaşık bir toplam olduğudur. Özgürlük problematiğinin önemli bir parçası olan barış kültürünün şimdiden, oluşturucu biz'ler ve ben'ler arasında içselleşmesi taktik bir sorun da değildir, tersine barış süreci özgürlükçü bir dünya tasavvurunun özü ile ilişkilidir. Bu nedenle barış'ın siyasal anlamlarını veri almak koşuluyla bu tür temaslar, kavramların değil, halkların, insanların pratik teması olduğu için çok önemlidir.

Şenlik teori değil bir pratiktir.

Yan yana gelişler, siyasi düzeyleri, yetkinlikleri, birlikte oldukları ve ayrıldıkları noktalar ne olursa olsun, "bizim biz" ile, "öteki biz", "bizim ben" ile "öteki ben" arasında doğrudan, vazgeçilmez bir ilişki imkanıdır. Öteki'ni tanımak, ötekinden öğrenmek ve öteki'ne öğretmenin, özcesi siyasal teori dünyasının ötesinde ötekiyle doğrudan güncel ve pratik ilişki kurmanın önemi açıktır.

Kendimizle de mücadele

Barış süreci bir bakıma bildiğimiz işleri yapmanın yanı sıra belki de daha çok bilmediğimiz işleri öğrenmenin ve gerçekleştirmenin pratiğidir. Sadece devletle ve onun her türlü ideolojik siyasal karşı duruşlarıyla değil, kendimizle de mücadelenin bir zeminidir barış ve özgürlük süreci. Siyasal, kültürel ve pratik alışkanlıklarımızın öteki'nin alışkanlıkları ile kıyaslanması ve sonuçta hayat tarafından sınanmasının başka bir yolu da yoktur. En büyük ihtilalin alışkanlıkların gücüne karşı yapılan başkaldırı olduğunu düşünmek ve sözün, kavramların değil, tarihsel bir hareketin diğeriyle temasının karşılıklı etkileşim yarattığını ve en büyük eleştiri olduğunu unutmamak gerekiyor. İşte bu nedenle şenlikler ve değişik biçimleriyle yan yana var oluşlar, öteki'nden de öğrenmenin, unutmamanın siyasal ve moral olgularıdırlar.

Yedikule zindanlarındaki durum bu nedenle –abartarak söylemek gerekirse, ki olumlulukları abartmak hiç de fena değildir– gelecekteki ulusötesi özgürlük projesinin çok renkli bir fotoğrafı gibiydi. Siyasal, kültürel, sosyolojik farklılıkların bir zenginlik olarak kavrandığı, özde ve biçimde eşit ve özgür bir siyasal projenin içinde her ulusun, azınlığın kendi tercih ettiği kimliğiyle temsil edildiği bir siyasal projenin fotoğrafı... Şimdiden çok da tasvir edemediğimiz, ama hissettiğimiz bir düşün fotoğrafı. Bu nedenle sahneden sürekli olarak böyle bir geleceği görmeye çalıştım.

Evet, yaklaşık on iki saat barış zindan içindeydi... Şenlikte toplanan herkes siyasal, estetik bir moral biriktirerek dışarıya çıktı. Umarım nazar değmez. Umarım bu etkinliklerin dışında kalan ve kendilerinin "biricik en hakiki sosyalist" olduğuna inanan ve bunun tekçi teorisiyle/pratiğiyle hareket eden diğer barış, demokrasi ve özgürlük yanlısı partiler de barış sürecinin oluşturucusu olurlar. Herkesin kimin ne yaptığını çok iyi bildiği şu minnacık gökkubbenin altında, kendi kendilerine slogan atmak, "barış rica ile elde edilmez" gibi saçma manşetlerle "yüksek siyaset dersi vermek yerine" bir başka yolu tercih ederler.

Yan yana birbirimizi keşif ve birbirimizden keyif... Ve sonra toplam bir keyif ve keşif...

Sonra "savaş kaç, barış tut" diyerek hayatın içine yolculuk...

Benim şenlik özetim de bu: Birlikte keyif ve keşif. Savaş kaç, barış tut...

Gelin, barış hattını örelim

Sevgili arkadaşlar, dostlar, yoldaşlar, barışseverler, yeşiller, çocuklar, vicdani retçiler, savaş karşıtları, kadınlar, devrimciler, sosyalistler, bu düzenin mağdurları, hepinize merhaba. Hoşgeldiniz!

Bu yıl da barıştan yana dayanışmamızı yine savaş ortamında kutluyoruz. Türkiye'de savaş bütün şiddetiyle sürüyor. Ortadoğu yine kan gölüne döndü. Barış sözcüğünün içeriği boşaltılıyor, halbuki barış statükonun bir şekilde sürmesinden çok, insanların, toplulukların kendilerini özgürce ifade edecekleri, gerçekleştirecekleri bir ortamın tesis edilmesi anlamına gelir. Cumhuriyet'in de temel şiarı değil miydi: "Yurtta barış, dünyada barış" ifadesi. Yoksa laf olsun diye söylenmiş bir söz müydü bu? Türkiye'nin bugün bütün komşularıyla ciddi problemleri var. En son Kıbrıs'ta her iki tarafın savaşçı–faşist güçleri bayrak simgesi ve sınır mücadelesi çerçevesinde insanlıkdışı işler yaptılar. Ada tümüyle silahlardan arındırılsın, bir barış adası olsun diyen barışseverlerin sesi bastırıldı, öldürüldüler. Hepimiz katilleri iyi biliyoruz. Tabii ki bu bir zihniyet sorunu. Bizler bu zihniyetin dışındakiler, Kıbrıs ve Yunanistan'daki barış dostlarıyla savaş çığırtkanlarına karşı kendi güçbirliğimizi geliştirme sorumluluğumuzu yerine getireceğiz. Savaş çığırtkanlarının silahları var, ama bizim gücümüz, barıştan yana olanların gücü o silahları tersine çevirmeye yeter.

Türkiye'yi tek tipleştirmeye ve cehenneme çevirmek isteyenlere karşı da farklılıklarımız bizim en büyük zenginliğimiz. Tüm bu zenginliğimizi önce barışı tesis etmek için seferber edelim. Barışı özgürce solumayalı ne kadar çok zaman oldu. Barış bir goncagüldür, ona bakmak büyütmek gerekir. Eşeğe sormuşlar, "goncagülü bilir misin?" "Evet, yedim, ama hiç tadı yoktu" demiş. Özel türde bir yaratıkla karşı karşıyayız. Barışa hasret kaldığımız bu savaş ortamında savaş çığırtkanları frankeştaynlar yarattılar. Bu yaratıklarla aynı dili konuşmuyoruz, aynı dertlerimiz yok. Artık sorun sadece bir zihniyet meselesi de değil, ciddi bir menfaat sağlama sorunudur. Dünya silah ithalatında ilk üç sırayı uzun süredir kimseye kaptırmamamız bu sebepledir. Sistemin krizini çalışanlardan, emekçilerden yana değil de, sermayeden yana çözmek isteyenler, bir yandan da dikensiz bir gül bahçesi yaratmak için ellerinden geleni yapıyorlar. Emekçilerin, barışseverlerin, kadınların sesine kulak vermeyip Türkiye'yi cehenneme çevirenler, zulüm sahipleri daima zulmün sorumluluğunu da kurbanlarının üstüne atıyorlar. Kamuoyunun vicdanını köreltmeye çalışıyorlar.

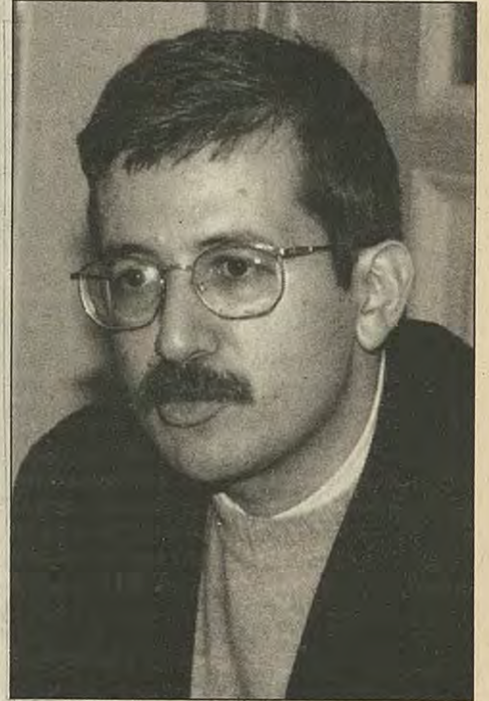
Kısa bir süre içinde gördük ki, bütün iddiaların aksine dünya genelinde de iki kutuplu dünyanın ardından küreselleşme ortamı ve yeni dünya düzeni kalıcı bir barışı temin edemedi. Dayatılmaya çalışılan yeni dünya düzeni anlayışına karşı, uluslararası işbölümünün eşitsiz kurallarına karşı topluluklar ayaklandılar ve kendi dillerinde cevap verdiler. Tarih sahnesinde olmayanlar hep haksız çıktığı için, toplumlar tarih sahnesine çıkıyor. Bugün Erbil'de Ortadoğu'nun yeniden yapılanmasında Kürtler birbirine düşürülmeye çalışıyor. Başta ABD olmak üzere, emperyalist devletlerin ve uzantılarının bölgeden elini çekmesi, bölgenin askerden arındırılması gerekiyor. Ortadoğu'da benzer ucuz oyunların sahnelenmesini engellememiz zorunlu. Devletler arası rekabette Kürtleri kullanmaya dayalı siyasetlere izin vermemeliyiz.

Bugün kimsenin böyle bir sorunu yokmuşcasına davranma özgürlüğü yoktur. Eğer barış mücadelesi, emeğin özsavunması ve demokrasi mücadelesi arasındaki ilişkiyi göremezsek işimiz çok zorlaşacaktır. İktisadi–siyasi krizin savaşla bağlantısı ortadadır. Zorunlu tasarruflar konusundaki gaspçı, iç edici tutum, İller Yasası ile siyasetin merkezileştirilmesi ve sivil sıkıyönetime geçiş hazırlıkları gösteriyor ki, kriz karşısında merkezi idare bir yanda çözülürken, bir yandan da tahkimat yapmaya çalışıyor. Savaş, merkez partilerini eritiyor. Onları siyaseten diriltmek artık çok zor. İktidar olmak hepsini yüksek voltaj gibi çarptı. Hepsi işlevsizleşirken, devlet bürokrasisinin, çelik çekirdeğin işlevi arttı. Düzen partilerinin hepsi apolitikleştiler, tek tipleştiler ve devlet partisi oldular. 12 Eylül'de generaller siyasi alanı bir ölçüde sivillere bırakırken, miğferlerini de onlara hediye ettiler. Albay Türkeş, yarbay Erbakan, binbaşı Ecevit, yüzbaşı Baykal ve diğer çavuş ve başçavuşlar birlikte askercilik oynuyorlar.

Refahyol hükümetinin valilerini bir kez daha uyarıyoruz. Başta G. Antep valisi olmak üzere, barış etkinliklerini yasaklamakla, savaş kışkırtıcılığı yapıyorsunuz. Sadece suç dosyalarınızı kabartıyorsunuz.

Emeğe ve barışa karşı güçlü ve istikrarlı bir hükümet özlemi taşıyanlar, düzenin açmazlarını kısa vadeli önlemlerle çözemiyorlar. O yüzden savaşa kaynak lazım, diyerek emekçilerin alınterinin ürünlerini gaspediyorlar. Savaşa giden kaynakları kullanmak, savaşı bitirmek, tahsil edilemeyen kredileri tahsil etmek, yani tahsisli kapıkulu burjuvazisi ile hesaplaşmak akıllarına gelmiyor. Gelmiyor çünkü, o güçlerin taşeronluğunu yapıyorlar. Her türlü itirazı bastırmak için de idari yapıyı İller Yasası ile tahkim etmek istiyorlar. Köprüleri atmış gözüküyorlar. Sivil toplum örgütlerinin esir askerleri kurtarma girişimine bile tahammül edemiyorlar. Çünkü Türkiye'ye barış geldiğinde bu savaşın bunca zaman neden sürdüğünün hesabını veremeyeceklerini biliyorlar ve korkuyorlar. Korktukları için başkalarını korkutmaya çalışıyorlar. Yargısız infazlar, insan kaybetmeler bu yüzden. Artık yolun sonuna gelinmiştir. İki yol vardır; ya zalimlerin, cellatların safında olmak ya da zulmedilenlerin, kurbanların yanında.

İşçilerin, emekçilerin, emeğiyle yaşayanların partisi olarak Özgürlük ve Dayanışma Partisi, özgürlük için dayanışmayı sürdürecek, ne söylediği kadar, nasıl söylediği ve mücadele ettiğinin bilgeliği ile, geleneksel politikaların iflas ettiğinin bilinciyle, ezen–ezilen ilişkisinde ezenlerin yöntemlerini asla kullanmama kararlılığı ile siyasete hızla ağırlığını koyacaktır. Partimiz yedi aylık süre içinde örgütlenmesini hızla tamamlamıştır ve 1 Eylül'le beraber ağırlığını ve derinleşmesini sürdürme yolunda barış, emeğin özsavunması ve siyasi özgürlükler ekseninde bütün sivil inisiyatifleri de destekleyerek gücünü ortaya koyacaktır. Bugün ikircikli, eli titrek davranmaya hakkımız yoktur. Barıştan yana açık tutum almamak, ateşkesi istememek, savaş suçlularını yargılamak talebini ortaya kararlılıkla koymamak, niyetler ne olursa olsun, bizi bariyerin ötesine, savaş cephesine koyar. O halde ya savaş suçlusu olacağız ya da barışsever. Gelin yan yana gelip, barış hattını örelim.

Yaşasın barış, halkların kardeşliği, aşk, devrim, sosyalizm, özgürlük ve dayanışma.

* ÖDP Genel Başkanı Ufuk Uras'ın 1 Eylül Barış Şenliği'nde yaptığı konuşma

Selva Lacandona'dan bir ses

Bu "kıtalararası buluşma"da bir avuç istisna dışında iki kıtadan, Amerika ve Avrupa'dan insanlar vardı. Acaba başka kıtalardan insanların katılımını sağlamak için yeterince çaba gösterilmedi mi? Acaba Avrupalılar'ın katılımına özel bir önem mi verildi?

Uluslararası toplantıya katılanlar Oventic Kampı'nda (Yanda)...

Orhan Çalışır ve Selçuk Eralp Almanya'da 'köXüz' adlı dergiyi çıkaran bir grup göçmen adına La Realidad'daki Umut Enternasyonali'ne katıldılar. Toplantının "Politika ve İktidar" çalışma grubunda yaptıkları çeşitli konuşmalara dayanan bu metni tebliğ haline getirerek 2 Ağustos'ta sundular.

Sevgili companeras ve companeros

Bizler, Almanya'da köXüz dergisini çıkaran bir göçmen grubundanız ve göçmenlerin kendi talepleri için özörgütlenmelerini ve ırkçı saldırılara karşı özsavunmalarını geliştirme çabası içindeyiz. Bu özörgütlenme süreci içinde yer alırken, göçmenler içindeki patriyarkal, ırkçı ve sömürücü eğilimleri yok etme hedefi güdüyor ve Avrupa'daki göçmenlerle dünyanın ezilenleri arasında bağlantı kurmaya çalışıyoruz.

Dünyanın durumunu nasıl görüyoruz?

Postmodern bir zulüm dünyasında yaşıyoruz. Afrika'nın, Asya'nın ve Amerika'nın birçok ülkesinin var oluşlarının kapitalizm için eski anlamını yitirdiği bir dünyada yaşıyoruz. Bu ülkeler 500 yıl boyunca sömürüldüler. Artık sömürülmelerine bile ihtiyaç yok. Bu ülkelerin insanları için sömürülebilmek bile bir ayrıcalık haline geldi. Ayrıca bu ayrıcalığı kullanmak da tehlikesiz bir şey değil. Örneğin bir ay kadar önce, Alman Sendikalar Birliği'ne (DGB) bağlı Yapı İşçileri Sendikası üyesi Alman işçiler, çalıştıkları Frankfurt kentindeki inşaata yabancı işçileri sokmamak için kol kola girerek onların önünde duvar oluşturmuşlardır.

Yüksek tekniğe dayanan gayriinsani toplumların, ne yoksul ülkelerden gelecek işgücüne, ne de bu ülkelerin hammadde kaynaklarına bazı istisnalar dışında ihtiyacı kaldı. Bu yoksul ülkeler öncelikli olarak medeniyetin çöp depoları haline geldiler. Yüksek teknoloji, eşi benzeri görülmemiş bir insanlıkdışılıkla iç içe geçmiş, kaynaşmıştır. Zengin ülkelerdeki toplumların ırkçılaşmış çoğunluğunun tezahüratıyla, onayıyla ya hayırhah tutumuyla, mültecilerin, kamplara, Ortaçağ'daki vebalılar gibi gemilere konulmaları, mültecilere ve göçmenlere polis karakollarında işkence edilmesi, caydırıcı maksatla asılmaları ya da gerçekten öldürülmeleri, yakılarak katledilmeleri, bu toplumların ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Birini, yüksek tekniği alıp, diğerini insanlıkdışılığı bırakamazsın!

Dünya ölçeğinde bir 'Apartheit'

Bu şartlar altında, bu toplumların karakterini anlayabilmek için, insanın politik bir bilince sahip olması gerekmiyor. Kısa bir süre bu ülkelerde yaşamış bir mülteci, bu ülkeleri, yaşadıkları ya da geldikleri ülkelerdeki herhangi bir aydından daha iyi tanıyabilir. Franz Fanon'un yaklaşık 30 sene önce söylediğini, "bu ülkenin onlara yetişmeye veya onları taklit etmeye değmediğini" nihayet anlayabilecek miyiz? Eğer şimdi değilse, ne zaman bu ülkeler için kullandığımız "demokrasi" kavramını kaldırıp atacağız? Marksizm, sosyalizm gibi kavramları nispeten daha kolaylıkla terkettik.

Dünyanın bu durumu dünya ölçeğinde bir "Apartheit" olarak tanımlanabilir. Tarihin bir istihzası olsa gerek, Güney Afrika'daki ilişkiler kısmen değişirken, dünya Güney Afrika'ya dönüşüyor. Bütün kıtalar, Orta ve Güney Amerika, Asya ve özellikle Afrika topyekun "Homeland"lara dönüştü. Beyaz/zengin ülkelerde "Township"ler oluştu. İnsanların "Homeland"lerde, kendi ülkelerinde ölmeleri gerekiyor! Sadece kullanılmaları/tüketilmeleri mutlak surette gerektiği zaman "Township"lere getiriliyorlar. O nedenle, Kuzey ve Güney arasında bunları birbirinden kesin olarak ayıran, görünür, ama ayrnı zamanda da görünmez sınırlar var. "İnsanlığın" uzaydan çıplak gözle görülebilen, Çin Seddi'nden sonraki ikinci büyük eseri ABD ile Meksika arasındaki duvardır.

Temsiliyet, iktidar ilişkilerini yeniden üretir

İşte yoksulların söze karışmak için hiçbir olanaklarının kalmadığı böyle bir durumda, temsili "demokrasi"den doğrudan demokrasiye geçiş, doğrudan demokrasinin biçimlerinin geliştirilmesi daha da önem kazanmıştır. Temsiliyet, bilindiği üzere eğilim olarak iktidar ilişkilerini yeniden üretir. Bugünkü postmodern dönemde, temsil usulünün tehlikelerinin, rotasyon ve seçilenlerin istendiği zaman değiştirilebilirliği aracılığıyla üstesinden gelmek her zamankinden daha zor ve problemli hale gelmiştir. Doğrudan demokratik davranmaya her zamankinden daha fazla özen göstermek, kontrol edilecek işlerin kendisinin azalmasını, özyönetim bile olsa idari işler için harcanacak zamanın minimuma indirilmesini sağlamak gerekmektedir. İktidar ilişkilerini belirleyen sadece para, enformasyon tekeli ya da komünikasyon araçlarına hakimiyet değildir. Teknik zorluklardan doğan görünüşteki "küçük" şeyler de aynı fonksiyonu görürler. Örneğin bir toplantıdaki çoğunluk dili, konuşmacılara söz veren bir kişinin olması, konuşmacı listesi oluşturulması, konuşmacıların genellikle dinleyicilere göre daha yukarıdaki bir kürsüden konuşmaları, vb. gibi. Bütün bunların üzerinde yeniden düşünmek gerekiyor. Gelecek defa, örneğin bir sene sonra başka bir galakside buluşursak, her şeyi aynılaştırmak için değil, ama her şeyi kolaylaştırmak için aynı dili konuşacağımızı umut ediyoruz. Zapatistler'in hakkını yememek için bu yeni dile "Intergalaksice" diyelim. Böyle bir dili üretmek için bir yılımız var. Ancak bunu başardıktan sonra tercümesiz konuşma hakkına sahip olabiliriz. Akışın ve canlılığın bozulmaması da yanımıza kar kalır.

Quo Vadis?

Böyle bir dönemde maksatlı olarak kendimizi "köXüz" diye tanımlıyoruz. Biz ulusların "yapılmış şeyler" olduğuna inanıyoruz. Bizler de dahil olmak üzere, insanların kendileri tarafından kurumlar, devletler tarafından yapılmış şeyler... Zengin ülkelerin milliyetçiliği ile, ezilen halkların, yoksul insanların milliyetçiliği arasındaki farkı tabii ki görüyoruz. Tabii ki, birbirinden farklı çeşitli kültürler var. Ancak, ne yazık ki, bu kültürler de uluslaştırılma süreci içinde yitiriliyorlar. Bu "kıtalararası buluşma"ya katılmak için çeşitli ülkelerden gelenleri, Türk bayrağı da dahil olmak üzere, bu ülkelerin resmi bayraklarıyla duyurmaya hiç de gerek yoktu. Bu durum bize '60'lı yılların sonunda, genç devrimciler olarak Türkiye'deki ABD varlığına karşı Türk bayrağıyla yapılan yürüyüşleri hatırlattı. Bu tavrın içinde taşıdığı tehlikeleri o zamanlar ya küçümsedik ya da bilinçli olarak o kadar gelişkin değildik. Şimdi Türk faşistleri düşman bellediklerine karşı bayrakla yürüyorlar. Bunlar tabii ki birbirinden farklı bağlamlar. Ancak yine de bizlerin böyle tavırları milliyetçi eğilimlerin uzun yıllar varlığını sürdürmesine bir katkı anlamına geliyor. Uzun yıllar bizleri birbirimize bağlayan eski bayrakları, çoğu kere haklı nedenlerle kullanmak istemiyor olabiliriz. Ama bu durum resmi bayraklara geri dönmeyi değil, bizi yeniden birbirimize bağlayacak yeni semboller geliştirmeyi gerektirir.

Bize önemli gözüken son değinmeler

Saptayabildiğimiz kadarıyla bu "kıtalararası buluşma"da bir avuç istisna dışında iki kıtadan, Amerika ve Avrupa'dan insanlar vardı. Acaba başka kıtalardan insanların katılımını sağlamak için yeterince çaba gösterilmedi mi? Acaba Avrupalılar'ın katılımına özel bir önem mi verildi? Eğer bu korkumuz yerindeyse, bu durum Avrupa'nın üst konumunun yeniden üretimini teşvik edici bir etkide bulunmaz mı?

Bu metni Zapatist hareketin geniş anlamını ifade etmeden öylece bitirmek istemiyoruz. Dünya ölçeğindeki hakim ilişkilere karşı direnilebileceğini düşünen gittikçe daha az sayıda insanın kaldığı bir dönemde bu hareket umutsuzlara umut veriyor. Ve bu sadece Chiapas ve Meksika için geçerli değil. Zapatistler, iyi ki varsınız!

GÖKKUŞAĞI
(Basın Yayın)
Dr. Emin Paşa Sk.
Kardeşler Han. No:16 Kat::3
Cağaloğlu İstanbul
Tel: (212) 519 39 32

Meksika Zapatistalar ile barış görüşmelerini sürdürürken, EPR Meksika'ya meydan okuyordu. Ve eşzamanlı kesitte Komutanyardımcısı Marcos da, "şiddete dayanan mücadele biçimleri üzerinde daha fazla oynamayacakları"nı belirtirken, "Biz barış için varız" diyordu.

"Devleti yıkıp, yerine halkçı bir devlet kurmak için silahlı mücadele verecekleri"ne işaret eden EPR'nin ise, Guerrero eyaletinde 1967'de kurulan 'Yoksullar Partisi'nin uzantısı olduğu iddia ediliyor.

Temel DEMİRER

Tarihin, istihza dolu mantığı devrimcilerin kaçınamayacağı bir ikilemi, bu kez de, 'EZLN mi, EPR mi?' düzleminde Meksika'nın gündem maddesi kıldı. Bu ikileme kayıtsız kalmak olası görünmüyor. Bu önemli tartışmaya taraf olmadan önce, somut olay ve olguların dökümü gerekiyor. Bu yazı, sadece, olguları sergilemeyi hedefliyor.

Meksika hükümeti, aylardır uzadıkça uzayan barış görüşmelerini EZLN'ye karşı bir baskı ve manipülasyon aracı olarak kullanıyor. Böylelikle hükümet, EZLN'yi Chiapas'a hapsetmeye çalışırken, süreç içinde ehlileştirmeyi hedefliyor. Örneğin Meksika heyetinin başkanlığını üstlenen (eski radikal solcu !) Marco Antonio Bernal, bu alandaki kaygıları dağıtmak için "EZLN'nin politik bir güç haline gelmesini engellemediğini" iddia ediyor. Ama Meksika, barış görüşmeleri boyunca Zapatistalar'ın Chiapas eyaletinde politik etkinlikte bulunmamasını istiyor. Hükümetin sınırlaması, Zapatistalar'ın, Meksika'nın öbür bölgelerinde silahsız bir siyasi güç olarak örgütlenmesini engelleme amacını güdüyor.

Bilindiği gibi Meksika ile Zapatistalar arasındaki görüşmelerin anlaşmazlık noktasını "demokrasi ve adalet konuları" oluşturuyor. Ayrıca EZLN'nin, demokratik hakların genişletilmesi, yerlilerin kültürel-demokratik haklarının tanınması ve toprak reformu yapılması istemi de Meksika'nın hoşuna gitmiyor. Taleplerini devrimci-demokratik eksende ifade eden Zapatistalar, oluşturmayı amaçladıkları cephe kanalıyla, "silahsız bir politik hareket" yaratarak, mücadelelerini Meksika'nın her tarafına yaymayı planlıyorlar. Ancak hükümet, EZLN'nin bu planını yaşama geçirebilmesi için "nihai barış anlaşması"nın imzalanması koşulunu öne sürüyor.

Guerrero en fakir bölgelerden biri

6 Ağustos 1996'da başlayan ve bir sonuç alınamadan 4 Eylül'e ertelenen barış görüşmelerinden EZLN umduğunu bulamadı. Ardından da EZLN tarafından yapılan açıklamada, "uzlaşma" sürecinin askıya alındığı ve anlaşma masasına oturmadan önce, birtakım istekleri karşılanmadığı takdirde EZLN'nin 4 Eylül'deki görüşmelere katılmayacağı açıklanarak, "hükümetin bize verdiği sözlerle garanti edilen koşullar oluşana değin ve ayrıca bu önlemlerin ciddi politik sonuçları ortaya çıkana kadar görüşmelerde yer almayacağız" denildi. Devlet Başkanı Ernesto Zedillo, Eyaletler Birliği'nin yıllık toplantısındaki konuşmasında da, hükümetin EZLN ile barış görüşmelerini ciddiye aldığını vurgulayıp, "hiç kimsenin, görüşmelerin kesilmesinden ve durumun zorlaşmasından bir çıkarı yoktur" dedi.

Bu işin bir yanı, öteki de, EZLN'nin "EPR'nin desteğini istemediği"ni açıklaması. Meksika'nın en fakir bölgelerinden Guerrero eyaletinde ayaklanan EPR konusunda yaptığı ilk açıklamasında Komutanyardımcısı Marcos, "EPR ile Zapatistalar'ın hiçbir bağlantısının olmadığı"nın altını çizmişti. Geçenlerde Marcos, EPR'ye yönelik olarak, "desteğinizi istemediğimizi söylemek istiyoruz. Desteğinize ihtiyacımız yok, onu aramıyoruz ve istemiyoruz" açıklamasını yaptı. "Barışçıl" çözüm arayışlarında olduğunu söyleyen Komutanyardımcısı Marcos, ayrıca "ihtiyacımız olan silahlı mücadele ya da askeri eylemler değil" derken, Meksika'nın, EPR hareketini, Zapatista taraftarlarını ezmek için kullanacağını öne sürdü.

Zapatista hareketi, Meksika ile sivil bir uzlaşma ararken, kıtalararası düzlemde haykırdığı 'Ya Basta/ Yeter Artık!' sloganıyla, neo-liberalizmin uluslararası talanına 'dur!' demek istediğini söylüyor. Komutanyardımcısı Marcos da, ''Bugün, bir tanrı durumuna gelen konformizm, tüketim hırsı, kinizm ve egoizme karşı beş kıtadan binlerce insan 'Yeter Artık' diye bağırmakta" deyip, ekliyor: ''Çağdaş kapitalizmin gürültüsünde sesini duyuramayan geniş kitlelerin umutlarını duyurmayı amaçlıyoruz". Özetle mücadelelerinin Emiliano Zapata ile başladığını ve Che ile devam ettiğini belirten Zapatistalar, EZLN önderliğinin sorduğu, "Bugün devrim yapmak gerekiyor mu?" sorusuna "Evet, dünden daha fazla!" yanıtını veriyorlar. Bu noktada, Marcos'un "yenilikçi" görüşleri ile EZLN tabanı arasında bir farklılık mı var, dememek elde değil.

'Kötü bir şaka'dan da beter EPR.

Meksika devletini yıkmak için silahlı mücadeleyi yürüten EPR, Meksika için önce "bir sır"dı, sonra da "kötü bir şaka" olarak sunuldu. İlk kez Guerrero eyaletinde, ortaya çıkan EPR, Devlet Başkanı Ernesto Zedillo dahil tüm Meksikalılar'ı şaşırttı. EPR, iyi silahlarla donatılmış temiz üniformalara, hareketlerinde askeri bir kesinliğe ve '60'ların radikalizmiyle tutuşan bir manifestoya sahip. İktidardaki PRI'nin, (Kurumsal Devrim Partisi) İçişleri Bakanı Emilio Chuayffet ve muhalefetteki PRD (Demokratik Devrim Partisi) sözcüsü Cuauhtemoc Cardenas'ın ortak açıklamalarında, EPR'nin sahneye çıkışı "bir pandomim" olarak nitelendirildi. "Kimsenin sokaklarda barikatlar kurarak, 'yaşasın devrim' sloganları atmadığını ve büyük kalabalıklar oluşturarak EPR'nin ortaya çıkışını selamlamadığını" söyleyen "düşman kardeşler", EPR'nin varlığından şüpheli olduklarını ileri sürdüler.

Ancak şüpheler kısa sürede dağıldı. Sonra da EPR'nin nasıl oluşturulduğu tartışmaları devreye girerken, 'EPR fidyeyle mi finanse edildi?' sorusuna yanıt aranmaya başlandı. 1994'te fidye için kaçırılan milyarder banker Alfredo Harp Helu'yü EPR mi kaçırmıştı?.. 'El Financiero' gazetesinden Gustavo Lomelin, EPR'nin Harp'ın kaçırılmasıyla alınan fidyeyle finanse edildiğini öne sürdü. EPR'nin, Harp'ın kaçırılmasıyla elde edilen 5 milyon ABD doları yanında diğer fidyeler ve banka soygunlarıyla finanse edildiğini iddia etti.

EPR'nin, Meksika'nın birçok yerinde var olduğunu ve Latin Amerika'da '60'larla '70'ler arasında mücadele eden örgütler gibi uzun süreli bir savaşa hazır olduğuna dikkat çeken Meksikalı siyasi gözlemci Jorge Castaneda, "Görülüyor ki bu grup ne yaptığını çok iyi biliyor ve grup iyi organize edilmiş görünüyor" dedi. EPR, hükümet iktidardan kendi rızası ile inmeyeceği için siyasi ve silahlı kanatlarıyla mücadele etme kararlılığını ifade ederken, bir EPR sözcüsü, 'Reforma' gazetesine verdiği demeçte, hükümetin baskı güçlerine karşı mücadelelerini sürdüreceklerini ifade etti. Ayrıca 14 farklı gerilla örgütü ile birlikte, silahlı kanadını EPR'nin oluşturduğu PDPR'nin (Halkın Demokratik Devrimci Partisi) kuruluşunu açıkladı. EPR, EZLN'ye benzemiyor. Siyasi gözlemciler, EPR'nin gücünü ispatlamaksızın hiçbir etkisinin olamayacağını söylerken, olası bir isyanın Chiapas'tan diğer eyaletlere yayılması halinde Guerrero'nun bu isyanın yeşereceği en uygun yer olacağı konusunda hemen herkes aynı fikirde. Guerrero bölgesi, Mexico City'nin 270 km güneyinde, çoğunluğu yerli halk olmak üzere, 2.2 milyon nüfusa sahip. Haftalık 'Presso', Ağustos 1995 sayısında askerlerin Guerrero'nun dağlık bölgesinde gerillalara karşı alarm halinde olduğunu yazmıştı. EPR'yi önce tanımayan, sonra da "mafya ve uyuşturucu şebekesi" ilan eden Meksika İçişleri Bakanı Emilio Chuayffet, "EPR'nin arkasındaki iki veya üç örgütü detaylı araştırmalar sonucu öğrendik. Ancak politik nedenlerden ötürü bilgileri kendimize saklıyoruz" deyip, "EPR'yi silahlı bir suç örgütü" olarak nitelemişti. EPR'yle ilgilerinin olmadığını belirten EZLN'nin ilan ettiği ateşkese uymasından ve barış masasına oturmasından memnuniyetini dile getirmişti. Ortada paradoksal bir durum vardı: Meksika Zapatistalar ile barış görüşmelerini sürdürürken, EPR Meksika'ya meydan okuyordu. Ve eşzamanlı kesitte Komutanyardımcısı Marcos da, "şiddete dayanan mücadele biçimleri üzerinde daha fazla oynamayacakları"nı belirtirken, "Biz barış için varız" diyordu.

Meksika d
i k i l

Yoksullar Partisi'nin uzantısı mı?

"Devleti yıkıp, yerine halkçı bir devlet kurmak için silahlı mücadele verecekleri"ne işaret eden EPR'nin, Guerrero eyaletinde 1967'de kurulan 'Yoksullar Partisi'nin uzantısı olduğu iddia ediliyor. EPR de, (Yoksullar Partisi gibi) amacının yerel toprak sahiplerine karşı savaşmak ve köylüleri toprak sahiplerinin sömürüsünden kurtarmak olduğunun altını çiziyor. Bu arada 'Proceso' dergisine göre, Meksika Savunma Bakanı, EPR'yi 1960'ların radikal sol gruplarının bir kalıntısı biçiminde tanımlarken, geçmişteki 'Yoksulların Partisi'ne ve günümüzün 'Güney Sierra Campesino Örgütü'ne (OCSS) benzetiyordu. Meksikalı Dionisio Perez de, EPR'nin geçmişinin, 1971'de mücadeleye başlayan 'Halkın Devrimci İşçiler Birliği'ne (PROCUP) dayandığını ileri sürüyordu. (PROCUP geleneğini aynı zamanda EZLN de sürdürüyor.)

28 Haziran 1996'da Meksik
cadele ilan eden EPR'yi "panc
mişti. Ancak EPR'nin Guerre
Tabasco eyaletlerinde gerçekl
Meksika ordusunu bu alanlara
sitte de Devlet Başkanı Ernest
rörist bir hareket" ilan edip, "
yaloglarla" ilgilenmediğini aç
ladı. EPR ise, Zedillo'nun açı
lamalarına ilişkin olarak, "savaş istemediklerine, fakat devletin karakterini oluşturan silahlı aygıtının, devrimci şiddeti kaçınılmaz kıldığına" dikkat çektiler. Meksika'da birçok yerel siyasi bilimciler "Meksika savaşa mı sürükleniyor?" sorusunu birbirlerine sormaya başladılar. Hükümetin diyalog çağrılarını reddeden ve son eylemleriyle hükümeti zor
duruma düşüren EPR'nin yan
sıra, isteklerini kabul edene k
görüşme masasına oturmayı r
rı Meksika devletini iyice zor
lında hükümetin girdiği ekon
bir sorun. Bunların yanı sıra
artıyor. Polis verilerine göre,
Meksika'da suç oranı yüzde
rero ve Oaxaca eyaletlerinde
halk arasındaki gerilimin tırm

Mevcut duruma ilişkin ola

evriminin
e mi

hükümeti, silahlı mü-
mim" olarak nitele-
Oaxaca, Puebla ve
en eylemleri ardından,
ürdü. Eşzamanlı ke-
Zedillo, EPR'yi "te-
PR'nin barış amaçlı di-

dar hükümetle
ddeden EZLN'nin tav-
luruma soktu. 1994 yı-
mik krizin etkisi başka
kede suç oranı giderek
994-1995 döneminde
arttı. Chiapas, Guer-
oprak sahipleriyle yerli
ndığı haberleri geliyor.
k tarihci Lorenzo Me-

yer, "Meksika'da kötü fırtınalar esiyor, nüfusun yüzde 70'i yoksuluk sınırında yaşıyor" yorumunu yaparken, Meksika hükümetinin insan hakları ihlalleri yoğunlaşmaya başladı. Hükümet, yerli halkın yaşadığı eyaletlere sık sık askeri harekatlar düzenlemeye başladı. Tam bu kesitte de Devlet Başkanı Ernesto Zedillo parlamentoda yaptığı geleneksel konuşmasında, "Terörist grupları kanla bastıracağız" dedi.

Evet EPR, Marksist-Leninist olmak iddiasındaki bir hareket. EPR'nin 'Exelsior' gazetesinde yayımlanan bildirisinde, "Meksika'nın ezilen emekçi halklarını ayaklanmaya" çağırıp, "Hareketimizin amacı, devrimci halk iktidarını, insan haklarına saygılı bir düzeni kurmaktır. Tüm halkın politik mücadeleye başlaması gereken an gelmiştir. Tarihsel ve sosyal gücün, artık özgürlük ve ulusallığa kavuşması için, halkın devlet baskısından kurtulma zamanı gelmiştir" deniliyor. Görünen odur ki, bu çağrı karşılıksız kalmıyor.

Tam da bu kesitte PAN (Ulusal Eylem Partisi), "EPR bir pandomim değil, gerçek bir olay. Hükümetten dürüst yanıtlar bekliyoruz" açıklamasını yapıyor. Aynı konuda PDR'nin yayımladığı bildiride, "varlığı bilinen bir gerilla grubunun çapraz ateşi içindeyiz, bu konuda herhangi bir bilgimiz yok; ne yapılacağını bilmiyoruz ve hükümetin politikaları kamoyunu üzmüştür" diyor.

D. Mitterrand: Paris banliyölerine umut...

Toplantılara katılanlardan bazılarının konuşmalarından...

La Realidad; Touraine konuşurken... Arkada Marcos, Tacho ve Domingo

Alain TOURAINE (Fransız post-modern düşünürü): "Bütün yabancı entelektüeller gibi buraya geldiğimde, ismi, simgesi, gücü ve politik değişimiyle, Zapatist hareketin sosyal gerçeğin köklerine denk düştüğünü gördüm. (...) Zapatistalar, Meksika tarafından izole edilirken, enternasyonal planda umutsuzların mücadele ışığını yakıyorlar. (...) Zapatistalar, büyük bir politik tehlike ile karşı karşıya... Ama umut da var. Bu umudu insanlara, politik hayatı ve politika yapma tarzını yenilemek için Zapatizm sunuyor. (...) Bu umudun boğulmasına göz yumulmamalı..."

Jacques BLANC (Fransız sosyoloğu): "Marcos ile bugün görüştük: Dikkati ve sıkıntısı köklüydü. Üzerimizden uçan uçağın ardından Marcos'un sıkıntılarını tüm kalbimle paylaşıyorum. (...) Biz burada, dünyanın ihtiyacı olan yeni bir politik kültür ile tanışıyoruz. (...) Zapatizm, yolunu fedakarca açarken, bizlere de, hayal gücüyle belirlenmemiş, dikte ettirilmemiş yeni politik bir alanı açıyorlar. (...) Sürdürülen pratik ve tartışmanın ucu açık. Zamanla Zapatistalar nasıl devam edecekler? (...)

Douglas BRAVO (Venezüellalı eski gerilla lideri): "Bu ormanın ortasında şiirsel özellikler taşıyan insani bir gerçek yaşanıyor. (...) Meksika'nın yeni sağ hükümeti, yasalarını ve iktidarını güçlendirip, saldırı imkanını yedeğinde tutuyor. (...) Buraya siz de, denizlerin ötesinden geldiniz. 1492'de Kristof Kolomb da denizlerin ötesinden gelmişti. Ama sizin gelişiniz, Kristof Kolomb'dan çok daha farklı olarak, sevince boğuyor bizi. Gelişiniz, kıtalar arasında müthiş bir dayanışma imkanını yaratıyor. (...) İçinden geçtiğimiz süreçte, kıtalararası dayanışmanın Zapatistalar'a sunduğu imkan ile Meksika devletinin imha planları arasında köklü farklılıklar var. (...) Buradaki gerçek, inanmayı, umudu ve mücadele etmeyi gerektiriyor. (...) 1989'da yüzyılın ütopyasının bittiğinden söz ettiler. Ama umut, "bitti" denilen yüzyılda, hem de gecikmeden, Lacandone Ormanları'nda yeniden boy verdi..."

Hugo BLANCO (Perulu eski troçkist köylü lideri): "Önce evrensellik için teşekkür etmeliyim. Bu buluşma, solun ötesinde insanlığa çağrı çıkarıyor. (...) Demokrasi kavramı üzerine yeniden düşünmeliyiz. Bu konuda sol, daha önceki deneylerinde kazanmadı, yitirdi. (...) Herkes zaferi kabul ediyor. Ancak yenilgimiz üzerine binlerce, hatta daha fazla açıklama ve görüş var. Ama ben, çok kesin biçimde diyorum ki, yenilgimizin nedeni hareketimizdeki demokrasi eksikliği ve demokrat olamamak zaafıydı. (...) Buradaki toplantıda ve Zapatistalar'ın deneyinde yeni bir yanıtın oluştuğunu hissediyorum. (...) Ben de buraya bir yerli ülkesinden, Peru'dan geldim. Mayalar'ı ve haklı mücadelesini anlıyorum. (...) Eski tarzı, yeniden ayırmak gerek. Çünkü eski tarzımızda inanmak, her şeyin temelini oluşturuyordu. (...) Ancak biz, yıllar sonra yeni tarz ve demokrasi anlayışıyla etnik gruplarla entelektüelleri buluşturup, birleştirdik. Bu yöntemde geçerli bir şey var. (...) Zapatistalar'ın dillendirdiği cephe kavramı ve çözümlemeleri çok önemli. (...) Umudum odur ki, benim ve kuşağımın sizlere verdiği yenilgiyi, siz ve kuşağınız, tarihe gömüp, zafere tahvil edebileceksiniz..."

James PEFRUS (Amerikalı insan hakları savunucusu): "Amerika'dan geliyorum. Amerika'da, Zapatista hareketine büyük bir sempati ve destek var. (...) Chiapas sorunu, ABD ile Meksika arasındaki ilişkilerin eksenine dönüşüyor. (...) Eğer hükümet, Chiapas'ta baskı uygularsa ABD-Meksika ilişkileri bozulur. (...) Eğer Chiapas'ta askeri baskı olursa, hükümetin bu tutumu, Amerikan halkının büyük tepkisine yol açar. Bunun böyle olduğunu Meksika hükümeti de biliyor..."

Gustavo ESTEVA (Meksikalı entelektüel): "Zapatistalar, sadece Chiapas ve Meksika'ya değil, kıtalararası enternasyonal mücadeleye malolmuş bir gerçek. Bu gerçek, ezilenlerin mücadelelerinde demokrasinin ve doğrudan katılımın ne demek olduğunu herkes için bir kez daha gündem maddesi kılıyor. (...) Chiapas'taki sivil, barışçı ve demokratik umudun ezilmesine izin verilmemelidir..."

Pablo Gonzales CASANOVA (Meksikalı ekonomist): "Bu buluşmanın önemi, bütün Meksika halkı ve dünya için büyük bir şeye işaret ediyor: Zapatistalar ile tartıştığımız yeni bir projedir... (...) Bu çağ, üç büyük politik projenin yenilgisine tanık oldu: Sosyal-demokrat, komünist ve devrimci... (...) Zapatistalar, bu projelerden öğrenerek, farklı ve yeni bir şey yapmayı deniyorlar. (...) İlk bakışta önemli bulunan bu projenin çok kimseye yabancı geldiğini de görüyorum. (...) Ama bu projeye destek verilmeli..."

Pavel LOUNGUINE (Rus kökenli Fransız rejisör): "Ben buraya bir film yapmak için geldim. Toplantıya müdahale etmek istemiyorum. Ancak bu buluşmayı, sevinçle selamladığımı bilmenizi istiyorum. (...) Zapatistalar'ı iki yönde irdelemek gerek. Birincisi, Chiapas halkı kendi varlığını korumak ve adalet için mücadele ediyor. İkincisi, kıtalararası boyut, bu boyutu daha önceleri hayal bile edemezdik. (...) Marcos'un enternasyonalist çağrısı birleştirdi bizleri. İmkansız denilen gerçekleşti. (...) Biz Chiapas'ta bir mucize ile karşı karşıyayız: Dünyanın çeşitli yerlerinde yaşanan trajediden çok farklı olarak, yağmurun altında ve ormanın içinde herkes mutlu... (...) Burada her şey çok doğal ve diri. Dört yanımız gençlerle dolu. Onlar, nasıl yaşamalarını öğretmeye kalkışanların dayatmaları gibi yaşamak istemiyorlar. (...) Belki on yıl sonra bu buluşmayı anımsayıp, orada olduğunuz için onur duyacaksınız. Ama dikkat! Zapatistalar tehlikede... Üzerlerine kötü geliniyor. Kötülüğün dökeceği kanı durdurmak için hepimiz elimizden geleni yapalım... Kötüleri birlikte durduralım..."

Eduardo GALEANO (Uruguaylı yazar): "Zapatistalar'a açıkça demek istediğim bir şey var: Buraya geldim, buradayım, çünkü onlara inanıyorum... (...) Biz yalanın karşısındayız. Bizden korkanlar, bize durmadan yalan söylüyorlar... (...) Dünyadaki egemen yalan, gerçeğin sesini korkuyla bekliyor. (...) Biz, hepimiz, Zapatistalar ile birlikte yeni bir dünyanın sesi ve yalanı korkutan insan haykırışıyız..."

Danielle Mitterrand

Danielle MITTERRAND: "İyi akşamlar. Bundan üç ay önce de La Realidad'ta idim. Marcos ile o zaman tanışmıştım. Daha önce Marcos ile konuşmamın, beni o kadar heyecanlandıracağını düşünmemiştim. (...) Sivil ve paylaşan heyecanlara inandım, oldum olası. (...) Zapatistalar, insanlıkla sivil-demokratik düşlerini paylaşıyorlar. Bence bu çok önemli. (...) Buraya 47 ülkeden gelen sizleri bir arada görmekten ötürü çok mutluyum. (...) Bu sabah, Chiapas'a Paris banliyölerinden gelmiş üç genç ile tanıştım. Kendilerini dıştalanmış hisseden onların anlattıklarından, Paris banliyölerinde güç bir yaşamları olduğunu anladım. Şimdi onlar Fransa'ya, buradaki umutla dönüp, oradaki arkadaşlarına bu umudu götürecekler. (...) Buraya bir daha ne zaman gelebileceğimi bilmiyorum. Ama buradaki umudun sonsuza değin var olmasını diliyorum..."

Memleketlerinde azınlığa düşenler

'Ben kendi kurumlarından birinin gayrimenkulünü alayım, Ahmet'e, Hasan'a peşkeş çekeyim!? Niye? Bu mantıkla bağdaşmıyor yani. O gün bugündür o tür davaları almak istemiyorum. Çünkü uygulamalar daima davacının lehinde cereyan ediyor, Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne hak veriyor. Onun için kalkıp da ben davayı kaybedince üzülüyorum. Günlerce huzurum kaçıyor, kendi mantaliteme uymuyor. Mantığıma uymayan bir davayı kaybettiğim anda, kanun ne derse desin, eğer mantıken o davada müvekkilimin haklı olduğuna inanıyorsam, günlerce vicdan azabı duyuyorum.'

Yelda

Midyatlı bir üstad. Avukat. İlkokuldan sonra, 1941'de ayrılmış Midyat'tan. Ailesi hâlâ orada.

"Dışarıda okuyordum, ama tatillerde gidiyordum. Tabii zaman geçtikçe irtibat biraz daha gevşedi. Midyat doğumluyum ve bizim yörenin insanı, dediğim gibi, herkesin bildiğinin aksine, İstanbul'daki, İzmir'deki insandan çok daha medenidir. Son olaylar sebebiyle köylerden kuvvetli bir akın başladı. Şimdi ondan biraz ters. Köyden gelmiş, adam o havayı, o tadı, o lezzeti alamamış, başka başka dinlerden insanlarla yan yana, sırt sırta, omuz omuza verip kardeş kardeş oturup bir arada yaşamayı denememiş. Denemeyince de o zevkten mahrum. Bir Musevi, bir Hıristiyan onun gözünde gavurdur; olmaması lazım.

Ben evvela insan olarak bütün insanları seviyorum. Ben Kürt'üm, ama en yakın can ciğer arkadaşlarım, kardeşlerim Arnavuttur, Çerkezdir, Tatardır, Boşnaktır, Süryanidir.. Yani bu vatanın toprağında yetişmiş insanlardır. Ve hiçbirini diğerinden üstün görmem. İnsanı, insanlara hizmet derecesinde severim. O insan, insanları seviyorsa, Allah'ın verdiği bir sevgi katresi varsa gönlünde, o insanın başımın üstünde yeri var. Kardeşim gibi sevdiğim sınıf arkadaşım episkopostur.

Benim içimden geçen, Allah'tan dileğim buradaki insanlar hep kardeş olarak, yok Süryanidir, bu Yahudidir, bu Müslümandır denmesin. Tüm dinler On Emir'le başlamış, hepsinin anayasası gibidir."

Üstad işte böyle bir insan. Kendisi Midyat'ı, Süryanileri, Yezidileri, azınlık vakıflarını anlattı.

Eski Midyat, Gâvur Mahallesi

"Midyat'ta Süryani-Müslüman problemi yoktu. Midyat insanı çok kültürlü, çok çağdaş düşünceye sahip insanlar. Midyat bambaşka; bir Süryani evinde güzel bir yemek piştiği zaman ille de beni davet ederler, bizde de öyle. Ben de çağırır, getiririm, o derece birbirimize düşkünüz.

Midyat iki kısımdır. Şimdi iki kısım birleşti, arada 3.5 km. mesafe var. Asıl Midyat eski Midyat'tır. Bir de Estel tarafı, orada hiç Süryani yok ve oradaki insanlar çok tutucudur, yobazdır, yani Müslüman olmayan herkes cehennemliktir, gavurdur! Halbuki gavur diyeceğimiz, Allah'a inanmayan kişi. Semavi dinlerde tek Allah'a inanılır. Hıristiyanı da Musevisi de Müslümanı da. Bunlara gavur denmesi yanlıştır. Gavur mahallesi derler eski Midyat'a. Çok kadim, binlerce seneden beri aynı yerde aynı insanlar oturuyor."

- Bu kadim halkın insanları gitmişler ve artık vatandaşlıktan çıkmak istiyorlar, çıkarılıyorlar. Güllük gülistanlık olsa, niye gitsinler?

"Bu, bana sorulacak soru değil. Bu soruyu Türkiye'de başbakanlık, bakanlık yapmış olan zevata sorun. Bir vatandaş olarak gördüğüm, bunda iki ana sebep var. Birincisi, orada işe girebilmek, doktorluk, mühendislik gibi mesleğini yapabilmek için oranın vatandaşı oluyor. İkincisi, şimdi buradan iltica edeceğim deyince, hemen 'peki, iyi ki geldin' demiyor Almanya, İsveç... Niçin iltica ediyorsun, diye soruyorlar. Bana diyor, kötü muamele ediliyor, zulmediliyor... Bu sırf, oraya yerleşmek, kabul edilmek için söylenen bir laf olabilir; ama bütün bunlara rağmen biz kendimizi piri pak da zannetmeyelim. Orada gayrimüslimlerin dışında kalan Müslümanlar Yezidiye de Hıristiyana da pek öyle kendi seviyesinde muamele yapmıyor. Şimdi daha da değişti. Son yıllarda hükümetler biraz daha o tarafa meyledince bu fikir biraz daha orada ortaya çıkmış durumda. Gidiyor evinde basıyor, öldürüyor. Faili meçhul cinayet... Geçen işte Midyat'ta bir doktor öldürüldü. Dört dörtlük bir insandı."

- Edvard Tanrıverdi mi?

"Evet, Edvard'ı söylüyorum. Bunlar olacak iş değil; üzücü olaylar. Tabii bana sorarsanız, bunda da oradaki vatandaşın, tabii, rolü büyük, ama bunda da sahipsizliğin rolü var. Ben hükümette bir üye olsam, yetkili olsam, tozunu atarım sağın solun, müslim-gayrimüslim yok! Bu topraklarda her milletten insan yaşamış. Osmanlı toprağı bir imparatorluk demek, soyluluk demek. 72 millet barındığı zaman, bugünkü Amerika neyse, Osmanlı dünyanın süper devletiydi. İşte bu beyinsizler böyle yozlaştıra yozlaştıra bu hale getirdiler bu işi. Bugün tüm Müslümanları biraraya getirin, bu sefer de, bu Alevidir, bu Sünnidir falandır.. 70-80 senedir, bir asırdır aramızda öyle bir fitne unsuru ortaya kondu ki, araya ayrılık gayrılık.."

- Neden sizce bu insanlar sahipsizler, biraz bunu açsanız. Bu sahipsizlik ne tür uygulamalarda ortaya çıkıyor?

"Öyle bir şey ki, bir olay oluyor, 'bunu falanca yaptı, filanca yapmadı'. Yetkililer bunu söyleyebiliyor, bu da sakat bir şey. Yönetici varken böyle bir şeyi söylemek abes olur. Güvenliğim yine devlet tarafından sağlanacak. Bundan devlet sorumlu. Malımı canımı korumakla mükellef olan devlettir. Bunu devlet güçleri yapmadı, falan yaptı.. Falanların canına okusana, hangi beyinsiz yaptıysa!.."

Süryaniler'e dokunmayın, diyen çok olmuş

- Devletin tehcir dediğine Süryaniler Seyfo Olayı diyor: Kılıç Olayı. Bununla ilgili sizin ailenizde nesilden nesile aktarılan şeyler neler?

"Eskiler 1915 tarihi demezler, Ferman'dan şu kadar sene önce, Ferman'dan bu kadar sene sonra... Ferman dediği, padişah fermanıdır. Ferman dediği, bir yerde, katliamdır. Ve o zaman yalnız Ermenilere mahsus bir şey değil, bütün Hıristiyanlar nasibini almıştır. O zaman mesela, babam kendi mıntıkasında şiddetle emir vermiş: 'Bir Hıristiyanın parmağı kırılacak olsa, o adamı mutlak kan davası yaptırırım, ondan fazlasını onun sülalesine.. sakın ola ki...' Kimse dokunamamış. Ağalardan, şeyhlerden Süryanilere dokunmayın diyen çok olmuş.

Midyat çarşısının ortasında taş bina, kale gibi yer... Onun o yontma taşlarının üzerinde yüzlerce mermi izleri var... Sorun bakalım, bu nedir. En ufak çocukların bile size söyleyeceği, 'Ferman'dan kalma' diyecektir. Ferman'da birkaç Süryani aile sığınmış oraya, çıkmamışlar, günlerce, haftalarca orayı terketmemişler. Dışardan her gün yağmur gibi kurşun yağıyor, terketmemişler. Bunu Midyat'ta görebilirsiniz."

- Sonra ne olmuş?

"Teslim olmamışlar ama sonunda, tamam, iş bitti denince çıkıyorlar.

Canlı misaller var aramızda, Ermenidir diyelim, aileden tek bir çocuk kalmış, onları Müslümanlar yanına almış. Müslüman ailenin yanında Müslüman olarak büyümüş. Halen onlardan yaşayan var, çocukları, torunları var. Herkes biliyor bunu. Yani kalkıp da, şimdi bunda terslik şu: efendim soykırım olmamıştır. Biz kendi kendimizi aldatırız. Kendimize mahsus, kendimize göre bazı izah tarzlarımız var, bunlar kayıtlara alınmıyor. Bunu bütün dünya biliyor ki, bu var, tehcir olayı, yürü şurdan diyor, gidiyor orda öldürüyor, burdan yürü diyor, gidiyor orda öldürüyor. Hikaye bu. Talat Paşa'nın, Enver Paşa'nın, İttihat ve Terakki'nin fitne fesat şeylerinin ortaya çıkardığı pislikler. Şimdi, bunu biliyoruz, herkes biliyor. Ancak hani Osmanlı diyebilir ki, 'Rusya'nın Türkiye'yi işgali sırasında Ermeniler onlarla işbirliği yapmış. Bugün bir Erzurum.. o işbirliği esnasında birçok Müslüman öldürülmüş, bu nedenle Müslümanların da artık canına tak etmiş, Ruslar geri çekilince bu sefer Ermenilere vurmuş'... Benim kanaatim o. Ama Ermenilere vuruldu, peki diğer Hıristiyanlara niye? İşte o muamma. Mesela bizim Süryaniler hiçbir zaman Ruslarla işbirliği yapmadı. Ama Hıristiyandır, Ermeni de Hıristiyan...

- Ermenilerin de hepsi, Ruslarla işbirliği yapmamış ki.

"Hayır efendim. Tabii, ilgisi yok."

- Sizin ailenin gücü nereden geliyor? Süryanilere dokunursanız, fazlasını yaparız korkutması...

"Kürt aşireti. Bizim orada her insanın bir aşireti vardır. Bizim tarafta bizim dışımızda kimse yok. Ya Kürt aşiretidir ya Süryani aşireti. Onun dışında bizde tek tük Arapça konuşanlar var. Onların Arapçasını Suriye'deki anlamaz. Çünkü yarısı Kürtçedir."

- Keldani, Nasturi, Yezidi yok mu?

"Var, var. Yezidi ağırlık olarak Midyat ve Beşiri yöresindedir. Ama Yezidi köyleri de hep boşalmış. Yezidiler çok çalışkan, cesur, iyi silah kullanan ve bu memlekete çok hizmet eden insanlar. Kürtler de öyle. Cumhuriyetin ilk yıllarında Ali Bati (bir Kürt aşiretinin reisi) isyanını düzenli ordu bastıramamış, bizim Kürt aşiretler bastırmış. Diyeceğim, Kürtler daima kendi devletine bağlı kalmışlardır.

Son yıllarda ters tutumlar birçok insanı oraya, Pekeka'ya itti. Adam bakıyor buradan dayak yiyecek, bırakıyor, öbür tarafa geçiyor. Yoksa normalde Pekeka bu güce ulaşamazdı. Bana sorarsanız, öyledir, ters tutumlardan kaçanlardan güç aldı Pekeka. Savaş taraftarı olan bir grup var ki, bunu gözardı ediyor. Şimdi masum vatandaş dayak yiyor, haksızlıklara maruz kalıyor, haksızlıklara maruz kalınca oradaki genç, soluğu Pekeka'da alıyor. Anne babası geliyor iki gözü iki çeşme ağlıyor. Genç, bana işkence yaptılar diyor. Bilhassa korucuların şikayetleri var. Kendi aşireti Apo'yla beraber sabah akşam otursa bir şey demiyor da, diğer muhalif aşiret mensubu istese dünyanın en vatanperver insanı olsun, adamı kışlıyor. Oradan kaçan da öbür tarafa geçiyor."

- Göç etmiş, halen haberleştiğiniz Süryani arkadaşlarınız var mı?

"Haberleşmek değil. Tebrik yazar bayramda seyranda mutlaka telefon eder pek çoğu; Yezidilerden de var. Hıristiyanlardan da, Müslümanlardan da var."

- Yezidilerin şeytana taptıkları iddia ediliyor.

"Şeytana tapan değil, hayır. Kitaplar da yanlış yazıyor. İlk tek tanrıya yakın olan mezhep Zerdüştür. Yezidiler Zerdüşt'ün ahvadıdır, Zerdüşt'ten kalmadır. Ama şeytanla ilgili onların bir şeyleri var. Nedir o? Melek-i Tavus hikayesi. Şeytan dediğimiz Melek-i Tavustur. Yani meleklerin başıdır. Adem yaratıldığı zaman, Allah buyuruyor: Melekler diyor, Adem'e secde etsin. Bütün melekler secde ediyor, sadece baş melek itiraz ediyor, Allahım diyor, çamurdan yarattığın şeye neden secde edeyim?

Yezidiler'e göre, en yürekli, cüretli, açık düşünceli olan kutsal melektir; Melek-i Tavus. Melek-i Tavus, kötülüklerin kaynağı değil, en dürüst, açık olanıdır. Kürtler Zerdüşt'ten gelmedir. Müslümanlığa veya Hıristiyanlığa geçmeyip, değişmeyip aynı kalanlar

Memleketlerinde azınlığa düşenler

Yezidiler'dir. Yezidilerin dillerinde ş harfi yoktur, şeytanı çağrıştırdığından. Mesela şehir yerine sehir derler."

- Yezidilerin, Mushaf-ı Reş'i yeniden derleyen Şeyh Adi'nin Irak sınırları içindeki Laleş'deki türbesini ziyaret ettiklerini okumuştum. Göçleri daha çok nerelere?

"Yezidi olunca, hiç tetkik ve incelemeye almadan derhal kabul ediyor Almanya mülteci olarak; Yezidilerin ayrı bir durumu var.

Kuzey Ren Vestfalya eyaleti İçişleri Bakanı benimle görüşmeye gelmişti. Neden beni seçtiniz dedim. Birbirinden habersiz bir politikacı, bir bilimadamı ve sizinle görüşüyoruz dediler. 20 tane Yezidi köyü gezmişlerdi. Midyat'ın Bacıne köyüne gitmişler. İki saat sonra polis baskın yapmış, ne konuştunuz onlarla diye. Sonra bu kişiler konsolosluğa sığındı ve Almanya'ya gönderildiler. 'Yezidiler göçedip Avrupa'ya geldiklerinde kültürlerini kaybediyorlar o beton duvarlar arasında. Onların göç etmeyip yerlerinde kalabilmeleri için yardımcı olalım, yerlerinde yaşasınlar' dediler. Bu mümkün değil. Kendileri gibi yoksul diğer köylerin arasında sadece bu köyleri destekleyip abad etmek.... Böyle bir durumda, çevre köyler rahat bırakmaz. Başta, devlet rahat bırakmaz."

VGM Vakıflara karşı

- Bütün insanların birbirine benzeyen sorunları var. Mal sahibisiniz, gayrımenkulünüzü kiraya vermişsinizdir, kiracıyla sorun çıkabilir. Konutunuz yok, ev kiraladınız, malsahibiyle anlaşmazlığa düşebilirsiniz. Komşuluk ilişkilerinde hırgür, çekişme olabilir. Yine, diyelim ki tüccarsınız, mal almışsınız, çek almışsınızdır, zamanında ödenmemesinden doğan sorunlar... Yani bunlar bir Ermeniye, bir Süryaniye, bir Müslümana has değil, ilk bakışta, herkes için aynı gördüğümüz sorunlar. Bu problemlerde bile azınlık oldukları için daha farklı, fazladan şeyler yaşıyorlar mı? Diyelim ki, azınlıktır, zaten boynunun büküklük olması lazım deyip evsahibi veya kiracısı kafa tutabiliyor mu? Böyle bir durum olabileceğine ihtimal verdiğim için soruyorum, benim yaşamadığım nasıl sorunlar yaşıyorlar? Bir avukat olarak nelerle karşılaşıyorsunuz?

"O şeyin içinde olduğunuz için çok güzel bir noktaya değiniyorsunuz. Demin sizden evvel buradan kalkan kişi, bir Ermeni bayanın kiracısıdır. O Ermeni hanımın iki tane dükkanı var Dolapdere'de. Yıllardan beri orada kiracı 40 liraya oturmuş. O 40 lira iken biz işi ele aldık. 40 liraya oturduğu zaman kirası yine 400 binden aşağı değildi. Kadın çok kibar bir insan, belki de, hani muhtemelen, gayrımüslim oluşundan doğan bir eziklik de var, öbürleri de ağızları kalabalık, vur-kır şeklinde insanlar. Kadın çekiniyordu onlardan. Bir gün sohbet esnasında niye dedim. 'Ben ne diyeyim, bunlar belalı adamlar' dedi. Olur mu öyle şey! Yap dedim, vekaletname. Hiç şey etmeden, hani en ufak bir mali külfet yüklemeden işi ele aldım. Ve bakın şimdi o dükkanın kirası 9.5 milyona çıktı. Geçen sene 6 milyon yapmıştık, bu sene 9.5 milyon. O tür şeyler de olabiliyor, ama bunlar çok seyrektir. İşte bu Ermeni hanım gibi çok kibar bir insan olacak, kimseye bu konuyu açıp da bunu söyleyeyim, demekten çekinecek... Ve bugün gayrımüslimlerde de böyle hatıra binaen veya korkarak malını bedavaya vereyim, diyen yok."

- Azınlık vakıflarının davalarını alıyor musunuz? Size başvuru geldi mi?

"Bu, seneler evvel oldu. Vakıflar Kanunu'na uymayan bazı hususlarda. 1936 yılından sonra kiliselere gayrımenkul vakfedilmesi hususu kaldırıldı. Bu kanun yürürlüğe girinceye kadar bazı kiliselere verilmiş gayrımenkuller vardı. O tapu kayıtlarının iptali için Vakıflar Genel Müdürlüğü (VGM) tarafından dava açılmıştı. Öyle birkaç davaya girdim. Üç gayrımenkul için açılmış bir davaydı mesela, birisi Gedikpaşa Ermeni Protestan Kilisesi'nin Kartal'da bir kamp yeri idi, o dava epey sürdü. O gün bugündür o tür davaları almak istemiyorum. Çünkü uygulamalar daima davacının lehinde cereyan ediyor. Vakıflar Kanunu'nun 1936 ile elde edilen maddesi hep Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne hak veriyor. O şekilde düzenlenmiş bir karar. Onun için kalkıp da ben davayı kaybedince üzülüyorum. Günlerce huzurum kaçıyor, kendi mantalitemе uymuyor. Mantığıma uymayan bir davayı kaybettiğim anda, kanun ne derse desin, eğer mantıken o davada müvekkilimin haklı olduğuna inanıyorsam, günlerce vicdan azabı duyuyorum."

- Kartal'daki kamp yeriyle ilgili dava ne oldu?

"Davayı VGM kazandı... Mesela bakın, anlamadığım taraf: Tapu kaydının iptali olunca o gayrımenkul ne olacak? Eski sahibine dönecek. Eski sahibine döndü, eski sahibi yok meydanda, onun da bilmem mirasçısının mirasçıları ortaya çıkmaya başladı, hiç de adaletli bir sonuca bağlanmadı. Ve şimdi bana sorarsanız kilise devletin bir cüzüdür. Devlet dediğimiz zaman, her ünitesiyle, her kuruluyla devlettir. Kilise de bu kurumların içerisinde bir tanesidir. Ben kendi kurumlarından birinin gayrımenkulünü alayım, Ahmet'e, Hasan'a peşkeş çekeyim!? Niye? Bu mantıkla bağdaşmıyor yani. Olay o bakımdan üzüntü verici, ama öyle sonuçlanıyor. Ellerinden aldılar... Halbuki orada her sene yüzlerce çocuk tatil yapıyordu, parası olmayan, muhtaç çocuklar oradan istifade ediyordu. Kapattılar... Bunun dışında, mesela bizim Süryani cemaatinin davaları oluyor. Süryanilerle biz, malum Midyat, Mardin, Diyarbakır yöresinden gelen insanlarla küçüklüğümüzden beri kardeş gibi büyüdük. Yani onların davalarını alırken, gayrımüslimdir falan diye katiyen o tür problem yok. Bugün bir Süryani kadim, 'ben Türküm, Türkiye için çalışıyorum' diyen en kabadayısından daha Türktür, Türkiye için bağrı daha yanıktır. Onlarla zaten o konuda bir problem yok, ancak onlar sırf güvendikleri için, tanıdıkları için, en ufak problemi dahi bana ulaştırırlar. Memlekette mesela adam herhangi birisiyle dalaşır, kız kaçırır, davasını bana getirir."

- Midyat taraflarında sıklıkla Süryani kızlar kaçırılıyormuş.

"2 sene evvel girdiğimiz bir dava: Komşusu tarafından kaçırılmıştı Süryani kız. Bakırköy'de oturuyorlar. Kızın dedesi papaz. Ruhani ailesinden olunca o daha da vehamet kesbediyor, aileye hakaret oluyor. Emniyete, jandarmaya falan işi naklettik ve kız Tekirdağ'da bulundu, getirildi. 18 yaşını doldurmadığı için babasına teslim edildi. Sonra öğrendik ki, Tekirdağ'da yıldırım nikah kıyılmış."

-Gerçekten kaçırılmış mı, kız kendisi mi gitmiş?

"Bana öyle geldi ki, kız istekli gitmiş. Bende o intiba uyandı. Öyle bir kanaat var, istekliydi. Babasına iade edildikten sonra boşanma davası açıldı. Bu arada epey zaman geçti aradan, bu Ramazan bayramından önce dava sonuçlandı. Çocuk askere gitmişti, duruşmalar epey uzadı."

Taksim'e cami

- Midyat'ta camiye çevrilen kilise, havra var mı? Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün yaygın uygulaması şu: Önce cemaati kalmamıştır diye, hele ki son 10 yıldır kalmamışsa, alıyor, sonra cami yaptırıyor.

"Camiye çevrilen kilise, havra yok. Olsa, biz oranın yerlisi olarak müdahale ederiz, yapmayın, yapamazsınız diye. Çıkıp da üç, beş fanatik 'ben burada namaz kılacağım, bu kilise değil, cami olsun' derse, şahsen müdahale ederim: Burası kilisedir, havradır, cami yapamazsın. Medeni düşünen bir insan için böyle olması icap eder. Kaldı ki, Türkiye Cumhuriyeti laik olmalıdır, bazı partiler bunun sınırlarını bozmuşlardır, öteye geçmişlerdir, fakat devlet olarak Türkiye Cumhuriyeti anayasa kuralları içinde laik bir devlettir."

- Vakıflar Genel Müdürlüğü demek, devlet demek değil mi?

"Vakıflar Genel Müdürlüğü demek, demin bahsettiğimiz grubun içinde olan %60. Vakıflar'da görevlilerin çoğu o yobaz partiye meyilli, o zihniyete sahiptir."

- Onların oraya yerleşmelerini sağlayan da devlet değil mi?

"Bugün devletin yaptığı herşeyi pürü pak değil ki, herşey bizim kafamıza uygun yapıda değil ki. Öyle olsa zaten bunların hepsi başımıza gelmez. Çok daha güzel günler görmemiz lazım, ama devleti idare edenler de herhalde daha o seviyeye gelmemişler."

- Yapılarının onarılmasına da izin verilmiyor. Yıkmadıklarımız da kendi kendine yıkılsın diye bakılıyor adeta.

"İbadethanelerin, manastırların ilave yapılması, onarımı mülki amirlerin iznine bağlıdır. Onlar izin vermeyince, yapamazlar. Çok eskiden beri bu uygulama var, yeni başlamadı."

- Bırakalım ek bina yapmayı, örneğin tavan çatlamış, bunu onarılım, başımıza yıkılacak deniyor, izin verilmiyor...

"Yani siz diyorsunuz ki, adam hiç sorgu sual olmadan, kimseye şu bu etmeden istediği yere camiyi kuruyor. Kimse de kalkıp niye yapıyorsun demiyor. Hatta destek görüyor."

- Hatta sokaklarda bağış toplanıyor.

"Laik bir devlet yönetimi var diyorsak, cami için varsa, bu, diğer ibadethaneler için de olması lazım diyorsunuz. Haklısınız. Doğru. Ne denir? Bugün madem Taksim Meydanı gibi bir yere cami isteniyorsa, yine güzel bir yere havra yapalım, kilise yapalım diyebilmeliyiz."

6-7 Eylül 1955'in yıldönümü dolayısıyla İHD İst. Şb. Azınlık Hakları İzleme Komisyonu'nun düzenlediği "Utandıran Tarih" sergisi, gayrıresmi tarih meraklılarına duyurulur.

Çağdaş Gazeteciler Derneği Lokali'nde düzenlenen sergi 13 Eylül'e kadar, 15.00-20.00 saatleri arasında gezilebilir. Açılış kokteyli ise **7 Eylül Cumartesi, saat 19.00'da. Yer: İstiklal Cad. Mis Sok. 21/3 Taksim**

Keldanilerle Dayanışma örneği

Mardin, idil, Silopi, Hakkari, Uludere, Beytüşşebap, Siirt, Pervari, Şırnak, Midyat ve Diyarbakır'da yaşayan Keldaniler, Süryaniler'in yaşadıklarına benzer muameleye maruz kalmakta. Onlar da Lozan'a göre azınlık statüsünde sayılan grupların dışındaki Hıristiyan bir etnik grup. Başpiskoposluklarının bulunduğu İstanbul'a ve Avrupa ülkelerine göç etmekteler.

● Korucu olun, çağrısını kabul etmedikleri için Şırnak-Beytüşşebap-Mehri köyünde yaşayan Keldaniler, 2 yıldır yaşadıkları İstanbul'dan köylerine dönüş hazırlığına başladı. HEP, İHD yöneticileri ile avukatlardan oluşan dayanışma komitesi, Karaköy'deki kilisede yaşayan Keldanilere dönüş yolculuğunda eşlik edilmesi için çağrı yaptı. (15 Haziran 1992, Ö. Gündem)

● 18 Haziran'da yolculuğu organize eden HEP İstanbul il örgütü ve gazetecilerle önceki gün Şırnak'ın Uludere ilçesine ulaşan 58 kişilik heyetten 14 kişi gözaltına alınmıştı. Gözaltındakiler 24 saat karakolda tutulduktan sonra dün öğle saatlerinde serbest bırakılarak Mehri köyüne doğru yola çıktılar. istanbul çıkışına kadar polis tarafından izlenen heyet Uludere'ye kadar hiçbir engelle karşılaşmamış, dün jandarma tarafından durdurulmuşlardı ilçe girişinde. Heyetten; Fethi Ahmet Gül, Orhan Kaya, Salih Beşaltı, Zeynep Oğuz, Yıldız Durmuş, Mustafa Bayramcı, Rıdvan Aybak, Yılmaz Varol, Düzgün Demir; Keldanilerden Semire Diril, Ebru Diril ve İshak Diril Uludere Emniyet Amirliği'ne götürüldü. (22 Haziran 1992, Ö. Gündem)

● Keldani köyü yine yakıldı. Şırnak-Beytüşşebap koruculuğu kabul etmeyen Mehri (Kovankaya) köyünün 1990'da yakılması üzerine İstanbul'a göç eden 3 Keldani ailesi, 1992 Haziran'ında köye bir heyet eşliğinde geri dönmüşlerdi.

Köylülerin dönmelerinden 2 yıl sonra yaklaşık 10 gün önce 2 bin kişiden oluşan devlet güçleri tarafından yine basılan köyde tüm evler, ekin, bağ ve bahçeler ateşe verildi, yakılıp yıkıldı. Köylüler köy ortasında toplanıp dayaktan geçirildi; tüm hayvanları kurşunlandı. Baskından sonra, eski köy muhtarı Hürmüs Diril, şikayet için gittiği Beytüşşebap'ta gözaltına alındı, tutuklanarak cezaevine kondu...

Kalın fırçalar... Çizgiler... İnce şeyler...

"Ah! kimselerin vakti yok/ durup ince şeyleri
anlamaya/ kalın fırçalarını kullanarak
geçiyorlar/evler, çocuklar mezarlar çizerek
dünyaya/ yitenler olduğu görülüyor bir türküyü
açtılar mı/ bakıp kapatıyorlar geceye giriyor
türküler ve ince şeyler!" (...)

(Gülten Akın / İlkyaz)

Faize ÖZDEMİRCİLER

Kalın fırçalarını kullanarak geçtiler; evler çizerek, evler yıkarak. "Eski Hayatlar"ın enkazı üzerine "Yeni Hayatlar", "öteki"nin fotoğrafları üzerine "Yeni Fotoğraflar" yerleştirdiler. Anılar bir araya geldi, karıştı, barıştı ama anı sahiplerini barıştıramadı. Yıllar su gibi aktı, "Büyük Adamlar" sözde barış görüşmelerine gittiler... geldiler... gittiler... geldiler... Bu görüşmelerde neler konuşuldu, neler konuşulmadı, fotoğraf sahipleri hiç bilemediler ve sormadılar. Alttaki fotoğraflar öylece unutuldu. Zaman kendi haline bırakılırsa, en can alıcı yerinden çarpar insanı; belleğinden. Öyle de yaptı!

Sonra birisi sınırı aşıp "öteki"yle konuştu. "Öteki", evinin, ölmüş annesinin fotoğrafını istedi. Buldular, yolladılar. Bunu sevinçle anlattılar kahve sohbetlerinde, meyhanelerde. Mutlu oldular! Adanın güneyinde kalan "Eski Köyleri"nin fotoğraflarını çektirdiler Londra'da bir düğünde karşılaştıkları "Eski Köylüleri"ne. Dedikodusu yayıldı "Yeni Köyde"; duyduk duymadık demeyin "Eski Köy"ün fotoğrafları Osman Dayı'da diye! Birisi, portakala aşıladığı turunç fidancıklarını aradı fotoğraflarda, bulamadı. Bir başkası ilkaşklarını, ilkyazlarını aradı. "Eski Köy"ün fotoğraflarını elinin tersiyle itip, oralarda hiç yaşamamış gibi davrananlar çoğunluktaydı... Haritanın yırtık zamanlarında doğmuş bulunup, ortaokul sıralarından başlayarak Toros dağlarını öğrenen, Toroslar'ı bilmeyen, yeşil çizginin ötesini uçsuz bucaksız deniz sananlar da vardı. Merak etmemek suç sayılmazsa, bu yabancılaşmada suçları yoktu.

Kalın fırçalarıyla geçenler barışın üstünü kapattılar önce. Adını koymak dilemekse, silah sesleri arasında doğmuş çocuklarına Savaş ismini vererek, savaşı diler duruma düştü İNSAN. Aynı İNSAN, "Barış geldi" anonslarının yapıldığı zamanlarda doğan çocuklarına Barış ismini verirken, tarih karşısında günah çıkarmaya mı kalkmıştı, bilinmez! Sözde barışı getirenler çocuklara isim babası oldu uzun zamanlarca. Şimdi aynı çatı altında Baba Savaşlar. Çocuk Barışlar... Eceler... Eceler...

Mezarlar çizdi kalın fırçalarıyla geçenler... O geçenler... O mezarların üstüne kuruldu saltanat. Mezarların ne kadar çok fotoğrafı çekilirse o kadar güllük gülistanlık oldu mekanları. Büyük Şehirler'in lüks salonlarda sergiler açtılar. Mezarlı fotoğrafların altına "ibret olsun" diye yazmadılar, "utanmalıyız" demediler. Mezarların ve acıların taze durmasını ister gibiydiler. Çocuklarına önce Savaş, sonra Barış ismini verenler yine dinlediler ve seyrettiler. Bir zaman sonra güldüler.. güldüler... Gülmenin buradaki anlamı biraz inanmamaksa, biraz da bilmemekti!

Düze çıkmak için hiçbir şey yapmadılar. Yapamazdılar, çünkü onlar hep düzde olduklarını sandılar. Kuzey'den gelecek yardımı, Amerika'dan gelecek "Barış"ı (?), maaşlarının artmasını, terfi etmeyi ve iktidarın merkezine yaklaşmayı beklediler. Yaklaştılar da! Oralara yaklaştıkça İnsan'dan, ranttan pay aldıkça öz yurtlarından uzaklaştıklarını anlamadılar.

Soru işaretleri, ünlemler çok, üç nokta hep azdı. "Vatanhainleri" soru işaretlerini yanıtladı. Ünlemlere şaşırdı, eksik olan ve duygu olan üç noktayı gündeme getirdi de, ne yanıtlar, ne şaşkınlık, ne de üç nokta ilgi gördü. Kimse oturup düşünmedi; "bunlar nasıl haindi" diye. Çelişkilerle yüklüydüler. Ve tehdit altındaydı bellekleri, öylece, yüzeyde kendi yaşamlarının derinliğine varmadan yaşadılar... yaşadılar... yaşadılar.. ve her gün biraz daha azaldılar/azaltıldılar. Azalmak da, azaltılmak da sevgiye, barışa dört elle sarılacak kadar acı vermedi onlara. Azaldıklarında/azaltıldıklarında hep başka şeylerle doluydular.

Derine vardılar, varıyorlar derken, birileri hep yüzeye çağırdı onları; her şeyin güllük gülistanlık olduğu, İnsan'ın hiç kucaklamadığı ve kucaklanmadığı yere... Yanıltıcı, aldatıcı sorunlar karşısında bilerek veya bilmeyerek hep yanlıştan yana oldular. "Bilerek" de, "bilmeyerek" de onların hatasıydı. Bu hatanın kökünü dışarıda aramaya kalkanlar, toplumsal/siyasal yaşama egemen olan paranoyanın biraz daha kök salmasına katkıda bulundular, o kadar!

Tek hakları beş yılda bir seçim sandıklarına koşup, demokrasinin sözümona "insanın kendi kendini yönetme hakkı"nı kullanmak oldu. Bu "hak"kı kullandılar, ama hiçbir dönemde kendi kendilerini yönetemediler. Neye hizmet ettiklerinin ayırdına varmadan koştular sandıklara. Bu arada "Saltanat" kurulmuş, hoşnut olmadıklarını iddia ettikleri düzen onların sayesinde sağlam ayaklar üzerinde durmaya başlamıştı bile. Onlar başkaldırmamakta direndiler. Ve Demokrasi gereği Egemenler devraldı Onlar adına düşünmeyi. Denir ki, yaşamları karanlık çizgiler üzerinde seyredenlerini geceleri, uyku öncesi tavan hesaplaşmalarıyla doludur. Ama, kesinlikle biliyoruz ki, bu hesaplaşmalara dahil değildir "İnce Şeyler." "İnce Şeyler"... yani acılı çizgiler, sınırlar, duvarlar! Ada'yı ikiye bölen çizginin yeşil kalemle çizilmişliği, yeşili bölünmüşlükle suç ortağı kılmıyor, ama Yeşil Hat artırıyor acıyı. Bazı yüreklerde artan acıya rağmen parçalanmışlık ve ölüm anlamındaki duvar onu ortadan kaldırma eğilimini değil, varoluşunun devamını içeren eylemleri artırıyor. Bu çelişki, bir yandan duvar'ın yaşamdaki yerini basite indirgerken, bir yandan da, her iki yarım'da yaşamaktan acı duyanları ayrıntılara yöneltiyor. Kolayca anlaşılacak kadar basit, kolayca anlaşılamayacak kadar "BASİT" oluyor yaşam. Kolayca anlıyoruz ada'yı ikiye bölen çizgiyi ve kolayca "ANLAYAMIYORUZ." Onu yaratanlar ve devamını savunanlar, kolayca anlatabiliyorlar ve kolayca "ANLATAMIYORLAR."

Sarayönü'nü Atatürk Meydanı'na, Yeşilköy Hava Limanı'nı Atatürk Hava Limanı'na dönüştürenler coğrafya üzerinde isim, şehir oynayarak Büyük Ünlü Uyumu'nu önce harita üzerinde gerçekleştirdiler. Şimdi ada'nın kuzeyinde Sakaryalar, Dumlupınarlar, Yeni İzmir'ler, Yeşilköy'ler, Yeşilyurt'lar... İnönü'nün haberi olmuş muydu bilmiyoruz; Mesarya'nın göbeğinde İnönüler.

Gerçekleşen Büyük Ünlü Uyumu'na rağmen, öngörülen yaşam -giyenler farketmese de- sırıtan bir elbise gibi durdu sırtlarda. Onlar, hayatı var etmeye çalışmadan, "buralarda hayat yok" dediler ve gittiler. Egemenler'i hiç ilgilendirmedi "buralarda hayat yok deyip" gidenler. Harita üzerinde oynanan isim-şehir oyunundan sonra azalanın/azaltılanın boşalttığı yerler dolduruldu. Siyasiler bunu doğrulayan demeçler verdiler. Bir Türk'ün gittiği gün onlarca Türk gelecekti. Kime neydi göçten, azalmaktan; yurdunu terkedip bir daha geri dönmeyenin canı cehenneme gitsindi.

Asimilasyon gündeme geldikçe "bir Türk giderse on Türk gelir" diyenler de soruna "parmak basmak" zorunda kaldılar. Sorun tamamen Gelenler'in KUVET'i ilk defa görmüşlüklerinden kaynaklanıyordu. Ve Gelenler KUVET'e alıştıkça problem kendiliğinden çözülecekti. Azalanlar da inandılar bu safsataya. KUVET'le daha önce tanışmış olmanın havası ve bu hava üzerinde odaklaşan konuşmalar, Kıbrıs Meselesi'ne Aziz Nesin'lik bir boyut kazandırdı. Artık, adadaki en büyük eksiklik bir Mizah Ustası'ydı. Ve yoktu öyle bir usta. Sorun KUVET'te değil, KUVET'e doldurulan sudaydı. Ve Azalanlar'ın da Gelenler'in de farkında olmadıkları bir şey vardı: Onlar, aynı KUVET'te boğuluyorlardı.

Elbiseler de, fotoğraflar gibi, karıştı zamanla. Kimse ada'ya kendi elbisesini giydiremediği gibi, kimse de gerçek fotoğrafını çekemedi. Bulanık fotoğraflar dolaştı dünyayı. Ara sıra ortaya konan ve şiir olan net fotoğraflara adalılar bile rağbet etmediler. O kadar değişmişlerdi ki, fotoğraflarda kendilerini seçemediler. Böylece, değiştirilen toplumsal yapı, kimsenin düşünmeye zaman bulamadığı "İnce Şeyler" olarak kaldı. Zaman geriye doğru akıyordu. Hep açık duran ve yarımülke'yi "korsan ada"ya dönüştüren kapılardan parayla birlikte terör, şiddet ve baskı akmaya başladı. Duyarlı olmanın adı ihanet oldu da, neye ihanet olduğunu kimse söylemedi. Hep açık duran kapılardan gelebilecek...

Güzel'e rağbet yoktu. Bu bir Türk Filmi ise, Güzel hiçbir zaman "Esas Oğlan" olmadı. Ve Ada Aphrodite'den dolayı kadınsa, sevdiği başka, seveni hep başka oldu.

Tarih boyunca "kendi" olmayı başaramayan adalılar yaz gecelerinde kapıları, pencereleri açık uyuyamayacaklar bundan böyle. Önce elleri varmayacak av tüfeklerini yastıklarının altına almaya... Sonra can korkusu diyecekler -tarih boyunca dedikleri gibi- Kuzey'e çevrilen gözler türkülerde değil, yürek tırmalayan seslerde arayacak umudu. Kendileri olmaktan korkacaklar... korkacaklar... -tarih boyunca korktukları gibi- Ve oturup düşünmeyecekler Büyük Ünlü Uyumu'nun haritacığımızdaki anlam ve önemini. "Büyük"ün, "Uyum"un kimleri ve neleri karşıladığını, "İnce Şeyler"i!... Bir yönüyle Duvar, bir yönüyle sağımız, solumuz olan Çizgiler'i...

Her hayat bir çizgiye tekabül etse de, her çizgi temiz, net bir hayata tekabül etmez ki! Yürürsünüz... yürürsünüz... Bir yerlerde ya oyalarlar sizi, ya da bilerek oyalanırsınız. Ne için, kimin için harcadığınız belli olmayan bu zaman içinde kalın fırçalılar çizginizin üstünü kapatır, bulamazsınız. Başkalarının çizdiği çizgiler üzerinde yürürsünüz, kendi yaşamınız eğreti bir elbise olur sırtınızda, siz ona, o size yakışmazsınız!

Sahibi meçhul olduğu söylenen bir kurşun gelir sonra. Çizgisini şaşırmayan bir kalem susturulur. "Faili Meçhul" olur cinayetin adı. Bir soru kalır geriye. Üzerinden kalın fırçalar geçmiş, suçlamayan, ortaya seslenen, yanıtsızlığı önceden belli, dostlar alışverişte görsün sorusu: Katil kim? Katil kim? Katil kim?

Katillerin bulunmasını, cezalandırılmasını ortamı yaratanlar, talep edenler, demokrasi oyuncuğunun en önemli rolünü üstlenirler. Hem izleyicisidirler oyunun, hem oyuncusu.

Hoşnut olmadıkları düzen kendi eserleridir, bilmezler! Katil kim sorusu, biraz kimleri karşıladığı bellli olmayan "Biz" öznesine, biraz da "Onlar"a gönderme yapar. "Biz"in ve "Onlar"ın buluştuğu yerde egemen olansa kimliksizlik ve korkunç yabancılaşma...

İNSAN, "Olaysız" zamanlarda "aman barış geliyor" diye, "Olaylı" zamanlarda "aman savaş geliyor" diye çaldırılan tehlike çanlarıyla alarma geçerken, yaşamın akışını belirleyen tek şey kalıyor geriye: BAYRAK! Bayrak uğruna can verenler ve bayrak uğruna can alanlar adadaki TERAZİ'nin iki gözünde eşit ağırlıkta şimdi. Fanatizm adanın güneyinden motosikletine binip sınırı delmeye kalkınca, "Sınırsız Bir Dünya" gibi özgürlükçü sloganlar bile şovenizmin kucağına oturur. Kuzeyden getirtilen takviye kuvvetlerle birlikte Tehlike kavramı da diğer bütün kavramlar gibi tersyüz olur böylece.

Hangi tehlikeye karşı alarm sorusu yanıtsız kalır. İki ucu da yanlıştır artık elimizdeki değneğin.

Çok değil, kısa bir süre önce duygularını seslendiren beş bin yürek Atatürk Meydanı'na çağrılmış Sarayönü'ne koşmuştu. Çoğul anlamda "Biz"i karşılamayan bu kalabalık, adı değiştirilen meydanda kısa bir süre için, umudu duyguya dönüştürmüştü. İNSAN, bilinçaltıyla boyuneğmişliğiyle aynı İNSAN'dı. O unutmaya hazırdı!

Kurşunların gerçekte barışa sıkıldığı, taşların, sopaların, silahların ve bayrakların barışı yaraladığı acı gerçeği, duyguları da yanına alarak örgütülenemedi. Kalın fırçalılar bir kez daha kapattı çizgileri, "İnce Şeyler"i... Tek çizgi kaldı onca acıdan sonra: YEŞİL HAT!

Yazsonu ve gece

Filiz ÖZDEM

Kent ışıklarının, insanı yıldızların tepesine tepesine düştüğü duygusundan yoksun bıraktığı bu hafif rüzgarlı ve hüzünlü yazsonu akşamında, uzun zamandır yapmadığım bir şeyi yapıp, karanlıkta radyo dinleyip, o "yak bir sigara, kül olsun dertler ucunda" diyen eski şarkının dediğini yaptığım; radyoda "toprağı dinle, göğü dinle, yaşamak desin" diye şiirler okunurken benim dinlediğim hiçbir şeyden bu sözü duymadığım; otuzlu yaşlarıma geldiğim şu ince zamanda garip bir yorgunluğun kıskacında, nedense insanları, aşkları, hayatı tükettiğimi düşündüğüm bu kırılgan, mutsuz yaz akşamında; bilimadamlarının Mars'ta ilkel yaşam belirtileri bulunduğu haberini şevkle dünyaya ilan etmelerine hala yolluk, yoksulluk, acı çekilen, hala o büyük anlamsızlıktaki anlamda savaşların sürmesinin eziklliğinin inlediği ve zifri karanlık denemeyecek ve yeni bir karanlık tanımı bulmayı şart koşan bu garip yaz akşamında; hala uçurtmalara sevinen çocukların ve aşığından haber gelir umuduyla telefonun başından ayrılamayan aşklara düşebilen büyük çocukların varlığına eşlik eden bu masalsı ve romantik akşamda; doğduğundan beri kıyıcı, zalim ve etobur dünyanın bu herhangi bir akşamının içine gömülmüş herhangi bir insan olarak kendimi, geceyi, hayatı dinliyorum...

Yaşama hastalığı

Lisede, tarih dersinden bütünlemeye kalacağım için beni yanına çağırarak kurtarma sözlüsü yapan tarih hocama öylesine, boş boş bakıp, koridora çıkarak yüzümü tüy gibi hafifliğiyle çiseleyen yağmura uzatıp, ağlayarak okuduğum "avutamaz kalbimi ne yağmur, ne şiirler"i, içimdeki o amansız dünyaya sığamama gerçeğini, kitaları nasıl da içerek okuduğumu anımsıyorum... Daha kaç yaşındaydım? Niçin kendimi böylesine avutulamaz hissediyordum? "Sayrı yanlarına rastladım sık sık yaşamın:/ boğazlanmış akan ırmağın çağıltısıydı/ hışırdamasıydı yanık yaprağın,/ yere yıkılmış attı" diyen Montale'nin sözünü ettiği "yaşama sayrılığı, hastalığı" idi herhalde başıma gelen.

Elias Canetti Kurtarılmış Dil adlı kitabına en eski anısını anlatarak başlar. Burada bir çocuk anlatılır. Çocuk bir sabah dostça gülümseyen bir apartman komşusuna rastlar ve adam ona "dilini göster bakayım" diyerek çakısını çıkartır ve dilini keseceğini söyler. Ondan sonra her sabah, bakıcısı onu yürüyüşe çıkartırken yinelenen bu sahnede çocuk her defasında merak ve korkuyla söyleneni yapar. Bu sahnede henüz "akıllanmayan" ve merakına, korkusuna karşın, yenik düşen bir çocuk vardır. Bu saf merak hayatının içinde ne çabucak bozulur. Çünkü çevremizdeki her şey bizden büyümemizi ve akıllanmamızı ister. Nasıl da çabuk büyüdüm ve "kitapların beni okuduğu" o dönemi geride bırakarak ben kitapları okumaya başladım. Artık başka türlü bakıyorum onlara. O eski heyecan, merak, şaşkınlık başka şeylere bıraktı yerini. Şimdi, koca koca insanlar olmalarına karşın "ama kitaplar öyle diyo" diyen ve hayatı çook uzun sanan bazı sevgili dostlarıma bilgiçce laflar ederken yakalıyorum kendimi utanarak. İşte bu savruk gecede yine romanlara, şiirlere, filmlere inanarak yaşamak "saflığa" geri dönmek isteğiyle yanıp tutuşuyorum.

Kusturica'nın tartışmalar yaratan o çok şenlikli ve biraz da burun bükerek izlediğim filmi Underground'ın final bölümlerinden kimi sahneler geldi aklıma... O kırılmış ve ters dönmüş, başaşağı duran çarmıhtaki İsa heykelini bu gece kutsal misyonunu bir tarafa bırakarak, insanlık tarihindeki en büyük kurbanlardan birinin ardından yakılan bir ağıt sahnesi olarak anımsamak, anlamak istiyorum... Filmin kapanış sahnesinde ölümden sonra, başka ve güzel bir yerde yeniden bir araya gelen insanları düşünüyorum şimdi... Nedendir bilmiyorum... Ama şiddetle ruhun ölmezliğine inanmak istiyorum. Dinlerin söylediği anlamı bir kenara bırakarak- başka bir dünyanın olması gerektiğine inanmak istiyorum...

Ben gözleri olan bir varlığı yiyemem

1996 İstanbul Film Festivali'nde gösterilen "Kimse Beni Sevmiyor" adlı (yanılmıyorsam bir Hollanda filmiydi) filmde geçen bir sahne hiç aklımdan çıkmıyor:

Kadın birine aşıktır, ama mutsuzdur ve adamı unutmak istemektedir. Kadının doğaüstü güçlere sahip apartman komşusu Afrikalı dostu, ona bir çorba hazırlar; çorbanın içinde adamın yırtılmış bir fotoğrafı vardır ve eğer kadın bu aşktan kurtulmak istiyorsa bu büyülü çorbayı içmek zorundadır. Kamera çorba tabağını gösterir; kaşıkla karıştırılan ve dönen sıvıda, yırtılmış fotoğrafın parçaları da dönmektedir, ama adamın gözlerinin olduğu parça özellikle dikkatini çeker.

Kadın, omuzları düşmüş, bezgin ve umutsuz bir ifadeyle şöyle der: "Ama ben gözleri olan bir varlığı yiyemem ki..." Gözleri, yüzü olan, bizim gibi kan taşıyan, öldürülerek yenen canlıları yemeye duyduğum ilk tepki, pek çok insanda olduğu gibi, çocukluğumdaki kurban bayramlarına dayanır. Bir de avlanmayı çok seven dedemin, dönüşte taşıdığı o güzel keklik, ördek ve tavşanların, o bağ evinin avlusuna bırakılıveren cansız, tüylü bendenlerinin kana bulanmış iç burkucu görüntüsüne... Ağlaya ağlaya, yolunuşuna, yürüyüşüne ve pişirilmesine çaresizce tanık olduğum bu güzel varlıkları büyük bir afiyetle yiyen ev ahalisini kendi "açlığımla" terbiye ettiğimi sanır, küskün ve hayretler içinde hayvancıkların silinip süpürülüşünü seyrederdim bahçe kapısının kenarına sinip...

'Her soluk, boyunduruk bize'

Derken bir gece okuduğum ve beni çok etkileyen bir şiir, yüzü ve gözleri olan hiçbir canlıyı yemeyeceğim bir yaşamın ilk sözleri oldu.:

ÇALI

Her şeye yeterdim eskiden, güzel ve körpeydim / ölüm de düğündür, körpeydim hiç olmadığım denli; / darmadağın yılların saçı, elemle geçti bu hayat / ah yazık, yeni dirlikler sunamam artık size. / Düşünün diri ot kokusunu, dinmiş uğultusunu toprağın / eşitliğin kemirdiği kökü, kemikten ayrılan eti; / bir erkek yontusu çıkarın yokluğun aleviyle / kral başı, mutlanmış ayrılık, simetrik kaygı, / insin yeryüzüne insansı bekleyiş, / bütün yankıların taşlaşan gölgesinden. / Soyuldu sesin derisi, incelikli değil hiçbir şey / susarak bitirdim ne kaldıysa varlıktan geriye / birkaç karaağaç gövdesi, ören yeri, varoluş / ve evrenin çılgın "gelgit"i, kıyıcı, etobur / böğürtlenler gibi tek tek ve çoğuluz gömütlerde, / acıyla dönüyor uzaklığın başıboş çalgıcısı. / Bizim de yapraklarımız vardı seslerden önce; / kabuktuk içten içe daraltan damarı, bir böcek belki / suyun ağrısı, içi dolu bir çiğit / günlerin altın pası, eskiyen ve yenilenen. / Kesekli bir tarladır ölülerin bitkisel yalınlığı / bir görüntü, belleğin esrik, uyumlu çizgisinde / bedenin evciği ak tuğla, gümüş ladin, kararan kerpiç / yeşil ve eski su tadında binlerce yakarış / bir rüzgar uçurur bir uçtan ötekine, / incelmiş ruhlarını ellerimizin / ey hatır bilir çürüme, ölümün biricik deneği / çevirdik işte sana çağcıl kadırgalarımızı / üflüyor derinin yelkenini, taşların derinliği / mutluyuz şimdi burada, kadınlar ve erkekler olarak; / bir horoz esnemesi, yazgının iletken kancası / erincin eteğindeyiz, her soluk, boyunduruk bize. (Mustafa Köz)

Biz ruhumuzu öldürmeyen bir dünya istiyoruz

1993'te aldığı Nobel Edebiyat Ödülü'yle, bu ödülü alan ilk karaderili olan Tina Morrison, Sevgili adlı o güzelim romanında, edebiyatın o koca koca kuramsal kitaplarda anlatılan kimi gerçekleri bazen bir dizeyle, bir paragrafla bile nasıl da özlüce, sanki bir çırpıda anlatıverdiğini bir kez daha gösterir. Bu kitapta köle Sixo ile Öğretmen denen efendisi arasında şöyle bir konuşma geçer:

"Sen şu domuz yavrusunu çaldın mı? Evet çaldın."

Sixo yalvarmak ya da yadsımak için oturduğu yerden kalkmadı. Elinde yediği domuzun kemiği, tabağında etin kıkırdağı parlıyordu.

"Çaldın değil mi?"

"Hayır efendim" dedi, fakat gözlerini tabaktaki etten ayırmama nezaketini gösterdi.

"Bana çalmadığını söylüyorsun. Gözümün içine bak da söyle."

"Hayır efendim. Çalmadım."

Öğretmen gülümsedi. "Sen mi öldürdün?"

"Evet efendim. Ben öldürdüm."

"Sen mi kestin?"

"Evet efendim."

"Pişirdin mi?"

"Evet, efendim."

"Sonra da yedin mi?"

"Evet, efendim. Yedim."

"Peki sence bu hırsızlık değil mi?"

"Hayır efendim. Değildir."

"Öyleyse nedir?"

"Size ait olan malı geliştiriyorum efendim."

"Nee?"

"Hayvanı iyi beslemek için Sixo çavdar ekti. Daha iyi ürün alabilmeniz için Sixo toprağı sürdü. Sixo daha iyi çalışabilsin diye Sixo'yu besledi." Akıllı ve hazırcevaptı ama Öğretmen onu kimin efendi, kimin köle olduğunu göstermek için dövdü. Efendilik ve kölelik biçim değiştirerek de olsa sürüyor. Bizler, bizi sarıp sarmalayan gündelik hayatımızın içinde, yer değiştire değiştire bazen efendi, bazen de köleyi oynuyoruz. Ve efendi– köle karşıtlığında, efendi olanın her zaman yerini ve ayrıcalığını bildirmesi bir zorunluluk olarak varlığını koruyor.

Aşkta, dostlukta, ailede, işte, toplumun bütün kişisel ve kişilerüstü "kurumlarında" iktidar ilişkisi sürdüğü sürece efendi efendiliğini hep, her zaman, yeniden ve yeniden göstermek istiyor. Çocuğumuz, kocamız, sevgilimiz, dostumuz, öğretmenimiz, patronumuz, yasalarımız inceltilmiş ya da kaba saba bir hükümranlıkla bize yerimizi, görevlerimizi, sınırlarımızı bildiriyor.

Oysa biz çocukluğumuzu öldürmeyen; bizi "akıllandırmak" için uğraşmayan; düşüncelerimizi, beynimizi, düş gücümüzü, duygularımızı, özgürlüğümüzü çürütmeyen bir dünya istiyoruz.

Biz, ruhumuzu öldürmeyen bir dünya istiyoruz...

Althusser'in çemberi

Sedat KALIPÇI

Sorun çemberden, onun içinde kalınarak nasıl çıkılabileceği sorunu, aslında tüm felsefi (ve siyasal ve de askeri) problemlerin üst problemidir" diyor Louis Althusser. Ve bir başka yerde K. Marks'tan bir alıntı yapıyor: "Filozof kendisiyle olan kuramsal ilişkisini kavramda (yani kendi felsefe anlayışında) dile getirir."

Birisi beni, diğeri de kendisini sevemeyen iki arkadaşla konuşuyorduk, bundan üç yıl kadar önce. Bana, L. Althusser'in "Gün Uzun Değil" adlı kitabı tavsiye edildi. Adını not etmiştim. Sonunda kitap "Gelecek Uzun Sürer" adıyla karşıma çıktı.

Bizden birini anlatıyor. Zuladaki, o pek de görülmek istenmeyen resme işaret ediyor. İdeolojik, politik, felsefi vs. o çok bilinen resimlerden daha başka bir resme, kişilik resmine işaret ediyor. Anlatılan, yine bizim hikayemizdir ve bu sefer, iğne de bize batıyor, çuvaldız da.

Althusser, "Sorun çemberden, onun içinde kalınarak nasıl çıkılabileceği sorunu; aslında tüm felsefi (ve siyasal ve askeri) problemlerin üst problemidir" belirlemesini yaparak bütün yaşantısının asal sorununu ortaya koymuş oluyor. Bu, onun hayatının her alanıyla olan ilişki ve çelişki ve çözüm biçimini özetliyor. Her yaşantı bir çember içinde gelişir, sorun bu çemberden onun içinde kalınarak nasıl çıkılabileceği sorunudur. Yazarın çocukluk, askerlik, politik yaşantılarından aşağıda vereceğim örnekler bu sözleri daha iyi açıklayacaktır sanıyorum. Aynı zamanda çemberi neden kıramadığını da.

Althusser, yukarıda sözü edilen "felsefi çember" formülüne, yaşantısının çocukluk, askerlik, politik, cinsel vb. birçok alanlarındaki çemberlerden geçerek, aslında geçemeyerek ulaşmıştır. Ve burada, Marks'ın "Filozof kendisiyle olan kuramsal ilişkisini kavramda (yani felsefe anlayışında) dile getirir" formülünün özellikle Althusser'e çok uygun olduğunu düşünüyorum.

Yazarın bir türlü kıramayıp, içinde kalarak kurtulmaya çalıştığı ve yaşamının diğer alanlarına ve neredeyse ölümüne kadar taşıdığı en önemli çember, çocukluk döneminde kurulmuş olan, merkezinde annenin olduğu ve bizzat bu annenin koyduğu yasaklardan oluşan ilk çember, ana ile oğul arasında kurulandır.

Hastalık hastası bir annenin çocuğu

L. Althusser, bedensel ilişkiden, özellikle cinsel ilişkiden korkan, nefret eden, "her şeyin kafalar içinde –özellikle bedenlerde değil"– geçmesini isteyen, sevdiği insanın yerine bir başkasıyla (onun erkek kardeşi) evlenmek durumunda kalan ve bu evliliğin daha ilk gününde kendisini, "dünyası altüst olmuş, parası çalınmış ve ırzına geçilmiş; bedensel olarak zedelenmiş... kendi başına kurmayı ve sevmeyi başardığı bir yaşamdan çaresizce kopartılmış" bir durumda bulan hastalık hastası bir annenin çocuğu olarak dünyaya gelir.

Yani daha baştan kaybetmiştir! İsyan etmemenin, edememenin biyolojik kökeni ana kucağından da öteye, taa ana rahmine uzanmaktadır. Yukarıda anlatıldığı türden bir psikolojik yapıya, kişiliğe sahip bir kadının, rahmine düşen "şu şeyi" sahiplenemeyeceği, benimseyemeyeceği ve onunla herhangi bir ilişki/ iletişim kurmaktan bilinçli ya da bilinçsiz olarak, ısrarla kaçınacağı ortada. Ana ile evlat arasında kurulamayan bu (enerjisel) iletişimin, çocuğun sinirsel ve duyumsal yapılanmasında çok önemli olduğu da artık bilimsel sır olmaktan çıkmış durumda. Arkasından, erken çocukluk dönemindeki ana– evlat ilişkisi vardır. Yukarıda anlatılan türde bir annenin, çocukla fiziksel/ dirimsel /enerjik /duygusal bir ilişkiye girmeyeceği/ giremeyeceği, yalnızca, ahlaki, sosyal kökenli "analık görevleri"ni yerine getirmekle yetineceği malum. Çocuğun emzirilmesi yalnızca anadan çocuğa süt aktarılması değil, aynı zamanda karşılıklı enerji alışverişi olduğundan, böyle soğuk bir anadan emmek, çocuğun bu enerji alışverişi ihtiyacını karşılamaz. Çocuk da soğumaya başlar. Vücudun dış yüzeyindeki enerji yayılımı içe doğru

çekilir. Vücudun kendini duyumsaması çeşitli düzeylerde zorlaşır.

Althusser, kendisini duyumsamakta zorluk çektiğini, "kendime özgü bir varlığım, sahici bir varoluşum olmadığından, duyusuz sanacak kadar kendimden şüphe ettiğimden... kendimde hiçbir beden hissetmediğimden" şeklindeki sözleriyle defalarca belirtmiştir.

Kendi öz arzularından taviz vermek..

Çocuk anasına biyolojik nedenlerden dolayı bağlıdır. Erken çocukluk döneminde boy gösteren "anne sevgisi" ise çocuğun gereksinmelerini karşılayan, gideren kişiye karşı edindiği duygu durumudur. Bu anlamda çocuk için annenin sevgisini hissetmek, güven duygusuna kavuşmak anlamında çok önemlidir. Bu "ana sevgisi/düşkünlüğü", enerji dengesi sakatlanmış, yüzeydeki yaşam enerjisi vücudun içine doğru çekilmiş, kendini hissedemeyen, kendi başına olamayan çocuklar için çok çok daha önemlidir. Bunlar ana sevgisini kaybetmemek için, analarının arzularıyla çatışma durumunda olan, kendi öz arzularından taviz vermeye çok daha fazla yatkındırlar. Aslında bu sevgi kaybetme korkusunun öteki adıdır. Çocuk annenin istediği gibi olmaya ve yapmaya çalışır. Kendi hoşuna gitmeyen şeyleri dahi yapmak zorunda hisseder kendisini. Çünkü isyan edebilecek, çemberi kırabilecek, her şeyden önce biyolojik güce sahip değildir. Ve yalan burada başlar. Yalan mekanizması, açıkça kırılamayan yasak çemberinin içinde kalınarak aşılmasına yarayan bir pratik tutumdur. Yalnızca anaya değil, aynı zamanda çocuğun kendisine de yöneliktir. Yani hem anayı (otoriteyi), hem de kendini kandırmaya yöneliktir. Bakın ne diyor Althusser: "Evet, ben yıllar boyu annemin istediğini ve sonsuza dek (bilinçdışı sonsuzdur) öteki Louis'nin kişiliğinden beklediğini gerçekleştirdim; ve bunu, onu baştan çıkartmak için yaptım. Bütün bu usluluk, yürek temizliği, erdem, saflık, tenden sıyrılma, okul başarım, hepsinin üstüne bir 'edebiyat' kariyeri... ve son olarak yüksek öğretmen okuluna giriş, hepsi bunun içindi."

Bu, herhangi bir arzuyu, onun elde edilmesine engel olan otoriteyi (burada anayı) doğrudan aşarak değil de, bu otoritenin hoşuna giden şeyler yaparak elde etmeye çalışmak düşüncesi çocukluk döneminde böylece kurulduktan sonra neredeyse yaşamının sonuna kadar takip eder. Bir çocuğun dirimsel enerji sistemi ne kadar dumura uğramışsa, yani o, bedeninin sesini ne kadar az duyabiliyorsa, bu bağımlılıktan kurtulması o kadar zorlaşır. Bu, Althusser'de aynen böyledir. Yaşamın her döneminde yeniden kurulan bir çember denklemi ve bu çemberin içinde kalınarak aşılması sorunu onun yakasını hiç bırakmamıştır. Yaşamın ilerleyen yıllarında aile, okul, din, askerlik, politika, aşk, felsefe vb. alanlarda kendini, yeni girdilerin etkisine göre yeniden ve yeniden kurmuştur.

Tavlıyormuş gibi yapmak üzere...

Okul yaşantısında da durum aynıdır. .. "Ben, ancak gerçek yaratılışın hakkında insanları aldatarak; hiç sıkılmadan, hocamın –yani tavlıyormuş gibi yapmak üzere karşı çıkmak istediğim bir başka kişinin– düşüncelerini, akıl yürütmelerini, ifade biçimlerine varıncaya dek çalarak, var olabiliyordum." "Ben dememiş miydim, hiçbir hoca kendi imgesinin kendisine geri yansıtılmasından hoşnut kalmazlık etmez ve herhalde seçkin bir öğrencide kendini görmekten duyduğu bilinçli/ bilinçsiz hazzın etkisiyle, çoğu kez bunun farkına bile varmaz."

2. Dünya Savaşı'nın sonuna kadar sürecek tutsaklığına bilişkin söyledikleri ise daha açıklayıcıdır. "Bu kamplardan birini hatırlıyorum. Dışarı çıkmak için bir ambulansa binmek yetiyordu. Bir başkasında ise özgürlüğe kavuşmak için vagondan atlayıp istasyonun arkasındaki küçük köyün içinde kaybolmak yeterliydi. Ama için içinde kaçak sayılmak korkusu ve her şeyi kurallara göre yapmak için verilmiş söz vardı.." "Tam üç ay doğru dürüst korunmayan Fransız kamplarından kaçmak için bir sürü fırsatımız oldu: İkmal kamyonları ve Kızılhaç araçları buralara serbestçe giriyor ve bize kamptan kaçmak için yardım öneriyorlardı. Ama fazla saftık biz. Hiç Kızılhaç örtüsü altında firar edilir miydi?.." "Gerçekte ben bu tutsaklık yaşamına pekala yerleşmiş ve uyum sağlamış olduğumu kabul etmeliyim (öyle ya, Alman nöbetçilerin ve dikenli tellerin koruması altında tam bir rahatlık ve güvenlik içinde değil miydik?)..." "...en güvenilir firar yolunun **onları bir firar olduğuna inandırmak** ve üç-dört haftadan fazla sürmeyen teyakkuz durumunun geçmesini beklemek, sonra da gerçekten kaçma olduğunu düşündüm. Demek ki, kamptan çıkıldığı sanılsın diye **ortadan kaybolmak** (daha o zaman 'kayıplığa' eğilimim varmış herhalde), alarm geçince de kirişi kırmak gerekiyordu. Bunun için kaçmak değil, kaybolmak, yani kampın içinde bir süre saklanmak yeterliydi (bu da olanaksız değildi); önlemler kalkınca (üç hafta sonra) rahatça kirişi kırabilirdiniz. Başka bir deyişle, ben **kamptan çıkmadan** (çemberin içinde kalarak *S*) firar etmenin yolunu bulmuştum. Dolayısıyla, tutsaklıktan kurtulmak için tutsak kalmanın yolunu da! Tasarımı iyice olgunlaştırdım, ama hiç uygulamaya koymaya kalkmadım. "Çözümü" bulmuş olmaktan duyduğum gurur yetiyordu; kendimi kanıtladığıma göre eyleme geçmeme gerek yoktu. Daha sonraları bu olay üzerinde çok düşündüm: Bu "çözüm" bana çok uzaklardan (çocukluk yıllarından *S*.) geliyordu herhalde; içimdeki tehlike korkusu ile mutlak korunma ihtiyacımı birleştirip bana bu kurmaca cüreti esinliyordu." "Koruma! Evet, kampta korunuyordum ve ancak bu koruma koşulu altında böyle cüretler gösterebiliyordum." "Hiç riske girmeden banka soyşmayı, bir nükleer denizaltı çalmayı kafaya koyduğum dönemdi bu..."

Partide girişim önceliği...

Aynı düşünme ve davranış tarzı parti yaşantısı içinde de geçerli: "...Besbelli bu şekilde partide, girişim önceliğini elde tutma arzumu, yönetime ve aygıta ödünsüzce karşıt kalma isteğimi gerçekleştirmiş oluyordum, ama partinin içinde, yani koruması altında kalarak." "Ben partide kaldım, ama resmi görüşleri paylaşmıyordum, bunu yazılarım açıkça gösterir." "Fakat hoş görebileceği sınırları aşmadığım (çemberin içinde kalarak, *S*.) bir korumanın güvencesinde ben aslında, her şeyden önce, eline tarafından uzun süre bastırılmış ya da budanmış olan kendi arzularımı gerçekleştirdim."

Davranış sistemi böyle kurulduktan sonra artık kişi, kendisinden zayıf, otoriteyi temsil etmeyen, hatta otoriteyi kendisinin temsil ettiği durumlarda bile, insanlarla girdiği ilişkilerde de bu "içinde kalarak çemberi aşma" davranışını sürdürür, başka türlü davranamaz. Yıllardır birlikte yaşadığı ve sonradan evlendiği karısı Helen'in yanı sıra kendisine bir "yedek kadın" parkı oluşturur. Ve "kendisinden başka bir kadını ilgilendiren bir sevgi seçimine Helen'in de onayını koparmak konusunda duyduğu karşı konulmaz bir istek" duyar. Başka kadınlarla ilişkiye geçmek için "onun açık onayını isteme ihtiyacını" hep duyar. Her zaman Helen'den onay alma ve ona sığınma törenleri sürer. Bu şu ünlü çemberin bir başka somutlanış biçimidir. Kendi istediği şeyi yapmak için, buna "zorunlu" olmadığı halde, ondan izin/onay almak ister. Helen kendisine söylememek koşuluyla her istediğini yapabileceğini söylediği halde, o bu sözü hiç tutmaz ve başka kadınlarla olan ilişkilerini anlatır.

Filozof olmak, uzaktan, riske girmeden etkide bulunmak, aynı zamanda elini ateşe sokmamak, hep ikinci adam olarak iş yapmak yerine yaptırtmak demekti. Bütün büyük filozoflar dünya tarihinin gidişine müdahalede bulunmaya kalkmışlardı. Kendisi de bir filozof olduğuna göre...

L. Althusser'in yaşantısı, duyumsal ve düşünsel yapısı, yalnızca ve mutlaka dıştan gelen istekleri karşılamak üzere düzenlenmiş insanın, bedensel ve düşünsel anlamda özgür olabilmek için verdiği zorlu ve yıpratıcı bir mücadeleyi gözler önüne serer. Yalnızca bu kadar mı? Aynı zamanda o, hep diz çökerek isyan etmek durumunda kalmış bir insanın ağlatısıdır. "Çemberin içinde kalarak ondan çıkabilme sorunu" bu durumun felsefi formülasyonudur yalnızca. Ve kökeni çocukluk yaşantılarına dayanır. Anasına, öğretmenlerine, tutsaklığına, partisine, sevdiği kadına vb. her şeye ancak diz çökerek isyan edebilmiştir o. Başka türlüsü, belki dilinden gelse de elinden gelmemiştir. Hem kafası, hem de bedeniyle düşünüp davranamamıştır. Çünkü bedeni çocukluğunda verilen cinsel terbiye vasıtasıyla kendisinden çalınmıştır. Althusser bunu hissetmiştir, ama vücudunu geri alması ve kendisini duyumsaması neredeyse imkansız olmuştur.

Psikanaliz kuramıyla 'dirsek teması'

Karısını boğarak öldürmüş komünist bir filozof olarak, 390 sayfalık kitabının sonunda "Bütün bunlardan ben, tarihsel materyalizmin bir yerlerde psikanaliz kuramıyla 'dirsek teması' içinde olması gerektiği sonucunu çıkardım" diyerek bir şeyler sezinlediğini ortaya koymuştur. Ama, "o zamandan bu yana ve elbette Marks'ı iyi tanımayan Reich'ın evreninden çok uzaklarda, çok ilginç çalışmalar (Godelier) bu sorunlar üzerinde birçok önemli noktaya açıklık getirmiş bulunuyor" demeyi de ihmal etmemiştir.

Kimin Marks'ı ne kadar tanıdığı ayrı bir konu. Bence şurası kesin; Althusser kendi bedenini tanıyamamıştır. Bedeninden gelen acıklı haykırışları anlayamamış, bunları yorumlamaya çalışırken de, bedenle ruh/ bilinç arasındaki işlevsel bağlantıyı kavrayamamıştır. Sık sık cinsel bastırılmalarına değinmişse de bunların, sinirsel ve duyumsal bozukluklar üzerinden gelen ruhsal hezeyanların altındaki esas nedenler olduğunu anlayamamıştır. Bu anlamda W. Reich, bence Althusser'i, Althusser'den daha iyi tanımıştır.

İnsan yavrusunun cinsel, dinsel ve toplumsal cendereler içinden geçirilip uyruk bir kişiliğe/ kas ve sinir yapısına hapsedilmesi, onun suçu değil elbette. Bu cendereden kişisel ve toplumsal planda kurtulma mücadelesinin onuru ise, en önce sosyalistlere ait. Ama sosyalist olmamız, bu uyruk kişilik cenderesinden hemencecik kurtulabildiğimiz anlamına gelmiyor. Ülke ve dünya düzeyindeki ortak tarihimiz bunun acı örnekleriyle dolu. Haydi hep beraber anımsayalım mı?

Althusser'in "son kitabı", bu acı deneylerden, "yazılmayanları" okuyarak ders çıkarmamıza katkıda bulunabilir. Tabii "deli saçması" deyip, kaldırıp bir kenara atmazsak. Değişik bakış açıları ve okuma teknikleriyle yeniden ve yeniden okunabilecek bir kitap. Özellikle vakt–i zamanında "bizi yönetenlere" ısrarla tavsiye ediyorum. Ne de olsa '68 Kuşağı'nı etkileyen bir filozoftu O.

İşçi sınıfı ve sosyalizm mücadelemiz ya da iki tarz

Fehmi BAYRAKTAROĞLU

İktidarın, devrimci bir politik dönüşümle, içinde yaşadığımız toplumda çoğunluğu oluşturan ezilenlerin eline geçmesi, tüm ezilenlerin işçi sınıfının öncülüğünde bu amaç etrafında birleşmesiyle olanaklıdır. Bir parti, var olan toplumsal düzende devrimci bir dönüşümü hedeflediğini iddia ediyorsa (ki ÖDP'nin iddiası böyledir), işçi sınıfı içinde bu anlayış doğrultusunda örgütlü bir güçle ifade edilir hale gelmeden, iddiasının gerçekten sürdürücüsü olabilmesi olanaklı değildir. Bu iddiadaki bir parti, diğer temel görevleriyle birlikte, sınıfla bütünleşmek üzere organize olmuşsa işlevseldir. Ve ancak o zaman, sosyalizm amacına hizmet edebilecek bir araçtır.

İlk elden şunu söyleyelim: Böyle bir tartışmadan, bugüne kadar birçoklarınca hep yapıldığı gibi; "... ÖDP böyle bir parti değil, sadece sosyalistlerin birlik sürecinde bir aşama, bir araç... vb" türünden söylemlerle vazgeçilemez. Bunu söyleyenler, devrimci bir dönüşüm için neyi, nasıl hedeflediklerini ve yaptıklarını bilmek ve muhataplarına uygun biçimlerde bildirmek durumundadırlar. Aksi durumda, elde kalacak olan, tam olarak SÖZÜNÜ ETMEKLE YAPMAK arasındaki farktır.

"Sözünü etmekle yapmak arasındaki farkı", ÖDP'nin şu ana kadar olan pratiği üzerinden şöyle de gözleyebiliriz: Partinin kuruluşundan bu yana geçen sürede üye bazında anlamlı sayıda sınıf unsuru saflara katılmıştır. İşte tam da bu noktada tartışmak istediğimiz sorun kendisini ortaya koymaktadır. Partinin temel belgelerine girmiş, konuya ilişkin temel perspektifler ile tabandaki işçi ve emekçiler (giderek sınıfın kendisi) arasında; ÖDP'nin bugünkü organları BİR ENGEL GİBİ DURMAKTADIR!..

Bu tespit için, ÖDP'nin yeni oluşmakta olması öne sürülerek, erken ve ağır bir itham denemez. ÖDP'yi oluşturanların ezici çoğunluğu, çok uzun yıllara dayalı siyasi geçmişlere sahiptirler. Dolayısıyla böyle bir tartışmada kritik nokta, partinin yeni oluşu değil, bu unsurların neyi, nasıl savundukları ve yaptıklarıdır. Bir örnek olguyu burada anlatmak istiyoruz: ÖDP'nin işçi sınıfıyla ilişkilenmesinin ve bu alandaki sorumluluklarını yerine getirebilmesinin doğrudan araçlarından birisi olan, bir sendika bürosunun oluşturulması kararı aylar önce alınmış ve bu görev merkez yöneticilerinden birisi tarafından üstlenilmişti. Bu büro oluşturulamadı, geçen aylar boyunca parti bu konuda hiçbir adım atamadı, sonunda büronun oluşturulması işi yeniden ele alındı ve başa dönüldü!.. Bütün bu süre boyunca, partili ilişkilerin olduğu sendikalarda merkezi bir parti politikası hayata geçirilemedi. (ÖDP'lilerin nispeten daha organize oldukları Eğitim-Sen ve KESK hariç.)

Daha genel bir ifade kullanırsak; şu anda partinin işyerlerindeki, sınıf içindeki görevlerine ilişkin tek tek partili unsurların kendi inisiyatifleri hariç, yukarıdan aşağıya yönetimler bazında atılabilmiş hemen hiçbir adım yok!..

Bu durum tesadüfi değildir. Bütün bu olumsuzluklar, partinin yönetim kademelerine yukarıdan aşağıya damgasını vurmuş bürokratik örgütlenme anlayışının doğrudan sonuçlarıdır.

Bunlar, partili işçilerle ve sınıfın bütünü ile partinin temel perspektifleri arasında bugünkü örgütlenme tarzı ve yönetim kademelerinin bürokrasisinin nasıl bir ENGEL GİBİ DURDUĞUNU yeterince anlatıyor.

Ne yapmalıyız? Her şeyden önce şu gerçeği açıkça görmek gerekiyor. Bu durum, ÖDP'nin içindeki iki siyaset tarzının kendini açığa vurması, ayrışmaya başlamasıdır. Bu durumun aşılması için, birbirinden temelde farklı bu iki tarzı uzlaştırmaya çalışmanın amaçlarımıza ulaşmak açısından hiçbir işlevi yoktur. Şu artık yeterince gözler önündedir: ÖDP'de şu anda birden fazla tarz, bunlara bağlı olarak da zaten birbirinden her geçen gün ayrışmakta olan farklı parti kavrayışları vardır. Bunların arasında beynamaz gibi durmak, eğer politik aymazlık değilse; böylesi bir devrimciliğe razı olmaktır.

Bu da, böyle davrananların bileceği bir iştir. Ama böyle olmadığını iddia eden herkes, tutumunu bu durumu gözeterek oluşturmalıdır. Sözle değil, davranışla! Sosyalist bir tutum, ancak böyle oluşup, güçlenebilir. Parti ancak böyle gelişip, dönüşebilir.

Gülcemal Vapuru

‘Şimdi oralarda nasılsın komşu?’

Şovenizmin kirletmediği Kıbrıslı Türk ve Rumlara sevgi ve dayanışma dileğimle...

Son günlerde bana en çok sorulanlardan biri "Gülcemal Vapuru"nun nerede "demir attığı ve nereden demir aldığı"... Ortada "Gülcemal galiba karaya oturdu", "Gülcemal denize çok açıldı ve battı" diyerek işi kıvıramadığımı "ihsas" edenlerden tutun, "Merkez komite suratlı resmiyetten birileri bu Gülcemal'e engel oluyor" diyerek "suçu" başkalarına atanlara dek çok değişik rivayetler var...

Gülcemal seyrüseferlerine devam ediyor. Gülcemal, "yolculuktan ve solculuktan zarar gelmez", "solcu solunda gerek" diyerek soluna ve yoluna devam ediyor.

Gülcemal geçtiğimiz aylarda Karadeniz'e Lazların yaşadıkları yerlere uğradı. Karadeniz'e bunca sefer yapmış Gülcemal ve tayfası, bu yaşta Lazların nerelerde yaşadığını bile öğrendi. Dahası, dağlarda/yaylalarda oturan "Hemşinli"lerle ve deniz yalısında oturan "Laz"lar arasındaki farkın coğrafi olmadığını da. Bu arada Gülcemal, kısa pantolonlu asker Rauf Denktaş'a ve Türkiye'den yatıya çağırdığı faşistlere inat Kıbrıs'a da gitmeye karar verdi. Ama, Türk ve Rum şovenistlerinin resmi politikalarının kışkırttığı "sinir çatışmalarından" sonra bu işi şimdilik "bir başka bahar seferine" erteledi. Daha sonra ise, tarihin tanıdığı en büyük vahşetin, etnik temizlemenin yaşandığı Bosna–Hersek'in burnunun dibindeki barışın "tadını çıkaran" Makedonya'ya gitti...

Dönüşte Üsküp'ün ünlü Türk Çarşısı'nın girişinde üzerinde Kıbrıs bayrağı olan Üsküp/Makedonya plakalı bir motorsiklete rastlamaz mı? Şaşırdım. Fotoğrafını çektim. Makedonya'nın başkenti Üsküp'ün Türk Çarşısı'nda bir kahvehanede Makedonyalı Türklerle otururken "Kıbrıs meselesi" açılınca neredeyse metafiziğe, fala inanacaktım. Masadakilerden birisi Kıbrıslı şair Neşe Yaşın'a, Kıbrıslı Türklerin adadan Türkiye dışına göçünün bir "gavurdan" kaçıp, diğer "gavura" sığınmak olduğunu ve bir Türk'ün böyle bir şeyi asla kabullenmemesi gerektiğini anlatırken, kara kara düşünmeye başladım. Ulusçuluğun, ırkçılığın, öteki'nin yok sayılması üzerine kurulu bütün siyasal kavrayışların bu denli yaygınlığı beni ürküttü. Tarihsel ve siyasal olarak aşılamamış milliyetçilik ve ulusçuluk ideolojisinin ne denli içimizde olduğu ortada... Kendilerince "Federasyonlar" döneminden geçip bu günlere gelen bir coğrafyanın insanları gördüğüm kadarıyla kendi içlerinde milliyetçilik biriktirmişler. Yıllar önce bir Kafkas kökenli faşist bir "şair"den duyduğum "kanın da hafızası" var sözleri geldi aklıma. Sosyalizmden ve aynı anlama gelmek üzere sol'dan kaçışın solcular arasında da çok yaygın olduğu bir siyasal iklimde, "Marks sonumuzu hayır etsin" demek geldi içimden.

Amin yerine ise; 'sol yakınken dönelim', diye geçirdim içimden. Ve bilmediğim tüm duaları okudum... Düşlerin ve düşüşlerin başkenti 'Sistanbul'a dönünce "Kıbrıs meselesi" konusunda "resmi masallar"ın piyasada kol gezdiğini görünce ise Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan Kıbrıslı Arif Hasan Tahsin'in "Nice Vukuatlı Bayramlara Ve Nigose Baba" kitabından yıllar önce yazılmış bir "kıssadan hisse" makalesini okurlara sunmaya karar verdim.

Kıbrıs'ın Eski Panayırları ve BM Tartışmaları

Kıbrıs'ın son otuz yıllık kanlı serüveninde, serüvenin perde gerisindekileri, önündekileri, hemen her yılın sonbaharında, Birleşmiş Milletler Sahnesi'ne, Karagöz–Hacivat rollerine çıkmayı bir gelenek haline getirmişlerdir. Her yıl tekrarlanagelen bu oyunun, sahneleniş biçimi ile sonucu, herkesçe çok önceden bilinmekte...

Bunu 30 yıl öncesi Kıbrıs'ın yaşamını görmüş Kıbrıslıların çok iyi bildiği, yaşadığı, ünlü panayırlara da benzetmek olası... Örneğin bir "Grommi" (Poli yöresinde düzenlenen bir panayır), bir "Bandeleimona" (Çamlıbel yöresinde düzenlenen bir panayır), bir "Aya–İlia" (Poli yöresinde düzenlenen bir panayır) panayırına...

Bu panayırlara gidiş hazırlıkları, genellikle önceden başlardı. Pazarlamaya götürülecek hayvan vesaire hazırlığı yanında, bir de "efelik" hazırlığı vardı. Panayırda hangi "efe"nin hangi "efe"yi, kimin Yanni'yi, kimin Nikoli'yi, kimin İbrahim'i, kimin Hasan'ı markaja alacağı, kimin kime ve nasıl koruyuculuk yapacağı çok önceden belirlenir, planlanırdı. Palalar, bıçaklar bilenir, topuzların altına çiviler çakılırdı. Kimin zeybek (Zeybekigo), kimin arabie, kimin sirto, kimin çiftetelli, kimin brodo, deftero, kimin oyunun dışından türkü okuyacağı ve türkü ile karşı tarafa nasıl laf atacağı saptanırdı.

Panayır yeri bir gün önceden kurulurdu. Hazırlığa sabahleyin başlanırdı. Kebap fırınları kurulur, hayvanlar kesilir, etler fırınlara salınır, ağaçlardan kesilen uzun değneklere veya kamışlara tıkılarak ateşe sürülürdü. Bu arada sofralar kurulur ve tek tek atıştırma başlardı. Genellikle masada bir tek kadeh bulunur ve herkes sırası geldikçe bu kadehten içkisini yudumlardı. Kafalar dumanlandıkça "lautta"nın (uda benzeyen ve kemana tempo tutan müzik aleti) eşliğindeki kemaneye uyularak türkü söyleme faslı başlar, daha sonra oyuna çıkılırdı.

"Efeler" oyuna, masalarını kurdurdukları "galif"in taraftarları tarafından kuşatılmasından sonra ve gece çıkarlardı.

Çıngarın çıkarılmasına, masadan masaya veya oyun esnasında atılan birkaç laf, cambazlık sonucu kandırılan bir taraftarın "efe"ye şikayeti veya kumarda kaybedilen para, yeterli bir nedendi.

Kavganın sonucu ne olursa olsun, her iki tarafça galibiyet olarak kabullenilirdi. Türk köylerinde Ali'nin Yanni'yi, Mehmet'in Gosti'yi, Rum köylerinde ise, Yanni'nin Ali'yi, Gosti'nin Mehmet'i nasıl evire çevire dövdüğü anlatılırdı.

Ve bu "serüvenlerin" öykülerinin anlatımı, yıl boyu sürerdi ertesi panayıra dek. Ama bu arada, Aliler'le Mehmetler, İbrahimler, Yanniler'le, Nikoliler, Gostiler içki sofralarında çok kez bir araya gelir ve "Filia"dan (dostluk) bahsederlerdi.

Kuşkusuz dostluk, "filia" tezahürleri bugünkü gibi ipotek altındaydı.

Panayır sonu konuşulanlar, kuşkusuz yalnız bunlar değildi. Alışveriş işinde gösterilen başarının şişinmeleri de sürer giderdi. Kör eşeğin çingeneye nasıl yutturulduğu, keçinin, koyunun, ineğin, oğlağın nasıl fiyatının üstünde satıldığı anlatılır giderdi. Oysa, genellikle çingeneye yutturulduğu ve yerine çok daha iyisi alındığı sanılan kör eşek, süslenmiş püslenmiş ve daha pahalıya olmak üzere yeniden aynı köylüye veya bir köylüsüne satılmıştı. Veya kör eşeğin yerine topal eşek alınmıştı.

Aslında panayırın sonucunda köylünün tüm şişinmeleri bir yana her zaman kârlı çıkan, köylünün hayvanlarını yok pahasına kapatan Lefkoşa'nın ünlü kasabı "Mazhar" ve gibileri idi. Lefkoşa kasaplarının yok pahasına kapattığı yüzlerce hayvanı, yok pahasına sürüp Lefkoşa'ya kadar getirip, kasap ağalarına teslim edenlerin öyküleri de dinlemeye değerdi.

Evet sonuç her zaman aynıydı. Köylünün bir yıllık emeğinin, "Mazharlar'ın" uzun deri cüzdanına inmesi, köylünün kazanılan ve bir ömür boyu anlatılan "Zafer öyküleri"... Ama aslında, büyük çoğunlukla acı bir burukluk... Dostça geçirilmesi gereken günlerin geçirilemeyişlerinin acı burukluğu...

Ve, son BM kararı, Denktaş'a göre Rumlar için, Kiprianu'ya göre Türkler için bir hezimet... Kıbrıs halklarında ise, barışa ulaşamamanın, barıştan biraz daha uzaklaşmanın acı burukluğu...

Gerçek olan şu: Son BM kararları barış yolunu açıcı değil tıkayıcı olmuştur. Hele üçüncü maddesine ne demeli. "Rumların, federatif bir Kıbrıs çözümünü kabul ediyoruz deyişleri sahtedir" diyen Denktaş ve kafadarlarını Kuzey Kıbrıs halkının gözünde haklı duruma çıkarmıyor mu?

Kuşkusuz, BM'nin son kararı barışsever Kıbrıs halkları için talihsiz kararlar zincirine takılmış yeni bir halkadır. Ve bu karardan en çok sevinç duyan, duyacak olan, Türk şovenistleri ile Rum şovenistleridir...

Aslında Denktaş ve kafadarları Kipriyanu'nun, Kipriyanu ve kafadarları Denktaş'ın varlık nedenleri... Denktaş ve kafadarlarını ayakta tutan Kipriyanu ve kafadarları, Kipriyanu ve kafadarlarını ayakta tutan, Denktaş ve kafadarları yani...

Durum Makarios için de böyleydi. Yaşayanlar bilirler. Kıbrıs'ta ilk cumhurbaşkanlığı seçimi sırasında TMT (Türk Mukavemet Teşkilatı. Kıbrıs'ı Yunanistan'a bağlamak için Kıbrıs'ta kurulan yeraltı örgütü EOKA'ya karşı Türklerin kurduğu yeraltı örgütü.) mensuplarına, "Kıbrıs Türklerinin çıkarları açısından Makarios'un her ne pahasına olursa olsun seçimi kazanması şarttır. Tüm çalışmalar bu yönde sürdürülecektir" komutu verilmemiş miydi? Ama bu komutu perde gerisinde verenler, perdenin önünde Makarios'a "Kızıl Papaz", "Katil Papaz", "Enonisci Papaz" diyenler değil miydi?

Sorunun ilginç yanı Kipriyanu'nun ve kafadarlarının davranışları değil, bu kararın çıkarılmasında, Rum solunun yaptığı katkıdır. Sayın Papayuannu ile Sayın Lisaridis'in katkıları olmayan bu tür kararların çıkarılmasının olasılığı üzerinde belki tartışılabilir. Ama hiç tartışma götürmez gerçek şu: Rum şovenizmi ile Rum solu aynı potaya girdiği sürece, Türk solu ile Rum solu arasında bir dayanışmanın gerçekleştirilemeyeceği.

Kıbrıs sorunu, ne Kıbrıs Türklerinin, ne de Kıbrıs Rumlarının haklarını inkar etmekle çözümlenemez. Uyduruk çözüm önerileriyle de sonuca varmanın olanağı yoktur.

23 Kasım 1979
Arif Hasan Tahsin

Kendisi de eski bir TMT'ci olan Arif olanın söylediği zamanaşımına uğramamış bir belgedir bu. Kıbrıslı şair Fikret Demirağ, Hüzün Ana'da "Antik bir çömlekse yüreklerimiz/ acının toprağından çıkarılmış/ sevgiyle ovup parlatmalı onları" der.

Kendisi ve yazdıkları antik bir çömlek olan Arif Hasan Tahsin'in bu metni aslında Arif olan her muhalifin anlayacağı kadar açıktır...

Kahrolsun ABD, boynu kopsun inşallah!

"Savaşma seviş"

Süleyman Demirel

Ağır Aksak Öyküler

Hazım Ruhi

89 Şubat 1827– Amerika'nın son marifetini görünce olayları günü gününe takip etmek için tekrar günlük tutmaya karar verdim. Yalnız ara vermiş olmanın sıkıntısını da yaşadığımı itiraf etmeliyim, sonradan farkettim, tarih yanlış olmuş. Neyse boşver! Sanki ben oraya 30 Ağustos 1996 yazsam hayatımızda bir şey mi değişecekti? Dünya fani, ölüm anidir. Hayatta hiçbir şeyi kafana takmayacaksın abi ve ayrıca hayatta en hakiki mürşit ilimdir.
M.S. 687– Irak'ı biliyorsunuz. 3 tarafı denizlerle kaplı... (Yok lan o bizim ülkemizdi be!.) Ulan bu Irak'ın neresi neyle kaplı be!
37 Aralık 1302– Irak'ın dört bir yanı boşmuş. Ve ne alakası varsa renklerden maviyi, günlerden çarşambayı, sunuculardan Reha Muhtar'ı, ressamlardan da Kenan Evren'i severim. Burcum oğlak, yükselen burcum başak, alçalan burcum keçi burcu. (Bu son burç için bakınız: Diyarbakır surları). Aaa, ben kendi kendime böyle dalıp gitmişken, savaş çıkmış. Amerika 27 Tom Cruise füzesini Bağdat'a yollamış.
33 Kasım 1768– Clinton Tansu Bacım'ı aramış. "Sabah namazını müteakip Irak'ı bombalayacağım" demiş. Erbakan'a haber vermemiş. Şevket Azan olayı duyunca Saddam'ı aramış. Önerisi çok akıllıca: "Kur'an'ı ezberlemeye başlayın, hatim indirin. O an füzeler havada infilak eder." Saddam, Şevket Azan'a çıkışmış: "Karşında seçmenin mi var lan, ne biçim konuşuyon" demiş. "Sana bi Halepçe katliamı yaparım, aklın durur" diye tehdit etmiş. Son alınan haberlere göre, bu laflar üzerine Şevket Azan Bey Kur'an ezberlemeye başlamış.
5 Ağustos 1995– Niçün ben günlüğümü "mişli geçmiş zaman"la yazıyorum ki! Oysa ilim–irfan, mektep–medrese, tekke–zaviye ve saltanat–hilafet görmüş bi adam değil miydim? Niçün fikirlerimi dolandıra dolandıra anlatıyorum? Niçün üç dakikada anlaşılabilecek bir şeyi süsleyip püsleyip üç saatte ve üstelik hiç anlaşılmayacak şekilde ifade etmeye çalışıyorum. Niçün pireyi deve yapıyorum? ÖDP toplantısında mıyım ulan ben? Hem sonra bisiklet süremiyorum diye niçün barışsever olmuyor muşum? Clinton, Saddam, Barzani ve Sayın Süleyman Bey'in üç tekerlekli bisikleti mi var? Varsa onlar niye "Barış için pedal çevirelim" demiyorlar. Yoksa bunlar ağır vasıta kullanmaktan mı hoşlanıyorlar? Mesela, kamyon gibi, üzerinde danger yazan tanker gibi... Örnekleri çoğaltayım mı? Neyse, boşverin! Amaaan!
28 Şubat 1963– Aaa, bugün benim doğum günüm. Bir yaşıma daha girdim, iyi mi?
43 Eylül 605– (MÖ ya da MS, farketmez) Dikkat buyurursanız petrol fiyatları arttı. Dikkat buyurdunuz mu? Aferin size!
19 Mayıs 1919– Gençlik ve Spor Bayramı. Hey gidi gençlik! "Kahrolsun Amerika" diye ne çok bağırırdık. (Bakınız, reklamcı– bar sahibi– holding danışmanı 68 siyah kuşağından "Nurettin Eskitüfek'in anıları" adlı kitap, sayfa 133, satır 8.)
3 Ekim 1664– Barzani Talabani'ye nanik yaptı. Saddam BM'in kararına uymadı. Clinton ise, cetvelle olay yerine gelip 32. paralel miydi, 53. meridyen miydi neydi, oraya bir "çızık" çizdi ve Saddam'a "Eh, burayı bi geç, bakalım neler oluyor" dedi. Saddam ise, televizyona çıkıp halkına seslendi: "Bütün füzelerini düşürdük. Burnumuz bile kanamadı" dedi.
8 Nisan 1972– Irak'a birçok Kulak Burun Boğaz doktorunun gittiği belirlendi.
76 Aralık 2002– Dünya Barış Günü. Yedikule Zindanları'na gittim.
87 Haziran1476– Yolumu kaybettim. Sekiz gündür zindanlarda dolaşıyorum. Millet kesin gitmiştir. Kim kalkıp da sekiz gün üst üste barış şenliği yapar ki, petrol fiyatları, şeker, yağ, avokado, kivi, kanatlı orkid ve Sarıyer–Taksim hattı dolmuş, fiyatlarına yansımış mıdır acaba?
3 Kasım 901– Babam meraklanmış. Beni kurtarmaya geldi. Şimdi ikimiz birlikte mahsur kaldık bu zindanda. Adamın tansiyonu çıktı. "Başlayacağım lan şimdi senin barış şenliğine" dedi. "Ama baba" dedim. "Genetik bi şey bu! Benim buralarda yolumu kaybedip aç bilaç kalmamın yegane sorumlusu sensin. Hay senin kromozomlarına." Çok kızdı. Tekme atmaya kalkıştı. Barış düşmanı herif! Biraz cebelleştik. Yumruk ve tekmeler üzerime geldi. Sonra yoruldu. Ve en son beni çok ağır bir şekilde tehdit etti: "Ulan bi çıkalım buradan, ben de seni Emin Çölaşan'a bu herif 'barış marış' bi şeyler geveliyo' diye ihbar etmezsem."
23 Nisan 1877– Çoluk çocuk bayramı. Yok be, daha bu tarihte bayram filan yoktu. 16 gündür ağzımıza tek lokma koymadık. O da ne birileri geliyor!
8 Temmuz 1913– Kurtulduk. Birkaç şarapçı alem için gelmiş, sesimizi duymuşlar, bizi kurtardılar. Babam sevinçten yarım şişe "köpek öldüren" içti.
18 Aralık 387– Erbakan, Clinton'un kendisini atlayıp Tansu Bacım'la görüşmesi hatırlatıldığında şu cevabı verdi: "Biz Batı'nın teknolojisini alıyoruz. Onların örf ve adetlerini değil. Cenab–ı Hak, Clinton'ı da öyle yaratmış. Eh, baha müsade, öğle namazını kaçırmayayım."
103 Haziran 1705– ABD dünyanın jandarmalığına soyunuyor. Globalleşen dünyada tek hakim olma yolundaki ABD'nin niyeti belli. Irak'ın kuzeyindeki çıkarlarına zarar gelmesin istiyor. Ay, sıkıldım gerisini anlayın işte!
12 Eylül 1980– Türkiye'de beşli çetenin işbaşına gelmesi. Memleketin başına 5 adet Patriot füzesi düşmesi.
62 Aralık 3153– Fethullah Erbaş'a "gittiğin kamplardaki mağaralarda o bayrakların altında nasıl oturursun vatan haini" diyen Emin Çölşaşan yarbaylıktan albaylığa terfi etti ve bunu yirmi bir pare top atışıyla kutladı.
21 Haziran 1972– Emin Çölşaşan orgenarelliğe yükseltilip "Kabız Kuvvetleri Komutanlığı"na getirildi.
18 Temmuz 1883– Emin Çölşaşan'ın tebdili kıyafetle Cumartesi Anneleri'nin oturduğu Galatasaray Lisesi önüne gelip tuzak kurarak etrafta dolaşan güvercinleri avlamaya çalıştığı öğrenildi. Daha sonra fikri sorulan üstad orgeneral "kargadan başka kuş tanımam, önce vatan" dedi.
28 Ekim 1745– Rüyamda Özal'ı gördüm. Ona ABD ile Irak'ın son durumunu anlattım. Güldü ve Körfez Savaşı'nı hatırlattı. Sonra da şöyle dedi: "Bir koyup üç alacağız." Hemen uyandım ve telefona sarıldım. Erbakan Bey'i buldum. Ona metin ve sağduyulu olması gerektiğini anlattım. Sonra da Özal gibi lafı patlattım. "Bir koyup üç alacağız" dedim. Sesi titremeye başladı. Zorlukla "Ha, ne! Ne diyorsun muhterem? Ne koyacağız, nereye koyacağız" dedi. Baktım laf anlatamayacağım, çat diye kapattım telefonu.
5 Eylül 1996– Günlük işim bitti. Bu dergide beni anlamıyorlar. Bi bardak çay bile vermiyorlar adama. Hışımla Seyfi Bey'in yanına indim. "Gene mi günlük" diye bağırdı. Bi kafa attım, suratına Tom Cruise füzesi yemiş gibi oldu. Tek şartla affederim onu. Kur'an'ın en az üçte birini ezberlemesi lazım, o kadar!

"Sen dünümüz, bugünümüz,
yarınımızsın,
en büyük ustalığımız
en ince hünerimizsin,
sen aklımız, yüreğimiz ve
yumruğumuzsun."
Nazım Hikmet

10 Eylül 1920 – 10 Eylül 1996

76. yılı paylaşmak, kutlamak ve yaşamak için bir araya geliyoruz.

Ürün Girişimcileri

Yer: Mecidiyeköy Kültür Merkezi Park Restaurant Kat: 6 Kat Otoparkı üstü, Ali Sami Yen Stadı yanı Mecidiyeköy –İstanbul
Tarih: 10 Eylül 1996, Salı
Saat: 19.00

EMEĞİN, ÖZGÜRLÜĞÜN, KARDEŞLİĞİN SESİ...
ÇEVRE RADYO
105.7
Doğru ve hızlı haber... Evrensel bilgi ve kültür... Geleneksel ve çağdaş dünya müziği...

Meis Cafe / Bar
CEM KARACA ve UĞUR DİKMEN
HER PERŞEMBE
SAAT: 22.30'da
Her Gün Canlı Müzik!
Beyoğlu Mis Sok. No:20 Tel: 293 99 73 - 293 05 98 - 244 22 70

papatya ihmali ve samatya evleri

manzaradan gece geçtim
samatya'dan eylül geçtim
çıtkırıldım ayışığı denizde
hassaten rica ediyorum; gözünüz, gözleriniz,
evleriniz yanlış gözüm değmiş gözlerine

yine azınlığa düştü yüreğim

(biraz komşu alır mısınız? dalgın kötülükler çoğalmak üzeredir. direklerarası'nda
orta oyunu; yar bana bir medet; naşit naşit'ten tulûat, kaçarken üşümüş buzuki'nin
yüreği. ey ahali duyduk duymadık demeyin; kimsesiz kediler ağlamak, kimseli
kuşlar susmak üzeredir. ah! kimse bilmiyor lüküs hayat'tan Atina'ya tehcir eden '
gavur' melâikeleri...
ah! kimse anlamıyor öteki'nin kaderini...)

pera'dan gece geçtim yasemen ve papatya ihmali yine azınlığa düştü yüreğim

akdeniz yaşlanması rumi kadın
saatli maarif takvimine göre zamanın behrinde tehcir ederken
pastel rebetikolar düşürdü dudağından
iskenderiye'nin elinden tutan kavafis
saçak altlarında ilkyardım şiirleri okudu akrabalarına,
acı dokuyan bir serinlik, yürekpare bir pencere
samatya evleri kaçmak ister de kaçamaz
pera evleri koşmak ister de koşamaz
usulca, bir yere bir göğe, bir de kadirbilir denize sarkıtır kedisiz suretini
sofada azınlık şarkıları, çiçek kırıntıları

samatya'dan eylül geçtim çıtkırıldım ayışığı pencerelerde
hassaten rica ediyorum, eliniz, elleriniz, evleriniz yanlış elim değmiş ellerine
yine azınlığa düştü yüreğim

(komşu şarkılar tükenmez üzeredir. biraz buzuki alır mısınız?
kırgın hatıralar çoğalmak üzeredir. biraz ege, biraz akdeniz alır mısınız? kardeş
bir deniz kokteyline ne dersiniz? koşçakalın; deniz eskimek, mavi buruşmak üzeredir.
ah! kimse anlamıyor dünkü denizde mükerrer yıkandığımızı)

iki perdelik ortalık oyunu; azat buzat sen beni/bizi gözet makamı
madam anahit'in akordionu'nun iki süt dişi kırık
yaralı bir keman ayakları dibine kıvrılmış halden bilmez komşu'nun,
urum niyetine sürüklenen biryantinli bir peruk
6 eylül çinko, 7 eylül tombala diyor

resmi ajanslar / ve pare pare Pera
fırlatılıyor isli gökyüzüne Sistanbul'un
meyhaneci Andon'un göçyüzüne
apansız bir akdeniz yaşlanması düşüyor

pera evleri kaçmak ister de kaçamaz

samatya evleri kaçmak ister de kaçamaz
usulca, bir yere, bir göğe bir de iyilik bilir denize sarkıtır kedisiz suretini
sofrada azınlık şarkıları, çiçek kırıntıları, cankırıkları

pera'dan eylül geçtim pencerelerde yasemen ve rebetiko ihlali
hassaten rica ediyorum, şarkınız, şarkılarınız, evleriniz
yanlış şarkılarım değmiş şarkılarına

yine azınlığa düştü yüreğim

(fotoğraflar bitmek üzeredir. biraz iyilik üstlenir misiniz? aşkta havalar kötü,
sevişerek azad olmak ister misiniz? eksilenler kendi gölgelerine kapanmış.
telgrafın tellerinde siyah mühürlü ilmühaber, mevcutlu götürülen hatıralar.
evinizin taşrasında tamburi cemil bey üstüne patyos efendi dinlemek ister misiniz?
ah! geç kaldım yine şarkıları düzünden öğrenmeye...)

canı acıyan İstanbul arabı resimler resmi tarifeye göre açık eksiltme müzayedesi
resmi taifeye göre etnik temizleme müzesi kaçgöç dönencesi, azınlık burcu
hassaten rica ediyorum, hatıranız, hatıralarınız, evleriniz yanlış evim değmiş evlerine
yanlış anahtarım değmiş kilitlerine

yine azınlığa düştü yüreğim

(yasemen kurutuyordu o'saat kıbrıs'ta ulusötesi kadınlar... geceydi ve kokudan
aşklar çıldıracaktı... ya sabır kurutuyordu o saatte iyi komşular. o'saat pera'da
tasarlanmış keyfiyet ve afiyet içinde beddualarını çoğaltıyordu yanlış
çoğunluklar... dindar bir fresk, istavroz çıkarıyordu tanrı adına... bir evin
duvarında öteki'ne ve öteki'nin allah'ına yalvarıyordu çaresiz bir ikon... o'saat
kelimeyisaadet getiriyordu Kavaklıdere ve Çankaya eşrafı... Dersaadet'te
ezanlar kin'ler için çalıyordu.
ah! geç kaldım yine sesim komşuya akort etmeye...)

eskimeyen o eski manzaradan eylül geçtim çıtkırıldım ayışığı şarkılarda
samatya evleri, pera evleri balkonlar kimsesiz, kimseler kimsesiz
ve kapı önlerinde sessiz papatya ihmali
yine azınlığa düştü yüreğim...

Sezai Sarıoğlu

Ulusdevlet; "biz"in mutlak haklılığına ve egemenliğine dayanır. Gerçeğin böyle yorumlanışı, tarihin "mecburi ve meccani", "öğrenilen, öğretilen" resmi tarih haline getirilişi sorunludur. 6–7 Eylül 1955'teki olayların bir "özel harp eylemi" olarak sahnelenişinin, tarih kitaplarında yazılışının klasik öyküsü böyledir.

Resmi tarih dışında bir başka kurgudan yola çıkan muhaliflerin bu konularda "ihmalciliklerinin" değişik nedenleri var. İlki, sosyalist literatürdeki "ulusdevlet", "ulusal sorun" ve azınlık sorunu" olarak kavramlaştırmalar ile "olgu" arasındaki ilişkinin ele alınış biçimidir.

Sorunun sadece siyasal kavranışı, "anti" olmak yerine, pozitif bir projenin geçirilemeyişi de eklenince resmi tarihten kopulaşmıştır. Olgunun bütünlüklü ele alınamayışı, "azınlık" sorununun özgürlük problematiği ile ilişkilerinin "parça"ya indirgenmesi de başka gerçektir.

6–7 Eylül'ü kavramak, sadece "özel harp etkinliği" olarak eleştirmek değildir. Onun ötesinde, öteki'nin tarihsel sürecinin, "Kıbrıs sorununun" öğrenilmesi ve özgürlüğün öznesi olacak halklar arasındaki güvenin sağlanması imkanlarının görülemediği, ertelendiği açıktır.

Yaşamın içinden, kavramlarla konuşmayanların baktığı yerden bakmak bazen tarihin kavranışını kolaylaştırır.

Bu, öteki'nin, komşu'nun tarihini, acısını kavramaktır. 6–7 Eylül olayları,1974'te Kıbrıs'ta yaşananların neden ve sonuçları, "öteki"nin gündelik yaşamda kavranışıyla ilgilidir. Kıbrıslı şair Fikret Demirağ'ın "KSENU KOMŞU" şiirinde annesinin öte taraftaki komşusuna seslenişi, estetik kaygı bir yana siyasal dersler açısından da öğreticidir: "Yıllar sonra/ yaşıyorsun/ hâlâ/ yıllar önce/ hoşnuttum ben/ komşu güzelliğinden,/ allahın da/ hoşnut olsun,/ öldüysen/ dinince dinlen/ (...) koptuk/ şimdi arada/ yıllar yıllar/ ve silâh siren."

Öteki aslında komşudur. Karşıda bir öteki'si, Ksenu'su hep vardır. Onlar hep özlenir, anımsanır. Kadriye'ye ve Ksenu'ya, Ali'ye ve Aleko'ya kalsa Kıbrıs sorunu belki de daha kolay çözülür. 6–7 Eylül olaylarıyla yaşanan da öyle bir hüzündür ki "herkes birbirinin avlusunda ağlıyor"dur. Bütün süreç, "Neredesin İdonisa? / Buradayım komşu" ile özetlenebilir. İdonisa, Rumca'da komşu demektir... 6–7 Eylül olayları ve komşu...

Bunlar Biz'e neyi hatırlatıyor dersiniz?

SÖZ
HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

● Sahibi: Olgu Ltd. Şti. adına Ali KÜÇÜK ● Koordinatör: Seyfi ÖNGİDER
● Yazı İşleri: Ayla ÖNDER, Sermet ÖZDOĞAN, Sezai SARIOĞLU, Vehbi ERSAN, Veysi SARISÖZEN,
● İdare: Ali KÜÇÜK, Muzaffer TUTKAN
● Sorumlu Müdür: Hüseyin AYIK
● Ankara Temsilcisi: Mustafa ERDOĞAN

Avrupa Temsilcilikleri

● Almanya Temsilciliği — Tel : 0049.69.7075714 — Fax: 0049.69.625645
● Fransa: Y. Mustafa ÖZKAN — Tel : 0033148572114 — Fax: 0033148571691
● İsviçre: Süleyman ÖZGÜR — Tel : 004113415213
● İngiltere: Ahmet SAYER — Tel : 00441814826280

Adres: Sıraselviler Cad. Billurcu Sk. No: 3/8 Taksim / İstanbul Tel: (0212) 249 99 29 Fax: (0212) 249 99 29 Basıldığı Yer: Serler Matbaacılık Dağıtım: Biryay